

Miskolci Keresztény Szemle

A KÉSZ ökumenikus kulturális folyóirata
29. (VIII/1.) szám

2012

SZERZŐK

Dr. Békefy Lajos	Dr. Mózes Huba
Bodnár Dániel	Dr. Orosz Atanáz
Demeter István	Palánki Ferenc
Gróf Lajos	Pálfi Zsuzsanna
Dr. Gyulai Ákos	Dr. Seregély István
Jeney Edit	Szarvas István
Kojsza Péter	Prof. dr. Szathmáry Sándor
Lóczy Tamás	Szilvay Gergely
Mariscsák István	Dr. Ternyák Csaba

A szerkesztőbizottság:
*Demjén Péter, Gróf Lajos, Makkai László, Mezei István,
Mariscsák István, Sasvári István, Zsugyel János, Várhelyi Krisztina*

Lapalapító: *Gróf Lajos*

Felelős szerkesztő: *Jeney Edit*

Szerkesztőség (levélcím):
3530 Miskolc, Toronyalja u. 47.
Telefon: (46) 324-429
E-mail: keresztenyszemle@gmail.com

Kiadja a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége
miskolci csoportja,
az Eszmék és Értékek Alapítvány támogatásával
Felelős kiadó: *Mariscsák István*

NEMES NAGY ÁGNES VERSEI

Kiáltva

Irgalmazz, Istenem! Én nem hiszek Tebenned,
Csak nincs kivel szót váltanom.
S lám, máris megadod azt a végső kegyelmet,
Hogy legalább imádkozom.

Bűnöm csak egy, de nagy: a gőg fogai rágnak.
És most porig aláztatom.
Hörgök, vonagolok, mint egy nyomorú állat,
Kínomban a port harapom.

Életem vékonyul, gyökere félbemetszve,
Virága tán nem nyílt soha.
Irgalmazz, Istenem, húsvétvasárnap este,
Hisz él az Embernek Fia.

Itt megaláztatás, ott szorongattatások,
Kín és életveszedelem.
Ne hagyd el sok papod hitetlen unokáját,
Ne hagyd el nyomorult fejem!

Szobrokat vittem

Szobrokat vittem a hajón,
hatalmas arcuk névtelen.
Szobrokat vittem a hajón,
hogy álljanak a szigeten.
Az orr s a fül porca között
kilencvenfokos volt a szög,
különben rajtuk semmi jel.
Szobrokat vittem a hajón,
és így süllyedtem el.

Karácsony

Fehér föld, szürke ég, a láthatáron
narancsszín fények égtek hűvösen.
Pár varjú szállt fejem felett kerengve
s el nem repültek volna üzve sem.

Csak álltam szürkén, szürke ég alatt.
– S egyszerre, mint gyors, villanó varázs
egy kicsi szó hullott elém: karácsony,
mint koldus kézbe illatos kalács.
Csodáltam. És a számon hála buggyant,
nem láttam többet kósza varjakat:
olyan szelíd volt, mint a gyermek álma,
s olyan meleg volt, mint a nyári nap.

Lázár

Amint lassan felült, balvállá-tájt
egy teljes élet minden izma fájt.
Halála úgy letépve, mint a géz.
Mert feltámadni éppolyan nehéz.

(Nemes Nagy Ágnes 90 éve, 1922. január 3-án született Budapesten)

PALÁNKI FERENC

Az új élet világossága

Már gyermekként is nagyon szerettem a húsvétot, talán jobban, mint a karácsonyt. Hogy mi tetszett benne?

Szerettem a templom félhomályát, csöndjét, a szertartásokat, különösen a húsvéti vigília fényliturgiáját. Amikor kézről kézre adták az emberek a gyertyafényt, jelképezve, hogy a hitünket Krisztustól egy másik emberen keresztül kapjuk.

Szerettem hallgatni – égő gyertyával a kezemben – az örömeinket. Nagyon megfogott a dallama (utána napokig dúdolgattam magamban). Állítólag Mozart mondta: „Sok művet alkottam, de az összeset odaadnám, ha én írhattam volna a húsvéti örömeink dallamát”. Aztán megszólaltak a harangok, s ministránsként ráztuk a csengőt, és „*győzelemről énekelt napkelet és napnyugat*”. Aztán szerettem a gyertyás körmenetet. A falu fölötti dombon lévő kicsiny, románkori templomból kihozni a fényt a világba, a sötétségbe, és vigyázni a gyertyalángra a tavaszi szélben.

Szerettem az ünnep idejét is, a tavaszt, az újjáéledő, a „feltámadó” természet csodáját. Későbbi olvasmányaimban találtam meg Prohászka Ottokárnál ennek az érzésnek a megfogalmazását: „*A Nagyböjt is tavasz, a lélek tavasza...*” Ugyanezt érinti Móríc Zsigmond is Húsvét című novellájában „*Nincs több csoda, csak egy: a Feltámadás*”.

Gyermekfejjel gondolkodva, csak egy dolog zavart ezen az ünnepen. Az, hogy Jézus a feltámadása után miért nem ment el Pilátushoz, a főtanácshoz, meg a kivégzőkhöz, hogy megmutassa magát nekik. „*Itt vagyok! Élek! Én győztem!*” Átéltette volna a győzelem sikerélményét. Nem, nem ment el hozzájuk! Inkább azokhoz ment el, azoknak jelent meg, akik szomorkodtak halálán, akik sajnálták, akik szerették.

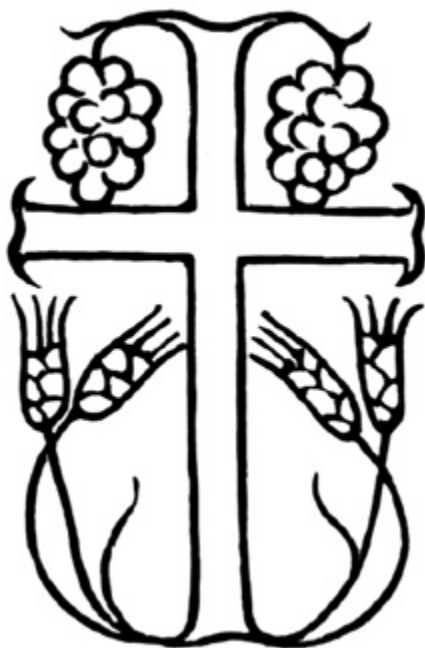
Most, immár felnőtt fejjel tudom, hogy Jézus azért nem ment el az Őt elítélőkhöz, a halálát okozókhöz, mert őket is szeretete. Még őket sem akarta legyőzni, megalázni. „*Az Ő útjai nem a mi útjaink*”, az Ő szeretete nem olyan, mint a miénk. Nem kell kiérdemelni, nem kell érte tenni, nem kötődik feltételekhez. Nem akkor szeret, ha nem bántjuk Őt. Nem azért szeret, mert jók vagyunk, hanem hogy jók legyünk! Ő nem tud mást tenni, csak szeretni! Szeretete nem függ attól, hogyan bánnak vele, hogy elfogadják, követik, vagy éppen elítélik, kivégzik.

Jézus hatalma nem azt jelenti, hogy aki fölött uralkodik, mindent megtehet vele, hanem mindent megtehet érte! Akár meg is halhat érte! A kereszt Jézus igazi, áldozatos „*minden értelmet meghaladó szeretete*” (Ef 3,19), mert csak ez a szeretet! És ez „*a szeretet soha el nem múlik*” (1Kor 13,8). Erre a szeretetre volt az Atya válasza az, hogy feltámasztotta Őt a halottak közül.

A feltámadott Úr azoknak jelent meg, akik szerették. Húsvétvasárnap este megje-

lent az apostoloknak, de nekik sem tett szemrehányást. Nem emlegette föl Péternek a háromszori megtagadást. A többiektől sem kérte számon, hogy miért futottak el, miért hagyták magára? Így szólt hozzájuk: „Békesség nektek!... Vegyétek a Szentlelket!” (Jn 20,20).

Jézus legyőzte a halált, és megtörte a bűn hatalmát. Bennünk is! A feltámadt Krisztusban hinni: ez az új élet világossága, mely beragyogja a bűn sötétségét, s ez az, melyet a világ szélviharai sem tudnak bennünk kioltani soha.

KOJSZA PÉTER

„Mindnyájan el fogunk változni”

EGYETEMES IMAHÉT MISKOLCON

A Miskolci Egyetem díszaulájában tartották az egyetemes imahét ökumenikus záró alkalmát január 21-én, szombaton. A Krisztus-hívők egységéért szervezett program előkészítő anyagát a Keresztények Egységét Előmozdító Pápai Tanács és az Egyházak Világtanácsa Hit és Egyházszervezet Bizottsága közösen állította össze. Az idei imahét istentiszteleti rendje Lengyelországból érkezett az egységért imádkozókhoz.

A Miskolci Egyetem rektora megnyitójában méltatta az intézményben működő ökumenikus lelkészség munkáját, majd rávilágított: fontos, hogy ne csak egyénileg, hanem közösen is betöltsük az Úr által reánk bízott küldetésünket. *Prof. dr. Patkó Gyula* elmondta, hogy az egyetemen jelenleg is zajló változások – amelyek leginkább külsőségekben nyilvánulnak meg – a hallgatók sikerességét szolgálják.

TEREMTS BENNEM TISZTA SZÍVET

„Tied, Uram a nagyság, a hatalom és a fenség, a ragyogás és a méltóság, bizony minden, ami a mennyben, és a földön van.” A Krónikák első könyvében található igeszakasszal köszöntötte az egybegyűlteket *Palánki Ferenc* püspök. A római katolikus egyház elöljárója rámutatott, hogy bár életünkben vannak gyarlóságok és gyengeségek, de az isteni kegyelem átformálhat bennünket. Mint mondta, Isten életünk nagy vizsgáljaként a szeretetet kéri majd számon a mennyország kapujában. A püspök úgy fogalmazott:

az egyetemes imahét során nemcsak ezt a szeretetet éljük át, hanem az összetartozás tudatában is megerősödünk.

SZÜKSÉGÜNK VAN A SZERETETRE

Dr. Szebik Imre nyugalmazott evangélikus püspök kiemelte: szent hivatásunk és kiváltságunk, hogy Jézus Krisztust megjelenítsük ebben a világban, és megmutassuk a keresztyénség arcát. Azt mondta, az egyetemes imahét kiváló lehetőséget nyújt arra, hogy rámutassunk az igazi értékekre. „Döntő dolog az Isten igéjének hallgatása, hogy ott legyünk az ő hajléká-

ban és együtt imádkozzunk” – fűzte hozzá. Dr. Szebik Imre emellett hangsúlyozta: materializált világunkban kiemelt figyelmet kell fordítanunk az emberi kapcsolatok minőségére is, ennek alapja pedig a szeretet kell hogy legyen.

BUZDULJ FEL, ÉS TÉRJ MEG!

Minden közösségnek szüksége van bizonyos változásokra – erről beszélt az ökumenikus záró alkalmon *Dr. Orosz Atanáz*. Azt mondta, az átalakulás attól függ, hogy vissza tudunk-e térni keresztény gyökereinkhez és őseink múltjához. A görög katolikus püspök kifejtette, életünk során sokszor érezhetjük Isten fenyítő kezének jelenlétét, ennek okát pedig az Atya nevelési szándékában kell keresnünk. Az előljáró végül kiemelte: buzgóság és megtérés nélkül nem lehet hiteles keresztény életvitelünk.

AHOL ÉN VAGYOK, OTT LESZ AZ ÉN SZOLGÁM IS

„Ha valaki nekem szolgál, engem kövessen; és ahol én vagyok, ott lesz az én szolgám is; és ha valaki nekem szolgál, azt megbecsüli az Atya” – a *János 12,26* alapján hirdetett ígét *Csomós József*. A Tiszáninneri Református Egyházkerület püspöke az egyetemes imahét jelentőségét a lehullott hóhoz hasonlította: „A hó eltakarja az eldobott szemetet, kiegyenlíti a megfagyott lábnyomokat, betemeti a réseket és a szakadékokat” – fogalmazott. A püspök végezetül felhívta a figyelmet arra, hogy csak akkor végezhetjük el jól a dolgainkat, ha azokat a Krisztus követésében tesszük.

Az egyetemes imahét miskolci záró alkalma az egyházi előljárók áldásával ért véget.

(titek.hu)

Angliából indult el az a kezdeményezés, mely Valentin nap környékén minden évben egy hétig a házasság fontosságára irányítja az emberek figyelmét. Magyarországon a programot a Magyar Evangéliumi Szövetség (Aliansz) és a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa honosította meg 2008-ban. Az idén a házasság hetének időinternalluma 2012. február 10–19. volt.

PÁLFI ZSUZSANNA

Szingliként a házasság hetében

Kérdés: *Mi ma a legnagyobb kérdés az egyedülálló keresztények számára?*

Burge: *A keresztény szinglik mindig azt kérdezik, „Hová menjek, hogy találkozom a megfelelő személlyel?”, de én úgy gondolom, hogy ez téves perspektíva. Én azt hiszem, hogy először neked kell a megfelelő személlyé válnod, és azután Isten el fogja küldeni neked a megfelelő társat. Meg kell változtatnunk a gondolkodásunkat arról, hogy „Hová menjek, hogy társat találjak?”, arra, hogy „Hogyan válhatok én olyan személlyé, amelyet szeretnék, hogy az Úr küldjön nekem?”-re.*

A házasság hetét ünnepeljük, férfi és nő Isten teremtési rendjében adott kapcsolatát, mely áldások színtere lehet. Azt hiszem, hogy amelyik nőben van valamennyi egészséges életöszön, az úgy indul az életnek, hogy férjet és családot szeretne, szeretne kiteljesedni az anyaságban is.

Keresztyén körökben főleg illik ezeken a stációkon végigmenni. Ha nem így alakul az életed, akkor valamit nem jól csináltál. (Amikor beütöttem a szingli és a keresztyén szót együtt a google-ba, a fenti cikk jelent meg.) Szokás az egyedül élőket leszólni, önzőknek titulálni, akik csak magukkal vannak elfoglalva, akik nem hajlandók áldozatot vállalni, akik karrieristák, éretlen a személyiségük, és sok egyebet mondhatnék még, csak pozitívumot nem igen találnék benne. Gyakran jönnek az övön aluli ütések kis csipkelődésekkel: „Könnyű neked!”, „Neked nincs gyereked, te ezt nem érted!”, „Te ezt még igazán megcsinálhatod, még ezt is felvállalhatod, időből úgyis kitelik!”

Aki harmincon túl egyedül van, az már furcsa, aki meg már négyet X-el, az egyenesen katasztrófa. Akkor vagy nagyon eltoltál valamit, vagy te vagy minden bányák réme, vagy teljesen elférflasodtál, vagy olyan vénkisasszonyos allűrjeid vannak, amik messziről sugároznak egyfajta ásatag porszagot. Vagy irreális elvárásaid vannak, túl magasra emeled a lécet a beste férfiak felé, amit azok nem tudnak/akarnak/mernek átugrani. Vagy esetleg feltételezitek, hogy némi „apácoid” hajlamokkal megáldott ember vagy, és állandóan igéket citálsz, hogy te tulajdonképpen minden erődet az Úrnak szenteled. Bármelyik is áll fenn, abból ki kell gyógyulni, és akkor készsé leszel a házasságra, és akkor majd megadja az Isten a társat.

Közben azt veszed észre, hogy nem férsz be a gyülekezetben a klasszikus kategóriákba, ha kiöregedtél az ifiből. Kezd véget érni az élet, marad az istentisztelet, mert se a baba-mama klub, se az anyukák imaórája nem kínál folytatást, s ha nem kenyered a háztartás, a nőszövetségben is csak féloldalas a pozíciód. Más a témád, másra mész. Mégis hogy nézne ki egy református szingli klub!? Ciki, nem!? Mert mi ugye házasságpártiak vagyunk. Ugye hányszor hallottad már te is szószékről is, meg a barátaid, rokonaid esküvőjén, hogy tulajdonképpen csak a párunk megtalálásával leszünk egésszé, addig nem teljes az életünk, mert Isten így rendelte.

Most azt gondolhatod, itt egy nő súlyosbító tényezők sorával (nem modell alkatú, nem konyhatündér, némi szürkeállományt is kapott a Gondviseléstől, ráadásul még lelkesző is), aki nőként megbukott, s valahogy igyekszik úrrá lenni a helyzetén, hogy a hóféher herceg nem kopogtatott be a szőke paripáján, és savanyú neki a szőlő, főleg most, amikor a keresztyének a házasságról beszélnek. Biztos megideologizálja a helyzetét, és valami vad feminista kanyart vesz hamarosan.

Nem fogok. Csak az lenne a kérésem szingliként, vagy így is írhatom: EMBERként, most a házasság hetében, hogy ti klasszikus életet élő keresztyén családos, gyermekes testvéreim, ne nehezítsétek az életünket nyílt/burkolt lesajnálással, kegyes frázisokkal („*Imádkozom érte, hogy megtaláld a párod, majd az Úr megadja!*”), hamis teológiákkal (hogy így nem lehet teljes életet élni).

A sorstársaknak és mindenkinek jelentem, van élet a 4. X után is, egyedül is, keresztyén nőként is, és nem feltétlen kell vállalhatatlan kompromisszumokat kötni, mert nem hiszem, hogy a „bármilyen áron karikagyűrű” az Isten akarata.

Aki viszont Isten szeretetéből és akaratából megkapta és megtalálta társát, az ne feledjen el hálát adni érte, mert ez nem magától érthetődő és nem születési jog, hanem kegyelem.

(*reposzt.hu*)

Halhatatlanság vagy/és feltámadás

Húsvét felé közeledünk, ezért a feltámadás megértése, meghirdetés kikerülhetetlen a keresztény egyház köreiben. Az apostolok igehirdetése az Újszövetség így foglalja össze: „... hirdették Jézust és a feltámadást”. Tehát Jézus legsajátosabb üzenete és a Jézusról szóló üzenet legjellegzetesebb vonása a feltámadás köré helyezkedik el. Meg kell tehát kérdeznünk, hogy Jézusnak mi volt a hite és tanítása a feltámadásról. Különös az, hogy kifejezetten egy bibliai helyet ismerünk a szinoptikusokban, ahol Jézus ezt a kérdést a kijelentés végérvényes világosságába helyezi. Ez pedig a szadduceusok kérdésére adott válaszában található.

A szadduceusokkal való vita három evangéliumban megtalálható, de Lukácsnál találjuk Jézus válaszában a legbővebb motivációját, ezért ezt vesszük alapul a magyarázat során (Lukács 20,27–40. Mk 12,18–27; Mt 22,23–33).

Ahhoz, hogy ezt a vitát nyomon követhessük, ismerni kell az előzményeket, vagyis a farizeusok és a szadduceusok reménységét. A kettő ugyanis több ponton eltér egymástól. R. Travers Herford, a farizeusi teológia kiváló ismerője, azt írja könyvében (R. Travers, Herford B.A., *Die Pharisäer*, Köln, 1961, 200–208), hogy a farizeusok a halál utáni étellel kapcsolatos reménysége az Ószövetségben és különösen a prófétai írásokban gyökerezik. A jövő életbe vetett reménység bizonyossága, amidőn a zsidó tudatban felmerült, nem a halhatatlanság hitének a formájában történt. A halottak ismét megelevenedésének a hitét találjuk meg a farizeusok tanításában. A halál uralmát komolyan vették, és ezért is tagadták a halhatatlanságot, de hittek a jövő időben a halottak megelevenedésében. Az ő megfogalmazása szerint a halhatatlanság hite egyszerűen azt jelenti, hogy a lélek nem hal meg a testtel, hanem továbbél, függetlenül attól, hogy van-e feltámadás vagy sem. A halhatatlanságnak ez a hite, ha utalásszerűen is, megtalálható a rabbinusi irodalomban. De az uralkodó reménység a testnek a lélekkel való teljes megelevenítése: a kettő úgy egyesül, mint ahogyan előzőleg a földön élt. A halottak feltámadásának a hite, bár visszanyúl a makkabeus időkig, mégis hosszú időbe kerül, amíg végérvényesen formát öltött. Különös módon éppen a farizeusok voltak azok, akik ezt a meggyőződést továbbfejlesztették, és a nép között terjesztették. Sokan, akik a farizeusokról írtak, ezt nem vették figyelembe, csupán azokat a különös és olykor fantasztikus részlet-elképzeléseket, amelyben ez a hit megfogalmazódott. A haggadisták szabad folyást adtak elképzeléseiknek, amikor a napoknak a végén elkövetkezendő eseményeket leírták, mint az apokaliptikusok, akiknek ez a főtémájukhoz tartozott. Azonban mindez mégis csak a felszínt érinti, hiszen a zsidó léleknek mélyre gyökerező reménységeiről és meggyőződéseiről volt szó ezekben a megnyilatkozásokban. Ennek a jelentőségét mutatja az a tény, hogy a zsidó liturgiában ezek kifejezésre jutottak, míg az apokaliptikus

Szathmáry Sándor

lárdaan álltak, miközben a szadduceusok ezt nem hitték. Ennek az ellentétnek az alapja nem egyszerűen a pártok egymással való vitájában keresendő, hanem a farizeizmus alapelveiben gyökerezik, amelyet a szadduceusok nem osztottak. A farizeusi tanítás nem engedte meg, hogy a vallás megkövesedjék, megmerevedjék, az élettől elszakadjon. Azon igyekeztek, hogy a szent, igazságos és szerető Isten tudatos szolgálata legyen a vallás, és az ember intenzíven ápolja azt. A vallásos érzések mélységét és az erejét keresték. A szadduceusok viszont semmivel sem járultak ahhoz hozzá, hogy mély és bensőséges hatások érijék az Isten igazságát keresőket. A farizeusok azon fáradoztak, hogy az új vallásos gondolatok új formában jussanak kifejezésre. Azt az elképzelést, hogy a meghalt lelkek a Seolban maradnak helyzetük minden változásának reménye nélkül, átalakították, mert úgy érezték, hogy Isten igazsága nem érvényesül ebben a régi szemléletben. Miért csak a Messiás korában élőknek jutna az a kiváltság, hogy részesüljenek a béke és az áldás birodalmában? Miért maradna ki ebből az, aki egy régebbi kornak a gyermeke volt? Így született meg az életkérdésekre adott új válasz, és lassan kialakult annak a hite, hogy az előző korszak igazait előhossa az Isten a Seolból, hogy királysága áldásainak, igazsága és békéje ajándékainak részesévé tegye. Ilyen meggondolások alapján érkezett el a feltámadás hite a zsidó és különösen a farizeusi lélekekhez. Az Ószövetségnek az a néhány helye, ahol az eljövendő élet reménysége megcsillan, felvillanása volt a feltámadás ama gondolatának, amely később fontos tanításává lett a farizeusoknak. A feltámadásnak az első elképzelése és képekben való kifejtése erősen materiális színezetű volt, testies jellegű. De kezdete volt annak, ami később kitisztult és kibontakozott. De a pusztán feltűnése már az isteni világosság szikrája volt, hogy a Seol komor hitébe ez behatoljon, és oda fényt árasszon. Tulajdonképpen ehhez a kibontakozáshoz segítették el Jézusnak a szavai ezt a szemléletet. Ebben van ennek a perikópának a különösen nagy jelentősége. Kiderül, hogy Jézus Izrael reménységének mely pontjához csatlakozik a halál utáni élet kérdésében kialakult álláspontok közül, melyiket fogadja el és építi tovább.

ábrázolásmód szinte teljesen hiányzott. A farizeusoknak a jelentősége tehát ebben a vonatkozásban az volt, hogy ők terjesztették a feltámadás hitét, és ezt az Ószövetség alapján vitték végbe. A szélsőséges hellenista hatások által beszűremlett tanítások nyomán előállott helyzetben a farizeusok teremtettek rendet, éppen az Ószövetség alapján Izráelnek a halál utáni élet reménységére elképzeléseiben.

Joshephus is beszél arról, hogy ők ebben a hitben szilárdan álltak, miközben a szadduceusok ezt nem hitték.

A farizeusok hitében, mint láttuk, két mozzanat állt egymás mellett, a halottak feltámadása és a Messiás eljövetele. Ez az elképzelés bár szilárdan tartotta helyét a farizeusi és rabbinusi zsidóságban, mégis különböző tanítók, különböző időkben, különböző módon fogták fel és fogalmazták meg. Különösen jellemző a részletkérdésnek szokatlan aprólékossággal való kiszínezése. A találekony fantázia végtelen teret biztosított, hogy a Messiás elközelgésének az eseményeit, a világ gonosz erőinek általa való megsemmisítését, az igazaknak az örömét, a gonoszoknak a büntetését mind aprólékosan leírják. A szadduceusok által itt felvetett kérdést is csak így lehet megérteni, hogy a farizeusi elképzeléseket a visszájára fordítva teszik fel a bonyolultnak látszó kérdést. Ezekre a dolgokra ugyanis a vallásos tömegek buzgón figyeltek, és ezek a tanítások rendkívül népszerűek voltak. Mindenekelőtt azonban abban volt a jelentőségük, hogy Izráel szenvedélyes odaadásának az Isten szolgálatában való fáradozásának új értelmet adtak, és annak a reménységnek, amely a zsidóság legbensőjében volt, új impulzust kölcsönözött.

A reménység és a reménységre épülő hit Izráelben egyre magasabb formákat és egyre emelkedettebb értelmet nyert az idők folyamán. Ezékiel próféta meghirdette Isten nevében a nagy üzenetet: „Minden lélek az enyém”. A farizeusok vették az Igét, és nemcsak a zsidóságra, hanem az egész emberi nemzetségre vonatkoztatták ennek a mondásnak az értelmét. A szadduceusok viszont ebben a fejlődésben nem tudták követni a farizeusokat. Egyrészt hiányzott náluk a zsidó gondolatvilág transzcendentálása, éppen ezért ők nem hittek angyalban, lélekben és a halottak feltámadásában. Az evilági életszemlélet hívei maradtak. Másrészt mivel a farizeusok a törvény köré húzott kerítésben az Ószövetségen túlmenő magyarázatokat állítottak fel, a szadduceusok ragaszkodtak ezeknek a tételeknek magából a törvényből, a Mózes öt könyvéből való igazolására. Nem véletlen, hogy Jézus, amikor válaszol kérdéseikre, éppen a Mózes könyvéből vesz egy idézetet, és ezzel bizonyítja a halottak feltámadásának régtől fogva megtalálható hitét és alapját. Ők a törvényen kívüli, szóbeli hagyományt nem fogadták el, és a népies szokásoknak a kultuszba való bevonulása ellen tiltakoztak. A Qumránból való kegyesek prófétai igényével szemben is elutasítólag foglaltak állást. Elvetették az apokaliptikának a kifejlődését és az ehhez kapcsolódó eszkatológikus eszméket, az üdv megvalósulását Izráelre korlátozva várták, és ennek a reménységnek az alapját a templomban végzett szolgálatban, a templommal kapcsolatos teendők pontos elvégzésében látták. Egy nemzeti–partikuláris, templomállam eszméje határozta meg gondolkodásukat. Ezen az alapon állva igyekeztek a szentföld megtisztításán, minden pogány vagy félpogányhatástól való megszabadításának és Izráel birodalmának a helyreállításán. Ezért a templomállam messzemenő önállóságának a megtartásán fáradoztak, és hogy ez a zsidó háborúig fennállhatott, az nagyban az ő művük volt. Az emberre úgy tekintettek, hogy evilági egzisztenciáját tekintették a végsőnek. (Leipold-Grundmann, *Umwelt des Urschristentums*, Berlin, 1965, 26) Nem várták sem a lélek halhatatlanságát, sem pedig a test feltámadását. Csak a jelen eonban hittek, új teremtésben és az új teremtés valóságát kifejező új eonban nem hittek. Az ember szabad és cselekedeteiért felelős. Az embert életét saját tettereje alakítja. Ezért voltak a törvénykezésben és az ítéletben sokkal szigorúbbak, mint a farizeusok. Etikai szemléletüket eudémonista vonás jellemzi: azt nézik, ami hasznos az egyénnek

és az egész Izráelnek egyaránt. A régi izraelita gondolatok konzervatív megtartása mellett a hellenista életformával szemben liberális magatartást tanúsítottak. A régi izraelita gondolatoknak azt az átalakulását viszont, mely a késői zsidóság vallásos formáinak kialakulásához vezetett, ők herezisnek, tévedésnek, sőt a régi hittől való eltávolodásnak minősítették, és ebben nem vettek részt.

Ezek után látjuk, milyen jelentősége volt ennek a kérdésfeltevésnek és a rá adott válasznak. Itt eldől, hogy a vallásos fejlődésnek ahhoz a folyamatához, amelynek nyomán kialakult a halottak feltámadásának reménysége, Jézusnak mi a válasza. A szadduceusok Jézusra feltétlen úgy tekintettek, mint aki a farizeusok hitét osztja a halottak feltámadásának a kérdésében. Viszont az előzőekben Jézus álláspontja mégis más volt, mint a farizeusoké, mert azokat elhallgattatta. Az előző vita során látták, hogy Jézus hogyan került szembe a farizeusokkal és gondolták, hogy megtartja előző álláspontját, és most is mond valami olyat, ami ezt a reménységet nevétségessé teszi. Ha az érzelmi előbb a farizeusokkal szembe állították, remélhették, hogy most viszont melléjük kerül. Jézus különös módon védi meg a halottak feltámadásának hitét (Fr.Rienecker, *Das Ev. des Lucas*, Berlin 1965, 468 kk.). Az egész kérdést egy magasabb szintre vezeti. Nem az emberi lélek természetéből indul ki, hogy az örök életről beszéljen. Az emberi szív legbensőbb tapasztalata azt bizonyítja, hogy az örök élet hite bizonytalan és nyugtalanító mindaddig, míg az ember Istennek a szeretetközösségét meg nem találja. Nem az emberben magában van alapja ennek a hitnek. Az Istennel való szövetség, a vele való szeretetközösségnek e földön történő megtapasztalása és megélése lesz az alap a további reménységre. Jézus így ad biztos fundamentumot a feltámadás reménységének. Ez a fundamentum tehát nem az ember reménysége és az emberi lélek természete, hanem az Isten szövetsége. Mindennek ígérete pedig az írásokban van. Jézus válaszában olyan hatása volt, hogy az írástudók közül egy megdicsérte a feleletben kapott bölcsességért, ugyanakkor nem is merték semmiről sem kérdezni tovább.

Nézzük részletekbe menően a történetet! Mátéval és Márkkal szemben Lukács erősebben kapcsolja az eseményt az előző vitához, mely a farizeusokkal történt. A válasz is, amit Jézus ad, sajátos formát ölt Lukács megfogalmazásában. Valószínűnek tartják az írásmagyarázók, hogy ez Lukács sajátos anyagából való, mivel a formulázás bizonyos sémi nyelvformát mutat (Grundmann, *Das Ev. nach Lucas*, Berlin, 1968, 374).

A kérdésfeltevés nem volt kísértő szándékú, erről egyetlen evangélista nem beszél. Valóban azt kárták tudni, hogy Jézus a feltámadásnak nyilvánvalóan abszurd elképzelését vallja-e, vagy pedig a farizeusok és a nép által egyaránt nagyra becsült hitet bizonyos ponton tagadja és korrigálja. Harmadik lehetőséget ők nem láttak.

A szadduceusok által előadott történet a Mózes által rendelt levírátusházasság intézményéhez kapcsolódik. Végeredményben azt akarták elmondani ezzel a kitalált történettel, hogy a feltámadás tana a mózesi szándékkal és általában a bibliai tanítással ellentmondásban áll. Amíg a farizeusok nagyon sokszor a betűhöz ragaszkodtak, addig a szadduceusok a szellem szabadságát és az értelmi okokat hangoztatták. A betűhöz ragaszkodó szemlélet lehetetlenségét akarják itt is megmutatni.

Jézus ezzel szemben ezt a kérdést kiemeli a szadduceus-farizeus vita lélektelen, kissze-

rű, racionális köréből, és aláhúzza a feltámadás és az örök élet titok jellegét. Jézus nem ad egyik csoportnak sem igazat, mert a rabbinusi spekulációkkal és az ezt tagadó cinizmussal szemben Isten nagyságát, hatalmát mutatja fel. Ez a feltámadás egyedüli titka. Ezt tehát nem lehet spekulációkkal megérteni, egyedül Istenre hagyatkozva lehet hinni. Titok, mely nem áll az ember hatalmában. Akik sem az írásokat, sem az Isten hatalmát nem ismerik, azok nem közelíthetik meg a feltámadást.

Beszél-e itt Jézus átmeneti állapotról? Mk 12,25 szerint a kiindulás nála ezzel a mondatral kezdődik: „Mert mikor a halálból feltámadnak”. Jézus tehát azt a határvonalat, ahonnan az örök életről beszélni lehet, a halálból való feltámadásnál húzza meg. Ami azelőtt van, arról nem beszél. De a másik megállapítása viszont mintha ezt kiegészítené: „Az Isten nem holtaknak, hanem élőknek Istene”. Itt azonban nem az emberről van szó, hanem Istenről, akinek a szövetségében csak élők vannak és nem holtak. Éppen ez a megfogalmazás tesz lehetetlenné minden spekulációt. Most itt nem az ember képességéről és lehetőségéről van szó, hanem Isten életet adó hatalmáról, amely átfogja azoknak a létét, akik hozzá tartoznak. Nem az ember számára nincs halál, hanem Isten számára nincs halál. Jézusnak ez a legdöntőbb nyilatkozata a halál utáni élet kérdését illetően. Márknak a rövid megfogalmazását Lukács ezzel egészíti ki: „mert mindenek élnek ő néki”. Ez még jobban aláhúzza az előbbi megállapítást: Isten számára az ember, aki az ő szövetségese, nem halhat meg, sőt mindenek élnek néki. Az ember halhatatlanságáról szó sincs itt, itt csak az Isten halhatatlansága szólal meg (Oswald Beyer, *Tempus Creatura Verbi in: Gottes Zukunft, Zukunft der Welt*, Kaiser Verlag, 1986, 7 kk.).

Ez a két gondolat tehát egyaránt egymást egészíti ki: az ember a feltámadásban lép be az öröklét birodalmába, viszont Isten számára az ember nem halhat meg soha. A feltámadás alapja Istenben van – azt mondja ki ezzel Jézus. Jézus tehát a Mózes ötödik könyvéből mutatja ki a szadduceusoknak a feltámadás igéjét: Akinek Istennel van dolga, és aki vele együtt neveztetik, az ő nevét hordozza, az él. Ezért lehet beszélni feltámadásról. Ez a mondat: Mindenek élnek önéki, azonban még további gondolatokhoz vezet. Ez ugyanis már nemcsak a patriarchákra vonatkozik, hanem a többi halottakra, akiknek csak egy részét képezik a patriarchák. És ezek nemcsak annyiban élnek Istennel, amennyiben Isten őket már előre úgy látja, hogy a jövőben majd élni fognak, hanem Istennel valóságos viszonyban vannak, mert Isten az ő Istenük. Az emberekkel való viszonyból már ki vannak zárva, de Istennel való viszonyuk tovább tart. Az, hogy neki élnek, tehát nem egyszerűen Isten látását vagy ítéletét jelenti, hanem Istennel való szétöröheteretlen kapcsolatukat. Ebből viszont az is következik, hogy itt nem a Hadesről van szó, ahol a zsidók az átmeneti állapotot elképzelték, hiszen ott valóságos kapcsolatról nem is lehet beszélni, sokkal inkább a paradicsomról, ahol a patriarchák és igazak életét elképzelték, amely magával Isten királyságával egyenlő. Jézus mindenesetre nem helyre gondol, és nem Izráel elképzelésével azonosítja magát, hanem valami olyat mond, mely felüláll ezeken az ismert kategóriákon. Az alig tagadható, hogy a patriarchákkal kapcsolatos megállapítás visszavezethető a Makk 16,25-re, ahol ezt olvassuk: oi dia ton theon apothnéskontes dzósin tó theó, ónper Abraam, Isaak kai lakób pantos oi

patriarchai. Ehhez hasonló gondolat szólal meg a IV Makk 7,19-ben is. Mint már előzőleg láttuk, a feltámadás gondolatai a Makkabeusok könyvében a Dánielhez hasonló motívációkkal szólalnak meg.

Térjünk azonban vissza ezek után Jézus válaszához az első részére, mely éppen Lukács evangéliumában kétszeresen is kiegészül, szemben azzal a rövidebb formával, amit Máténál és Márknál találunk. Lukács először is e mostani világ fiáról beszél. Ez a kifejezés a 16,8-ra utal, ahol a hamis sáfár történetében használja Jézus ezt a fordulatot. Ez tehát Lukács saját anyagából való. Ennek a világnak a fiait szembeállítja Jézus a feltámadás fiaival. Mindkettőt a tukhein határozza meg, ez pedig a rabbik írásából is jól ismert elgondoláshoz kapcsolódik: akik méltók az eljövendő világra. Jézus az eljövendő világ ajtaját a halálból való feltámadással jelzi. Akik erre a világra méltók, azok a halálból való feltámadáson keresztül lépnek be abba. A házasság, vagyis az emberi nemzetség továbbplántálása a jelenlegi eon tartozéka. A feltámadásban nem a test és vér ember újul meg, hiszen az nem örökölheti Isten országát. Ezért a házasság közössége, mely a test és vér ember továbbplántálására hivatott, ott már semmi szerepet nem tölthet be. Jézus, amint az előző megállapításainkban hangoztattuk, ezzel a válasszal tulajdonképpen a farizeusok feltámadás-hitét fogadja el abban a vitában, mely a farizeusok és a szadduceusok között volt. Ugyanakkor ennek a hitnek az új, tisztább alapokra való helyezése is megszólal az ő gondolataiból. Itt is Izrael feltámadás-hitének korrekcióját szemlélhetjük. Jézus a testies elképzelésektől meg akarja szabadítani hallgatóit, hiszen a szadduceusok ennek estek áldozatul.

Itt egy kis exkurzust kell beiktatnunk Izrael feltámadás-hitének ismertetéséről. Amint láttuk, Jézus a farizeusok mellé áll a feltámadás kérdésében, ugyanakkor ezt a szemléletet sok emberi, testies elképzeléstől meg is szabadítja. Különösen ennél a mondatnál látszik, hogy Jézus mennyire újat és mennyire mást tud mondani a feltámadás kérdésében. Úgy szól, hogy a Nikodémusnak adott kijelentés elevenedik meg egyszerre: „bizony, bizony mondom néked, azt hirdetjük, amit tudunk, és arról teszünk bizonyosságot, amit láttunk... Ha földi dolgokról szoltam néktek és nem hisztek, mi módon hisztek, ha a mennyekről szolok néktek? És senki sem ment fel a mennybe, csak az, aki a mennyből szállott alá: az Ember Fia, aki a mennyben van” (Jn 3,11–13). Ahhoz azonban, hogy Jézus szavainak a jelentőségét meg tudjuk érteni, tudnunk kell, hogyan képelték el Izraelben az ember feltámadás utáni állapotát.

Amint láttuk, az Ószövetségben az ember egy rész anyagi alkotórészből, testből vagy húsból és egy rész szellemi alkotórészből áll, teremtetett; ez a pára, lehelet vagy lélek. Ez a szellemi alkotórész a létnek láthatatlan része, az élet hordozója, amelyik megkülönbözteti az élőket a halottaktól. A héber gondolkodás számára a test eme két alkotórész ellenére egységes, melyben a két rész együttes közreműködése adja meg az élet lehetőségét. Az ember Isten teremtménye fizikai és pszichikai létének teljességében. Csupán isteni cselekedet által él, mely életre hívta, megszűnik élni egy újabb isteni cselekedet alapján, mely megvonja tőle az életet. A görög gondolkozással szemben, mely az isteni ellenőrzés alól kisiklott anyagnak és a természettől fogva halhatatlan léleknek állhatatlan szövetkezését látja, a Genézis szerint az az egész, amelyből

az ember áll, vagyis az élet (amelyik élteti) a hús szövete és a vér, amely együtt az élet hordozója. Az élet birtokosa egyedül Isten, aki a testet formálta és az életet adta, és mind az egyiket, mind a másikat vissza is vonhatja.

Ez a jelentősége ennek a nagy horderejű versnek: „A por visszatér a földbe, ami volt, a lélek pedig visszatér Istenhez, aki adta azt” (Préd 12,9). Az élet lehelete és a por egyaránt Isten kölcsönzése az embernek. A por föld volt előzőleg, az életet az isteni lehelettel való érintkezés adta. Egy napon tehát a por visszatér a földbe, az élet lehelete pedig visszatér Istenhez. Ebben a nevezetes textusban tehát nem az egyéni lélek kérdéséről van szó, még kevésbé annak továbbéléséről. Mert az élet nem elvitathatatlan tulajdona az ember valamelyik részének. Aki meghal, annak nincs tovább személyes élete, mert amit Isten kölcsön adott, azt visszavonja. Az emberből nem marad más, mint pusztá látszat, árnyék. Így foglalhatjuk össze röviden még egyszer az Ószövetség hitét és megállapíthatjuk, hogy az Ószövetség szegényebb a jövőbeli élet reménységeit illetően, mint az emberiség vallásos hagyományainak legnagyobb része. Nem láttak összefüggést a halál és a halál utáni élet között, mert a halált nem természetes jelenségnek tekintették, mint a földi élet normális határát, hanem Isten ítéletének, amelyet az embernek kezdetben megmondott: „halállal lakolsz”. A halál a bűn büntetése, melyben a teremtmény elszakította az életfonalat. A görögök számára az ember bukott Isten, aki az égre emlékezik, és oda visszatér, a héber gondolkodás viszont komolyan vette Isten szentségét és az ember nyomorúságát. Ez a nyomorúság pedig abban van, hogy a halál az ember egész valóját érinti, az élet tulajdonosa egyedül az Isten. Két feltétel szükséges, hogy lehetővé váljék a halál utáni élet, illetve a feltámadás: az egyik az, hogy a bűnért bűnhődni kell, és az ember csak így kaphat teljes bűnbocsánatot, a másik pedig, hogy az Isten másodszor is életet adjon az ő teremtményének, vagyis újjáteremtse szuverén cselekedete által az ember egész valóját, úgy, ahogyan kezdetben formálta az embert a föld porából, és saját létéből adott neki életet. Ezért amikor Izráelben kezdenek beszélni a halál utáni életről és a feltámadásról, akkor ez ismét nem azonos azzal, ahogyan a görögök vagy a többi vallások erről szólnak. Izráelben ennek a két feltételnek a beteljesedése alatt hangzanak fel a reménykedő próféciák. Isten bűnbocsátó kegyelme, amely a Messiás által elérkezik, és újjáteremtő műve, amely a teremtéshez hasonló módon megismétlődik, vonja maga után a feltámadás lehetőségét. Legszebben éppen Ez 37,1–14-ben olvashatunk erről. A régi szövetségben Isten szándékosan hagyta meg a bizonytalanságot és a sötétséget, mert majd csak az újszövetség oldja meg az emberi lét legszorongatóbb kérdéseit. Nem véletlen tehát, hogy a régi szövetségben csak homályos ismeretről, tapogatózó keresésről lehet beszélni. Tévednek a szadduceusok, bár tagadásuk nem ment szakadásszámba Izráelben, de tévednek a farizeusok is. A feltámadás reménysége nem talált egyhangú elfogadásra, és szegényes, korlátozott, egészen emberi a tartalma. Jézus hivatott egyedül arra, hogy ebben a kérdésben újat mondjon ki, amelyet Izráelben nemcsak nem ismertek, de nem is ismerhettek. Szükségképpen maradt meg tehát a bizonytalanság ebben a kérdésben, mert Istennek volt fenntartva annak a kimondása, amit az ember magától meg nem ismerhetett. Ezért érthető az is, hogy az apokaliptikusok és a rabbinusok üres spekulációi sokszor csak arra voltak jók, hogy rossz hírbe hozzák azt, amit ajánlanak. A

szadduceusoknak Jézushoz intézett kérdése is ezt bizonyítja. Ez a kérdés visszatükrözi a vitatkozás színvonalát. Az a feltámadás ugyanis, amiről a farizeusok beszélnek, nem más, mint ennek a testnek a feltámadása, a jelenlegi életbe való visszatérés, ennek minden problémájával való újra találkozás.

Vég nélkül lehetne idézni a rabbik között zajló vitákat ezekről a kérdésekről: a halottak meztelenül támadnak fel vagy pedig abban a ruhában, amelyikben eltemették őket? Testük kigyógyul előbb betegségeiből, rokkantságukból, vagy majd csak a feltámadás után? A feltámadottak testének lesznek-e emésztő szervei, körmük, hajuk? A makkabeusok mártírjainak hóhérok által szétszórt csontjai és tagjai megtalálják-e testük minden részét? Az eddigi kérdéseket lehetne továbbfolytatni, de hiszen ezek is mutatják, hogy ez a feltámadás-képzet mennyire testies, mennyire gyermekes és mennyire az emberi gondolatok hálójában vergődik. Még más pontokon is lehet ugyanezt tapasztalni. Ilyen kérdések is vita tárgyai voltak: csak a Palesztinában eltemetett halottak támadnak fel, hiszen csak Palesztina az élők földje, vagy minden zsidó, aki túl van Palesztina határain? A feltámadás kiterjed Izráelen túlra is, és érint minden embert, vagy csak minden igazat? De ezek a kérdések mégis háttérbe nyomultak az előbbi kérdések mellett, melyek a feltámadás módját illetik. Általában az a nézet uralkodott, hogy első testi mivoltukban támadnak fel, vagyis úgy, ahogy eltemették őket. Abban a ruhában és abban a testi állapotban, vagyis ha rokkantak voltak, akkor rokkantan, ha betegek voltak, akkor betegen, ha süketek, némák és vakok voltak, akkor ilyenként.

Különösen Hillél és Sammai iskolái között folyt a vita. Sammai iskolája azt állította, hogy az eljövendő világon az emberi lét alapja nem olyan lesz, mint ezen a világon. Itt a bőr és a hús jelennek meg először, és majd azután jönnek az idegek és a csontok. A feltámadáskor az idegek és a csontok elsőséget fognak élvezni a bőrrel és a hússal szemben. Ezékiel látomására hivatkoztak, ahol azt olvassuk: „Láttam, hogy inak kerültek rájuk, majd hús növekedett és végül bőr borította be őket...” (Ez 37,8). Az ugyanabból az iskolából való Jonathan rabbi ugyanakkor azt mondta: ne Ezékiel látomásából induljunk ki a feltámadás leírásánál. A feltámadottak ahhoz az emberhez hasonlítanak, aki a fürdőbe megy. Amit először levet, azt veszi fel majd utoljára. Ő tehát emberi hasonlat és nem a prófécia alapján állította ugyanazt, amit iskolájának többi tagjai. Hillél a másik párton állott: a bőr és a hús jelennek meg először, és majd utoljára jönnek az idegek és a csontok. Ő viszont egy másik ószövetségi textusra hivatkozott tétele igazolására. Jób könyvében ezt találjuk: „Bőrbe és húsba öltöztetél, csontokkal és inakkal szőttél át” (10,11). Ez szerint arra mutat, hogy az eljövendő világban az emberi test alakulása hasonlítani fog az evilágbeli test alakulására. A vitának ez az egyetlen mozzanata is elég arra, hogy elénk idézze a feltámadással kapcsolatos elképzelések teljesen evilági kérdés-komplexumát. Jézusnak erre a gondolatkörre egyetlen megállapítása volt: „Tévelyegtek, mert nem ismeritek az Istennek hatalmát”.

Izráel hite szerint az ember a feltámadásban azt az életet folytatja, melyet itt élt. Jézus szerint azonban az ember a feltámadásban egy olyan határvonalon lép át, melyen túl Isten világa, az angyalok világa kezdődik. Az eljövendő világ életmódja más, mint ezé a világé. A feltámadás fiai igazán Isten fiai lesznek, felemeltetnek arra a rangra,

amely az Isten dicsőségében részesedő angyalok méltóságához áll közel. Az angyalokhoz hasonló életforma olyan pneumatikus testiséget jelent, amelyben az ember a halálnak nincs többé alávetve, ugyanakkor mentes a házasság kötelékeitől is. Ez a két gondolat össze is fonódik itt. Az eljövendő világ részesei olyanok, akik nem halhatnak meg, tehát nem vesznek részt a házasság életformájában, melyben halandó emberek nemzése történik. Ugyanakkor, mivel az angyalokhoz hasonlóak, ezért is más az életmódjuk, mint azoké, akik a házasságban élnek. Akik pedig belépnek a feltámadás világába, azok közvetlenül Isten fiai. Az istenfiúság ebben teljeseedik ki, az Istenhez való hasonlóság itt látszik meg legteljesebben. Mivel pedig ezek a feltámadottak „Isten fiai” és így a feltámadás fiai, ezért földi családi kötelékek többé nem kötözhetik meg őket, sőt ezeknek a kötelékeitől nyilván teljesen megszabadultak. A kérdésben elmondott alaphelyzet tehát a feltámadás világában teljesen ismeretlen. Grundmann így foglalja össze Jézus szavát: „A halállal a keresztyén belép a Krisztussal elrejtett életbe, és ennek a rejtett életnek a revelációja a feltámadás, amelyben feltárul az újabb formára való átalakulás. (Grundmann, Das Ev.nach Lucas, 375.)

ÖSSZEFOGLALÁS: Ezek után feltehetjük a kérdést: mi volt Jézus feltámadáshite? Mi volt az új, amit ebben a számunkra igen fontos szakaszban elmond, mely szinte az egyetlen, ahol Jézus a maga szemléletét fejt ki ebben a kérdésben? Először is Jézus nem úgy beszél a feltámadásról, ahogyan abban az időben a görögök, de a vallástörténet és az emberi kultúra történetében is sokan gondolkoztak: az emberi létnek van egy természetes kontinuitása a halál után. Ha így gondolkozott volna Jézus, akkor nem mondta volna ezt a hatalmas jelentőségű kifejezést: akik méltóvá tétetnek. Ebben szó sincs arról, hogy az ember olyan személyiség, akinek önmagában van léte vagy létének megfogható kontinuitása a halálon túl. Jézus kegyelemről beszél, mely az embernek adatik, amikor a feltámadás világába belép. A feltámadás tehát nem az, ami az emberi lét természetes, önmagában biztosított halhatatlansága. Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy az emberről nem állítható fel ez a tétel: elpusztíthatatlan és megsemmisíthetetlen. Annál inkább elmondható ez; mert Jézus beszéde végén azt mondja: Isten nem holtaknak, hanem élőknek az Istene, mert mindenek élnek önéki. Vagyis nem egyesek, hanem mindenek. Isten felől nézve tehát valóban van az emberi létnek egy bizonyos kontinuitása Istenben. Így teremtette az Isten az embert a saját képére. De a feltámadásban valami másról van szó, mégpedig kegyelemről, melyben az ember abba öltözik bele, amit Isten az embernek Jézusban adott. Nem az folytatódik a feltámadásban, ami az ember teremtésbeli adottsága Istenben, hanem itt valami többről van szó: az embernek Isten új ruhát készített és abba öltözteti bele. Akik tehát a halhatatlanságot tartják a legnagyobb isteni ajándéknak és az ember örök élete alapjának, azok tévednek. Nem azt mondja Jézus, hogy nincs ilyen, sőt azt mondja: mindenek élnek öneki, hanem azt, hogy a feltámadásban nem erről van szó. Az új emberről, mely nem az első Ádám folytatása vagy annak javított kiadása. Ha az ember kapta is a teremtésben azt, hogy elpusztíthatatlan léte van Istenben, de Isten a megváltásban az embernek sokkal többet adott. Nem egyszerűen azt kapta vissza, amit eltékozolt, mint a tékozló fiú, s nem oda

tért vissza, ahol volt; hanem annál jóval többet. Új ruhát, isteni méltóságot, Istenből való létet, Isten örömeiben való részesedést. Ezt fejezi ki, ezt az új kegyelmet Jézus a feltámadásban, amikor arról szól, hogy ez méltóság és kegyelem, az Isten fiainak az osztályrésze. A feltámadás az Isten új teremtése, a Jézus isteni arcának az emberen való megjelenése, annak elnyerése, ami sohasem volt az emberé. A halhatatlanság csak azt fejezi ki, ami mindig az emberé volt, ami változhatatlan, a teremtésbeli kategóriának a meghosszabbítása a halálon túlra. A feltámadás ellenben azt fejezi ki, amit Isten Jézusban készített az ember számára, vagyis az Isten új ajándékát, az Isten életét, mely soha de soha az emberé nem volt. A halhatatlanság a teremtésből következő evidencia, a feltámadás a megváltásból következő isteni teremtés. A halhatatlanság kontinuitás, az lesz, ami volt, a feltámadás diszkontinuitás, az lesz, ami sohasem volt. Az ember soha nem volt Isten fia, csak Jézus volt az, és az ember Jézusban lett az. A feltámadás a fiak új világa. Ezért mondja Jézus: Isten fiai, mert a feltámadás fiai. Akik Isten fiai, azok átérték a földön az újjászületést, azt a csodát, ahogyan Isten az emberi létet Jézusban megdicsőítette. Isten fiai azok, akiken átragyogott az Isten dicsősége, ahogyan Jézuson átragyogott, akik valami isteni ajándékot és gazdagságot éltek át, és ennek az ígéréteiben indulnak tovább a halálon túlra. Itt valami meglepetésről, nem sejtett isteni ajándékról van szó (1Kor 2,9; 1Jn 3,2). Ezzel szemben a halhatatlanság az emberi lét természetes kontinuitása színtelen és erőtlen, nincs benne, amit Isten Jézusban készített a Földön, és készít tovább fiainak. A feltámadás nem természetes folyamat, hanem Isten csodálatos műve az emberben és az emberen. Ez nyilvánvaló a Jézus beszédéből. A Fiú beszél itt a fiaknak, és a fiak ezt értik.

A másik, ami itt egészen figyelemreméltó: Jézus amint nem ad lehetőséget arra, hogy a feltámadást a görög gondolatnak megfelelően félreértsék, arra sem ad lehetőséget, hogy a zsidó gondolatnak megfelelően félreértsék. Jézus ebben a részben egy szót sem szól a testről. Izráelben a test feltámadását várták, és amint láttuk, testiesen várták. Jézus ellenben itt nem is ejti ki ezt a szót: test. Miért? Mert a feltámadás nem a test feltámadása sírból, hanem az ember, mint személy a dicsőségbe, Jézus szellemi létébe való felöltözése. A feltámadás nem az ember egy részét érinti, jóllehet nemcsak Izráel, de később a keresztyénség is nagy hajlandóságot mutatott erre. Magát Jézus feltámadását is testiesen értették, mintha az a test támadott volna fel, mely meghalt, és mintha ez a test csontból, húsból állott volna, és mintha majd a keresztyének feltámadása is az ember testének a sírból való kilépését jelentené. Jézus azonban erre itt semmi lehetőséget nem ad. Jézus feltámadáson nem a test feltámadását érti, hanem az ember személyiségének szellemi létbe való öltözését, angyalokhoz hasonló létre való átalakulását. Ez nem azt jelenti, hogy az ember nem maradna ember, hanem azt, hogy léte egy szellemi átformálódáson megy keresztül, létét ugyanúgy áthatja Isten dicsősége majd, mint Jézus létét a megdicsőülés hegyén és a feltámadáskor áthatotta. Az emberi lét belülről indul el az átalakulás útján, az átformálódás által, és ez majd folytatódik a halál után. Az egész emberlétnek ez a metamorfózisa az a feltámadás. Nem a testtel történik valami, mely előzőleg a sírba került, hiszen az a sírban is marad. Hanem az ember a létezésnek egy új, magasabb formáját nyerheti el, ahogy elnyerte Jézus is. Jézus feltámadásának nem az volta lényege,

hogy ő továbbélt egyszerűen, hanem sokkal inkább az, hogy megelevenítő szellem lett, hatalmat és dicsőséget kapott Istentől, és így hatott tovább a Lélek által. „Az Úr pedig a Lélek”, mondja Pál (2Kor 3,17). És ennek folytatásképpen mondja, hogy az ember is így alakul át a Lélek által dicsőségről dicsőségre (2Kor 3,18). Ez az átalakulás, ez a feltámadás. Jézus tehát itt már olyan gondolatokat szólaltat meg, melyek az egész feltámadásról alkotott képzeteket felforgatják és átalakítják. Új szellemi kifejezést kaphat az emberi lét, amint kapott Jézus, ezt hirdeti meg itt előre félreérthetetlenül.

Jézus tehát megoldja azt a vitát: halhatatlanság vagy/és feltámadás. Kijelentése ez: feltámadás és halhatatlanság, vagyis az ember a feltámadásban lesz halhatatlan. Ez a halhatatlanság jézusi értelmezése a Lk 20,36 szerint: „meg sem halhatnak többé”. Amit hagyományosan neveznek halhatatlanságnak, az nem más, mint amit így fejezhetünk ki: a lélek nem hal meg a halálban. De ez nem a jézusi halhatatlanság, különösen, ha a Mt 10,28-at szem előtt tartjuk: „...attól féljeteinkább, aki mind a lelket mind a testet elvesztheti a gyehennában”. Jézus szerint az, aki Isten életébe beöltözik, vagyis Isten fia lesz, az halhatatlan. Tehát előbb jön a feltámadás, az Isten fiává létele, és ezután az ember halhatatlan lesz. A teológia eddig az 1Tim 6,16-ra hivatkozott: „Ővé egyedül a halhatatlanság”. De ezt Jézus szavai szerint így kell továbbfolytatni: a benne nyert feltámadásban a megváltott ember is halhatatlan a Jn 3,16 értelmében. Az évezredes vita végéhez érkezünk el így: Nem halhatatlanság és feltámadás, hanem feltámadás és halhatatlanság.

Még egy harmadik felséges gondolat szólal meg, mely az előző kettőt csak aláhúzza és megerősíti. Jézus Mózes könyvéből veszi azt a gondolatot, hogy a feltámadás az Istennel való közösség szép kiteljesedése és folytatása. Első pillanatra annyira meglepő az, amit Jézus ebben az idézetben elmond, hogy az ember szinte azt kérdezné: hát hol van itt a feltámadás? Itt arról van szó, hogy Istennel azok az emberek továbbra is közösségben maradtak, akik előzőleg szövetségben éltek. És Jézus éppen ezt akarja mondani: ez a feltámadás. Az Istennel való szeretetközösségnek az új formája tárul fel a halál után, és ezt megélni annyi, mint a feltámadást megélni. Az Ószövetségben így van benne a feltámadás, hogy a szövetség hatalmas erejéről tud, mely olyan hatalom, hogy akiket a földön ez a szövetség magába foglalt, azok még valami többet is át fognak élni: Isten Istenük marad a halál után is. Összetörhetetlen ígéreteket rejt, hiszen a szövetség alapigéje ez volt: Én Leszek, én az Vagyok, aki Leszek. Isten titkát rejtette ez a név: Isten lesz, azaz szövetsége titkokat, kijelentéseket ígér azoknak, akik ezt vállalják. Ennek van további kicsengése a halál után is. Mózes és Illés például a megdicsőülés hegyén megjelenik, és átéli a Jézus megdicsőülését, bizonyosságul a tanítványoknak és erősítésként Jézusnak. Íme egy kis ízelítő arról, hogy Isten szövetsége milyen lehetőségeket rejt. A feltámadás: Isten szövetségében, Isten létében rejtőzni és átélni azt, hogy Ő az ígéreteket dicsőségesebben betölti, mint akár népe is hinni és remélni tudta volna. Isten ígéreteinek beteljesedése szinte szétfeszíti az ígéreteket, hogy kiderüljön: Isten nagyobb, mint az ígéretei. Ez jelenik meg a halál után, és ezeknek az átélése a feltámadás. Ez a három gondolat, mely a feltámadás kérdését egészen új irányba viszi. Ezt az új irányt szépen kifejti János evangéliuma.

Elöljárók:

Komáromi Gyula, az ADEPTUS-H Mély- és Magasépítő Zrt. vezérigazgatója

Komáromi Gyula és az általa vezetett ADEPTUS támogatása nélkül nem jelenhetne meg az a Szemle, amit most kezében tart a tisztelt Olvasó! A cég, fennállásának immár két évtizede alatt, e lapon kívül még számtalan értéket jelentő (szociális, kulturális, sport) ügy mellé odaállt tekintélyével és anyagi segítségével. Komáromi Gyulával való beszélgetésünk alkalmával kiderült, hogy ez a magatartás nagyon mélyen belülről fakad. Minden bizonnyal benne van ebben a szüleinek (a református lelkész édesapa és a tanítónő édesanya) emberi tartása; az, amit az otthon adott a számára felelősségtudatból, világszemléletből. Felemlítette Jézusnak a talentumokról szóló példázatát is: Isten nem azért ad nekünk különféle ajándékokat, talentumokat, hogy elássuk magunkba, illetve magunknak azokat, hanem azért, hogy forgassuk, felhasználjuk, értéket teremtünk, mások javát keressük vele.

Először a gyökerekről, a családi indíttatásáról szolt Komáromi Gyula.

– A családi indíttatás meghatározó ajándék a számomra. Keresztapám: Melegh Dániel, aki lélekben most is velem él, édesapámhoz hasonlóan református lelkész volt. Édesanyám oldaláról ő kutatta a múltat, s kiderítette, hogy ezen az ágon az 1600-as évekig visszamenőleg református tanítók és lelkészek voltak az ősök. Az apai ágat pedig az 1800-as évek derekáig sikerült megismernünk, s ott főként református tanítók voltak a férfiak. Én 1945-ben Németországban születtem – amint az előbb említettem – lelkész édesapa és tanító édesanya legkisebb gyermekeként. Még az 1930-as években ez a két pálya (lelkészi és tanítói) óriási lehetőség és perspektíva volt Magyarországon. Gyermekkori emlékeimből tudom, hogy milyen nagy személyi, lelki, minden tekintetbeli traumát jelentett a számukra a háború, s aztán már idehaza, Magyarországon a szocializmus. Talán a legnagyobb kincs, amit otthonról kaptam, az a feltétlen szeretetet, amit a mai napig magamban hordozok... Én is azt igyekeztem és igyekszem sugározni a saját gyerekeim és kisunokáim felé is, hogy csinálhatsz akármit is, én mindig, minden esetben és feltétel nélkül szeretni foglak.

– Ez a feltétlen szeretet élménye kíséri végig a mai pillanatig is az életemet. Ez adott erőt a földi életben a terhek elhordozásához. Kicsi gyermekkoromtól fogva mindig azt éreztem, hogy Valaki mögöttem van, és Valaki segít. Nagyon sokáig nem tudtam megfogalmazni, hogy mi is ez, csak jöttek a jelzések, adott esetben megszólalt egy belső hang, s figyelmez-

tetett, hogy rossz irányba haladok. Aztán már kezdtem tudatosan erre a belső hangra figyelni, és aszerint felépíteni az életemet. De innentől a megtérésemig még hosszú volt az út...

– Kisdiák koromban a lelkészszülőknél általános gyakorlat volt, hogy a gyermekeiket technikumba, és nem az egyetemre felkészítő gimnáziumba adták. Hiszen az egyetemek szinte teljesen el voltak zárva a papgyerekek előtt. (Pl. a nővérem nagyon jófejű volt, végig kitűnően tanult, mégsem mehetett orvosi egyetemre.) Így aztán én az általános iskola után a debreceni építőipari technikumban kezdtem el tanulni. Én ezt nem is bántam, kedvemre való volt a döntés, hisz jó gyakorlati érzékkel, műszaki érdeklődéssel rendelkeztem, állandóan fúrтам, faragтам, például kezdetlegesen eszközök segítségével detektoros rádiót is készítettem odahaza. Mire leérettségiztem (1964-ben), enyhült a politikai helyzet, volt remény arra, hogy felvegyenek az egyetemre. Föl is vettek Budapesten az építőmérnöki szakra, igaz, engem csak előfelvételiként, míg a többi egyetemre jelentkező osztálytársam évkihagyás nélkül kezdhetette az egyetemi tanulmányait. Vagyis az egyetem előtt egy évet a katonaságnál kellett lehúzom, ami – visszatekintve – javamra vált.

– Az egyetem elvégzése után az évfolyamról 12-en jöttünk Miskolcra az ÉÁÉV-hez (Észak-magyarországi Állami Építőipari Vállalat) dolgozni. Akkor e cég nagy, kiemelt beruházásokon dolgozott, kellett a munkaerő, lakást is biztosítottak a fiatal mérnököknek. (Az akkori pályakezdők közül mára egyedül én maradtam Miskolcon.) Itt keményen végig kellett járni a különböző szakmai lépcsőfokokat, kezdve a „sártaposó” beosztott mérnöki munkától, majd építésvezető lett az ember, aztán főépítésvezető-helyettes, főépítésvezető, stb. A 80-as években sok olyan tanfolyamon, előadásorozaton, továbbképzésen vettem részt, ami nem függött szorosan össze az építőipari kivitelezéssel, hanem egy kicsit az ország sorsáról, egy kicsit a közgazdaságról, egy kicsit az építőiparról szólt. Másrészt menedzserképzéseken vettem részt, akkor kezdtem el markánsan foglalkozni azzal, hogy én ki vagyok, milyen képességeim, erőforrásaim vannak nekem.

Komáromi Gyula

TUDTAM, HOGY VÁLTANI KELL!

– A 80-as évek végére, úgy 88-ra, teljesen világos volt a számomra – és erről a cég első számú vezetőjét meg is győztem –, hogy az akkor adott működési körben az ÉÁÉV tönkre fog menni. (Bár a felszínen még remekül ment a vállalatnak, de akkor már voltak cégek közötti versenyztetések, szűkült a piac, miközben a cég szinte ugyanúgy működött, mint amikor állami megbízásként kiemelt beruházásokat kapott.) Elmondtam, hogy ki kell

dolgoznunk egy kibontakozási programot, össze kell állítanunk egy üzleti tervet, s mind-
ezt természetesen csoportmunkával. A csapatot a különféle területeken dolgozó agilis,
tapasztalt munkatársakból kell összeállítani.

– Sajnos ez a munka érdektelenségbe fulladt. A csoport egyik tagja be is hívatott az
irodájába, és azt mondta: „Igazad van, ezt így kell csinálni, de értsd meg, hogy a többiek
nem akarják, mert nekik így jó.” Nekem viszont volt ambíció, meg ott volt a családom,
három gyönyörű lányom, úgy gondoltam, én nem várhatok arra, hogy kiszerveződjék
alólam a vállalat. Találtam egy olyan céget, amelyiknek a vezetője látta bennem, hogy lehet
rám alapozni náluk egy új profilt. És én belevágtam, hogy ott gyakorlatilag a nulláról in-
dulva létrehozam a magas- és mélyépítési főmérnökséget. Elkezdttem pályázatot készíteni,
s két hónap múlva sikerült egy partner főmérnökség segítségével egy több mint 60 millió
szerződést aláírni. Eltelt több mint 2 év, és ez a cég, bár ömlött a nyereség, hirtelen öncsö-
döt jelentett. Gyakorlatilag ugyanabba a helyzetbe kerültem, mint az ÉÁÉV-nél, hogy ki-
szerveződött alólunk a cég. Ekkor már a főmérnökségen több mint 20 ember dolgozott.

– Az akkori tudásommal és egy rakás szakkönyvet magamhoz véve fölvonultam a
Bükkbe három napra. Azt határoztam el magamban: ha én úgy tudok lejönni onnan,
hogy el tudom egyedül készíteni 3 évre előre egy vállalatnak az üzleti tervét (részletekbe
menően: mennyi lesz az árbevétel, nyereség, hány emberrel fogok dolgozni, azoknak
mennyi lesz a bérük, prémiumuk stb., gépkocsi-, telefonköltség stb.), akkor csinálunk
egy új vállalatot. Miután sikerült elérni a kitűzött célt, belefogtam az új cég szervezésébe,
s tizenhárom társammal együtt megalapítottuk az Adeptus-t. Még a szervezési stádium-
ban összeírtuk, hogy milyen elvek alapján fogunk dolgozni. Az első a minőség volt, a
második: a nyereség, a harmadik: az egymásra való figyelés, az emberiség, és ezt követte
még vagy hat-hét másik szempont. A nevünk is erre utal, az adeptus latin szó, az egyik
jelentése: valamilyen elv, eszme hű követője.

„BEROBBANTUNK” A PIACRA

– Ekkor már 92-t írtunk... Annak ellenére, hogy a piac szétesett, azért mégis folytak
beruházások. Ugyanakkor nem voltak megbízható építőipari vállalatok, hiszen a nagy,
„böhöm” vállalatok szétestek. Ilyen körülmények között mi szinte „berobbantunk” a piac-
ra, megjelentünk öltönyben, nyakkendőben, elegánsan, és letettük a tárgyaló partner elé
a jól megszerkesztett prospektusunkat, benne az elvekkel... Ritkaságszámba ment abban
az időben az a bemutatkozás, megjelenés és tárgyalókészség, amit mi tudtunk nyújtani.
Mi nem feltételeket szabtunk, hanem ki akartuk elégíteni a piac igényeit. Ez teremtette
meg a belénk vetett bizalom alapját. Óriási energiával napi 14–16 órát dolgoztunk, szom-
baton és vasárnap is. Nappal a szakmai munkát végeztük, éjszaka a cég működésének
szabályait raktuk le. Rá kellett döbbernünk, hogy az előző rendszer nagyvállalatai jól meg-
voltak szervezve, ott rend volt! Működési szabályzatokban a mai napig sokszor az ÉÁÉV
rendszere ad példát nekünk. Nagyon fontos volt, hogy azt értse meg a tulajdonosi kör,
akik egyébként a menedzserek is voltak, hogy csakis rendben, tisztességgel, megfelelő
törvényességgel és adminisztrációval lehet jól végezni a munkánkat. Az erőteljes fejlődé-

sünket jellemzi, hogy az első félévben 70 millió forint árbevételünk volt, a 2. évben 140 millió forint, a 3. évben viszont már egymilliárd fölötti volt az árbevételünk! Kezdetben Budapesten és környékén dolgoztunk, onnan jöttünk később vissza, Borsod megyébe. Lassan felismerte a helyi önkormányzat is, hogy miközben az akkor megalakult kis kft.-k sorra mentek tönkre, mi egy megbízható, fejlődő cég vagyunk. Fáziselőnyben is voltunk velük szemben azzal, hogy mi hamarabb léptünk a piacra, átgondoltabban cselekedtünk és olyan szemlélettel, amit ma tankönyvekben tanítanak.

– A több száz referenciánk között szép számmal vannak miskolci, illetve megyénkbeli nagyberuházások is, pl. részt vettünk a Miskolci Nemzeti Színház rekonstrukciójában, mi építettük a Herman Ottó Gimnázium tornatermét, aztán jött a MIVÍZ szennyvíztisztító telepének, iszapszárítójának az elkészítése, az ózdi Almási Balogh Pál Kórház új blokkja, a miskolci Zrínyi Gimnázium toldása, a villamospálya-felújítás 1994-ben, kezdődtek a hídépítések, a BorsodChem-ben is sok ipari létesítményt mi készítettünk, a diósgyőri és a megyei kórházban szintén nagyon komoly munkákat végeztünk...

MILYEN SZEMPONTOK SZERINT ÉPÍTKEZZÜNK?

– 1996-97-ben megszületett a döntés: telket veszünk, s rá székházat építünk. A hely kiválasztása is nagy gondossággal történt. (Az egyik legfőbb szempontunk az volt, hogy városközponthoz közel legyen, jól megközelíthető helyen.) A tervezőhöz, Pazár Bélához úgy fordultunk, hogy előtte csapatmunkával mi már összeraktuk: mit is várunk el ettől a

Az ADEPTUS-H Mély- és Magasépítő Zrt. székháza

székháztól. Ez azért nagy kincs a tervezőnek, mert így nem neki kell kitalálni, hogy a másoknak mi járhat a fejében, hanem „csak” annyit kell tennie, hogy a konkrét elvárásokat átfordítsa alapterületre, belmagasságra, színekre, ötletekre, stb. Egy beruházásnak mindig ez a kulcsa! Az a tapasztalatom: sokszor többszázmillióس beruházás úgy készül el, úgy kivitelezük, hogy a megbízónk nem tudja, miként fogja működtetni azt a házat.

– A szerkezeti- és anyagválasztásunkban fontos szempont volt, hogy majd a felújítási költsége a minimum legyen. Tehát tartós anyagokat építsünk be, és az üzemeltetés rendkívül olcsó legyen. Karbantartásra – tisztasági festésen kívül – erre a házra az 1998-as felépülése óta még nem költöttünk. Az üzemeltetési költsége pedig alig több mint egy nagyobb családi házé. Jó, ha egy építkezésnél a jövőben bekövetkező lehetséges változásokkal is számolunk. Ennek megfelelően a székházunk tervezésénél funkcionális elvárás volt az is, hogy a vállalat mindenkori működését a lehető legjobban elégítse ki! (A vállalat szervezeti felépítése a ház felépítése óta többször is megváltozott, a válaszfalak átépítésével, toldásával mindig ki tudtuk elégíteni az aktuális tégigényeket.) A tervező úgy hívta ezt a típusú tervet és építkezést, hogy takarékos, minőségi. A felépült székházunk árulkodik a szemléletünkről, szervezetségünkről, értékrendünkről, jó ajánlónak bizonyul: nem egy esetben munkát is hozott nekünk.

A HIÁNYZÓ LÁNCSZEM

– Akármilyen erős egy cég, két hónap alatt el lehet tüntetni a piacról. És ezt sokszor elmondtam a tulajdonosoknak és munkatársaimnak. Egy katonai példát hozva: régen, amikor szemtől szemben harcoltak egymás ellen az ellenségek, ha biztos győzelmet akart kalkulálni valamelyik fél, akkor háromszoros túlerőt (létszámförlényt ágyúban, gyalogságban, lovasságban, stb.) biztosított. S akkor nagy valószínűséggel nyert. Azt mondtam a társaimnak: bennünket kívülről nem lehet tönkretenni, mert senki nem olyan hülye, hogy 3-szoros erőt fordítson ránk. Ekkora pénzből inkább saját magát építené fel. Következésképp ezt a céget csak belülről lehet tönkretenni. Éppen ezért a belső kohéziót erősítenünk kell! Ha belülről a szálakat nem fűzzük egybe, akkor tönkremehetünk, akár 2 hónap alatt is. Ezek az érvek hatottak a munkatársaimra és a tulajdonostársaimra is.

– A tulajdonos felelősségéhez az is hozzátartozik, hogy gondoskodjon a cég fejlődéséről. Ha egy tulajdonos azon gondolkodik, hogy mire elmegy nyugdíjba, minél többet kieszdedjen a cégből, akkor már a cég fejlődése ellen fog tenni! Ez a gyakorlat arra is rávilágít, hogy Magyarországon egy – az ország fejlődése szempontjából is nagyon fontos – láncszem hiányzik: nincs meg annak a kultúrája és törvényi háttere, hogy egy jól működő kis vagy közepes vállalkozás tulajdonosi szerkezetének átalakítása úgy történhessen meg, hogy a cég fejlődése ne akadjon meg; a vállalkozás szellemisége akkor is fennmaradjon, ha az eredeti tulajdonosok már nem akarnak tovább benne dolgozni. Amerikában például, ha egy 30 éve jól működő társaság egyik tulajdonosa úgy akar nyugdíjba menni, hogy egy 8-10 éve ott dolgozó fiatalnak eladja az üzletrészét, akkor látván a bank, hogy egy megbízható cégről van szó, a fiatalnak kedvező feltétellel ad annyi hitelt, hogy az adásvétel megtörténhessen. Tapasztalatból tudom, hogy ez az elem hiányzik Magyarországon.

– Ma már a cégünk a Hídépítő Csoport tagja, az eladásnál, az elfogadható ár mellett fontos szempont volt számunkra, hogy nevében, szellemiségében, profiljában változatlanul fennmaradjon az Adeptus!

A GAZDASÁGI ÉLETBEN IS MEGVAN A MUSTÁRMAG SZEREPÜNK!

– Az építőipar azonnal leképezi és abban a pillanatban reagál minden egyes gazdasági, politikai rezdülésre. Ebben hasonlít a tőzsdéhez vagy az euro–forint árfolyamváltozás alakulásához. Én úgy látom, hogy az építőipar és az építéssel foglalkozók egész köre, beleértve a befektetőket, a beruházókat, a bankokat, a kivitelezőket, egészen az üzemeltetőket, a használókat, a lakáshasználókat is, a lehető legrosszabb módon reagálnak erre az egész válságos helyzetre, mert tisztességtelenül, erkölcstelenül egymásnak esnek, és süllyedünk lefelé, romlik a minőség, az adott szó devalválódik, a papír-megállapodások sincsenek betartva, szóval minden, minden süllyed. A kulcsfogalom, amivel ez az egész jellemezhető, az a bizalom hiánya. Márpedig építeni csak úgy lehet, ha az emberek bíznak egymásban és a jövőben. A bizalomhiány nem csak az országot, hanem a világot is teljesen megváltoztatta. Hosszú-hosszú évek kellenek ahhoz, hogy megállítsuk a süllyedést, és ez a bizalom lassan újra felépüljön. Sokan úgy vélik, hogy ilyen bizalomhiányos helyzetben vissza kell vonulni, én pedig pontosan fordítva gondolom, most kell kitartanunk, nekünk hívó (és természetesen tágítva e kört: általában a rendes, becsületes, tisztességes) embereknek megkülönböztetesen nem szabad visszavonulnunk, mert ha mi is hátra lépünk, a bizalmat nem fogjuk tudni fölépíteni! A gazdasági életben is megvan a mustármag szerepünk.

– Francis Fukuyama a Bizalom című könyvében többek közt azt is elemzi gazdasági szempontból, hogy amikor még az 1800-as évek végén is belső háborúkat vívtak az USA-ban, miért válhatott mégis ezt követően olyan gyorsan ez az állam a világ legnagyobb hatalmává? Arra a következtetésre jut a szerző, hogy a siker kulcsa a bizalom volt. (Nemhogy egy személyes, szóbeli megállapodásnak hittek, hanem egy távírón érkezett információnak is!)

Hol tartunk ma ehhez képest?!

„CSÖNDESEN ÉS VÁRATLANUL ÁTÖLELT AZ ISTEN”

– Otthonról nagyon erős erkölcsi alapot hoztam magammal, de hitet nem tudtak átadni, az ugyanis nem örökölhető, azt ajándékba kapjuk a Jóistentől. A szüleimtől közel 40 évvel ezelőtt kapott Bibliámban van egy idézetre utaló bejegyzés: Jakab 4/8.a: „Közeledjétek Istenhez és közeledni fog hozzátok.” Sokáig küszködtem, mit jelent ez a felhívás. Isten harcolt értem türelmesen, sokszor csodákat éltem tárva. Olyanokat, amelyeket én a mérnöki, racionális gondolkodással nem tudok megmagyarázni. Egyébként többen írtak és tettek bizonyosságot arról, hogy az ilyen csodák léteznek és valódiak. A velem történtek közül egy példát említek. Még a 90-es évek elején Pestre mentem a 3-as főúton. Kora tél volt, egy kis harmat ráfagyott az útestre. Láttam, hogy a füzesabonyi elágazásnál, belátható útkereszteződésben áll egy tehergépkocsi, ami aztán az én kocsim

féktávolságán belül hirtelen elindult, keresztezve az én útvonalamat. Gyorsan felmértem a helyzetet, a fékezésnek már semmi értelme nem lett volna, csúszós is volt az út, úgyhogy mentem, szinte behunytt szemmel, ugyanazzal a sebességgel tovább. És nem ütköztünk! Utólag, racionális számításokat végezve, arra az egyetlen következtetésre jutottam, hogy ez fizikailag csak úgy volt lehetséges, hogy én keresztül mentem azon a tehergépkocsin!

– Én hosszú éveken át nem értettem, hogy tulajdonképpen ezekkel a csodákkal is a Jóisten küzd érettem! De mindig éreztem, hogy ha helyes úton járok, biztonságban lehetek, ha nem, szenvedtem, de mindig kaptam vigasztalást. Egyszer aztán, 14 évvel ezelőtt, egy nagyon elkeseredett és lelkileg fájdalmas állapotomban, teljesen kilátástalanak érezve a helyzetemet, elmentem otthonról sétálni az Avas-déli lakótelepre. Nagyon jó hely az, ha fölmeleg az ember a domb tetejére a Kilátó közelébe, akkor messze lehet látni. Tiszta időben a Tokaji-hegyig, látjuk a Zempléni hegyeket, Tiszaújváros felé az Alföldet... És én ott lekuporodtam egy bokor mellé, és végre ki tudtam mondani: „Legyen meg a Te akaratod!” Így közeledtem a Jóistenhez. És akkor „csöndesen és váratlanul átölelt az Isten”. És olyan örömet és boldogságot, erőt, békességet, megnyugvást adott, ami azóta is tart. Én akkor újjászülettem!

– Miután megtettem az első lépést, éreztem, vasárnap el kell menjek templomba. Szépen felöltözve, lelkemben tele bizonytalansággal, szinte remegve kerestem egy oszlop mögötti helyet az avasi református templomban. Ismerőssel nem találkoztam, de jó volt ott lenni. Lelkierőt kaptam. A következő napon Kalydy Zsuzsa – gépészmérnök, szintén lelkészgyermek – keresett a vállalati telefonon, s mondta: „A belvárosi református templomban a héten evangelizációs sorozat lesz.” Kérte, ha ráérek, menjek el. Ezek voltak az első lépések... Azóta a bibliaolvasás életem részévé vált! A Biblia üzenetei megelevenednek a számomra, tudom, hogy nekem szólnak. Sétálás vagy autózézetés közben is sokszor Cseri Kálmán – a Pasaréti Református Gyülekezet nyugalmazott lelképásztora – igehirdetéseit hallgatom hangfelvételtől, így az ember újabb és újabb üzenetét kapja meg ezeknek az istentiszteletnek.

OTTHONRA LELETTEM AZ AVAS-DÉLI GYÜLEKEZETBEN

– Az Avas-Dél Lakótelepi Református Missziói Egyházközségben lelki értelemben otthonra lettem. A bibliaórák is hatalmas élményt jelentenek a számomra. Jó megtapasztalni ezeken az alkalmakon is, hogy bár mindenki máshonnan közeledett az Úrhoz, mégis ugyanazt az utat járjuk. Az idén a gyülekezet presbiterének választott meg, amit én nagyon komoly kihívásként és feladatként élek meg. Hiszen a gyülekezet építése nem csak a lelkésznek, hanem a presbitereknek is komoly feladat. Figyelnem egymásra, észrevenni a másik gondjait. Szeretnék megfelelni ennek az elvárásnak. Észrevenni, tudni, hogyan segíthetek és bátornak lenni. Nagyon sok áldásra van szükségem, hogy ennek is megfeleljek. Feladatunk és kötelességünk imádkozni egymásért és azokért, akik nincsenek velünk. Mostanában nagyon megelevenedett számomra a következő Ige: „Ő megáldja a hívőket, bennünket”, hogy áldássá legyünk a hitetlenek számára, „mert a választottakért megrövidülnek azok a napok.” (Mt. 24,22.)

– Az alkalmainkat a Fényi Gyula gimnáziumban tarjuk, s nagyon hálásak vagyunk a je-

zsuitáknak és a görög katolikusoknak, hogy befogadtak, támogatnak bennünket. Hál' Istennek szépen fejlődünk. 12 évvel ezelőtt 25–30-an voltunk egy-egy istentiszteleten, mostanában pedig 90-en, 100-an. Hisszük, látjuk, hogy a gyülekezetünk létszámban is még tovább fog fejlődni, éppen ezért szükségünk van egy önálló gyülekezeti házra. A város azzal nyújtott ehhez segítséget, hogy egy avasi telekre 99 évre területhasználati jogot adott a számunkra. Két tervünk már van, egy minimálprogram, amit 80 millió forintért lehetne megvalósítani, és egy olyan, aminek elkészítése 250 millióba kerülne. A kérdés most úgy vetődik fel, hogy a gyülekezet mostani és jövőbeli fejlődését figyelembe véve, szabad-e csak a minimálprogramot megépíteni?! Ennek megválaszolására, a minimálprogram felülvizsgálására a gyülekezeten belül egy építési bizottságot hozunk létre, majd az ott kialakított koncepciót fogjuk a presbitérium elé terjeszteni. Ezt követően pedig megkeressük a tervezőt. Hitünk szerint az alapkőletétel még ebben az évben megtörténik.

AMI KIMARADT...

– Nem beszéltem drága családomról, nem beszéltem a vállalat utóbbi években lezajlott küzdelmeiről, a gyerekekről, a fiatalokról, az országról, szegénységről, szorgalomról, szívósságról, a rend szeretetéről, a rendszerezésről, mások tiszteletéről, tisztaságról, szerelemről, barátságról, a születésről és a halálról... És még sok mindenről, amelyek életem fontos részei. Azt érzem és tudom, hogy életemet, mindenemet az Úrnak köszönhetem. Gondolataim, mondataim áthatja a hála, a köszönet!

ADY ENDRE

Köszönöm, köszönöm, köszönöm

*Napsugarak zúgása, amit hallok,
Számban nevednek jó íze van,
Szent mennydörgést néz a két szemem,
Istenem, istenem, istenem,
Zavart lelkem tegnap mindent bevallott:
Te voltál mindig mindenben minden
Boldog szimatolásaimban,
Gyöngéd simogatásaimban
S éles, szomorú nézéseimben.
Ma köszönöm, hogy te voltál ott,
Hol éreztem az életemet
S hol dőltek, épültek az oltárok.
Köszönöm az én értem vetett ágyat,
Köszönöm neked az első sirást,*

*Köszönöm tört szívű édes anyámat,
Fiatalságomat és bűneimet,
Köszönöm a kétséget, a hitet,
A csókot és a betegséget.
Köszönöm, hogy nem tartozok senkinek
Másnak, csupán neked, mindenért neked.
Napsugarak zúgása, amit hallok,
Számban nevednek jó íze van,
Szent mennydörgést néz a két szemem,
Istenem, istenem, istenem,
Könnyebb a lelkem, hogy most látván vallott,
Hogy te voltál élet, bú, csók, öröm
S hogy te leszel a halál, köszönöm.*

Jeney Edit

Ifjúságról, papnevelésről, a cigány- pasztorációról, a katolikus iskolákról és a karitásról

ÚJÉVI INTERJÚ DR. TERNYÁK CSABA EGRI ÉRSEKKEL

*– Érsek úr öt esztendeje vezeti az Egri Fő-
egyházmegyét. Amikor megérkezett, a ter-
veiről kérdeztük, és elmondta, nincsenek
nagy tervei, de preferenciái igen, amelyek
mentén akar a papokkal, hívekkel építkez-
ni. Melyek ezek a preferenciák? Változtak-e
az öt év alatt?*

– Az akkor megfogalmazott preferenciáimat talán lehetne még egyszerűsíteni és egyetlen szó köré összpontosítani, és ez a misszió. Az egyháznak missziós küldetése van, minden, amit teszünk, az Istennel való közösségünk megélése, annak megtapasztalása, hogy az Ő népéhez tartozunk, szeret, vezet bennünket, irányítja életünket, és hogy kereszténynek lenni örömteli lét. Az egyház missziós küldetése pedig az, hogy ezt az életet szeretnénk felkínálni másoknak is, megosztani azokkal az emberekkel, akik még nem találkoztak az Istennel, akik nem ismerik Jézus Krisztust, akik keveset tudnak az Ő egyházáról.

Ez a fő preferencia. Ez a misszió, hogy az egyház életébe, Istennel fennálló kegyelmi kapcsolatába minél több embert bevonjunk. Minden más preferencia ennek rendelhető alá.

– Melyek ezek a preferenciák?

– Számomra nagyon fontos az ifjúság, a kispapok, a ministránsok, azok az emberek, akik életük elején tartanak, akik most döntenek el életük irányát. Azért, hogy jó irányba tudjanak elindulni. Ez nem azt jelenti, hogy az idős emberekre nem figyelünk oda, épp ellenkezőleg, hiszen az ő élettapasztalatukat viszi tovább az egyház, amikor a missziós preferenciák révén figyelmünk középpontjába állítjuk az ifjúságot. Mindjárt első évemben volt a nagy, ifjúsági világtalálkozó Sidney-ben. A magyar fiatalokat akkor Egerbe hívtuk a Püspöki Konferencia döntése alapján. Ebbe a sorba illik az évről évre megrendezett egerszalóki találkozók sora, amely talán a huszonkilencedikhez érkezett el. Ez mutatja, hogy ez az elődöm preferenciája is volt, sőt az egyházé is, hogy Jézus Krisztust minél több emberrel megismertessük.

Ternyák Csaba

– *Meg lehet itt említeni a virágvasárnap ifjúsági szentmisét...*

– Nagyon fontosnak tartottam, hogy a virágvasárnap fiatalos hangulatát átéljük a bazilikában, de nem mindig a nagy számok dominálnak, nem azon múlik egy rendezvény sikere, hogy hány ezren vesznek részt ezen. Akik Egerben élnek, egyre inkább ráébrednek ennek a csodálatos ízére, milyen csodálatos, hogy a Jeruzsálembé bevonuló Jézus Krisztust kísérelhetik a fiatalok. A bevonulási körmenet mindnyájunk számára megható. A fiatalokat ilyen módon is igyekszünk bekapcsolni az egyház életébe.

– *A fiatalok nemcsak ezeken a rendezvényeken, hanem az oktatási intézményeinkben is jelen vannak. Amikor érsek úr Egerbe jött, már jónéhány egyházi iskola működött, de az elmúlt esztendő történelmi év volt, hiszen kilenc újabb iskolával gazdagodott az egyházmegye. Mi motiválta érsek urat, hogy ennyi intézményt átvegyenek?*

– Jól emlékszem az első EBSZ-gyűlésre (ez a papi szenátus, 30–35 lelkipásztor a tagja), amikor szintén a preferenciákról beszéltünk, és ezek között megfogalmaztam, hogy szerintem szükség lenne az egyházmegyében még jónéhány katolikus iskolára, különösen a nagyobb településeken, városokban. A papi szenátus egyhangúlag jóváhagyta és támogatta ezt a kezdeményezést. Már néhány éve átvettünk egy iskolát Karcagon, később Törökszentmiklóson. Hálásak vagyunk a Gondviselésnek, az ország vezetőinek, akik fontosnak tartották, hogy olyan rendelkezéseket hozzanak, amelyek lehetővé tették ezen iskolák egyházivá válását. Örömmel tölt el, hogy mindenütt nagyon simán mentek az átadások, nem találkoztunk ellenállással. Mindenütt az öröm dominált, a várakozás, hogy ez valami jó dolog lehet. Azóta eltelt egy fél év, az a tapasztalatunk, hogy jól működnek ezek az intézmények. Arra számítottam, hogy az elején komoly nehézségek lesznek, de hála a nagyszerű munkatársaknak, igazgatóknak, pedagógusoknak és a gyerekeknek, akikben nagy nyitottság volt, sokat vártak ettől a kezdeményezéstől. Megértették, attól, hogy egyházi iskola lettek, ez nem azt jelenti, hogy az érsek, a papok egyházivá teszik az intézményt, hanem ők maguk tehetik azzá. Megértették, hogy egy fantasztikus kihívás, lehetőség az, hogy azok a keresztény pedagógusok, akik korábban is ugyanabban az iskolában dolgoztak, most lehetőséget kaptak arra, hogy felszabadultabban, a saját értékrendjüket is átadva neveljenek és oktassanak.

– *Az elmúlt év a Család Éve volt. Hogyan tekint vissza érsek úr erre az esztendőre?*

– Július 2-án Mezőkövesden volt az egyházmegyei családtalálkozó, de a lelkipásztorok számára is voltak rendezvények, rekollekciók, lelkigyakorlatok, amelyek ezt a tematikát követték, több esperesi kerületben tartottak helyi találkozókat. Mégis úgy gondolom, hogy az egész egyházmegyében többet kellene foglalkoznunk a családokkal. A Család Éve megrendezése ezzel együtt gondviselészerű volt számunkra. Úgy értékelem, elkeddődött valami. Nem lehet nagy sikerekről beszámolni az egyházmegyénkben, de rádöbentünk arra, mennyire fontos, hogy családjainkkal mint családokkal foglalkozzunk. Itt Egerben előadásorozatot tartott a spirituális atya, aminek nagy sikere volt és más rendezvények is voltak. Fontos, hogy felkaroljuk azokat a helyi kezdeményezéseket, amelyek arra irányulnak, hogy azokat a családközösségeket, amelyek már léteznek, oly-

kor csak baráti kör szintjén, a helyi egyházközség karolja fel, hogy megtalálják helyüket a plébánia életében. Mi más egy plébánia, mint a közösségek közössége? Ezek közül a családi közösségek az alapjai a plébániai közösségnek. Úgy gondolom, a Család Éve nem fejeződött be, az egyházmegyében nem is zártuk le, mert a család, mint központi téma, mint új preferencia, bekerült a gondolkodásunk szívébe, középpontjába.

– Amikor az ifjúságról beszéltünk az előbb, nem esett szó a ministrástalálkozóról, amit továbbra is fontosnak tartok, hiszen a ministránsok is a családokból jönnek, ők vesznek részt a liturgiában, és azt megszeretve nem ritkán eljutnak a papi hivatásig is. Számos olyan pap van, mi magunk is, akinek a hivatásához szorosan kapcsolódik az a szolgálat, amelyet gyermekkorunkban az oltár mellett végeztünk, amikor láttuk azt, hogy a plébánosunk milyen átéléssel végezte a szentmisét, hogy amikor kezébe vette az ostyát, tudatosította, milyen nagy dolognak lehettünk a részesei.

– **Úgy tűnik, az utóbbi egy-két évben megnőtt az egri szemináriumba jelentkezők száma...**

– Amikor megkérdezik, hány kispapunk van, és mondom, hogy minden évben növekszik a kispapok száma, kérdik, hogy sikerült ezt elérni? Humorosan azt válaszolom, hogy minden évben csak egyet vagy kettőt szentelek, így sokan maradnak a szemináriumban... Valóban, a felsőbb évfolyamokon kevesen voltak-vannak még most is. A negyedik évfolyam erős, és az alatta lévő évfolyamok is. Az utóbbi négy évben tapasztaljuk, hogy egy kicsit többen jelentkeznek, és hála Istennek ezek hűségesebben kitartanak, kevesebb a lemorzsolódás is. Hála a jó szemináriumi közösségnek, az előjáróknak, akik lelkiismeretesen végzik a dolgukat, és annak a légkörnek, ami a szemináriumban van. Ugyanakkor kispapjainknak próbálunk lehetőséget biztosítani, hogy megismerjék az egyházközségek valós életét. Minden félévben kétszer-háromszor ellátogatnak a plébániákra. Olyan hétvégék vannak, amikor bekapcsolódnak a lelkipásztorok életébe. Fontosnak tartom, hogy megismerjék, milyen körülmények között dolgoznak a papok. Egyrészt azért, hogy ne legyenek illúzióik, hiszen a kistelepüléseken sokszor nem találkoznak zsúfolásig megtelt templomokkal, megtapasztalják, hogy az egyház gyakran kisközösségként jelenik meg, hogy egy- vagy kéttucat ember jön össze egy faluban. Ők viszont szerető, testvéri közösségben félik az Istent. Ennek is megvan a sajátos, jellegzetes hangulata, amikor ketten-hárman összejönnek az Úr nevében. Fontos tehát, hogy kispapjaink ezekből az élményekből is részesedjenek. És hát elkezdtünk imádkozni a hivatásokért, szervezeten, tudatosan, minden szentmise után minden templomunkban elimádkozzuk az úgynevezett hivatásimát. Van abban egy csodálatos sor, ami mindnyájunk szívét megéri: ...mint árvák sírunk előtted. Úgy könyörgünk az Úrhoz, mint árvák, hogy hivatásokat küldjön a közösségeinkbe, hiszen nagyon sok elárvult közösségünk van, sok plébániának, templomnak nincs önálló papja. Ezért kérjük az eget Urát, Jézus Krisztust, hogy adjon hivatásokat nekünk.

– **Preferenciákkal kezdtük, és szó volt arról, egy preferencia van, az egyház missziós tevékenysége. De ennek különböző szegmensei vannak, az egyik közülük a cigánypasztoráció.**

– Minden emberhez szól a missziós parancs, hogy menjetek el minden néphez,

menjete el a világ végéig, hirdessétek minden embernek az evangéliumot. Nekünk nem a Tűzföldre, az Északi-sarkra és nem Afrikára kell gondolnunk elsősorban, hanem a belső misszióra. Szükség van rá, hogy eljuttassuk azoknak az embereknek, szegényeknek, halmozottan hátrányos helyzetű embereknek is Jézus Krisztus örömhírét, akik itt élnek az egyházmegye területén. Mi, hívó emberek, mindannyian felelősek vagyunk ezért. Ezen a területen kiemelten gondolunk roma testvéreinkre, akiknek nagy része születésénél fogva katolikusnak vallja magát, függetlenül attól, hogy egyáltalán meg vannak-e keresztelve. Egyébként a romák általában megkereszteltetik a gyermekeiket, de ez nem elég. El kell jutnunk odáig, hogy őket is evangelizáljuk. Hogy nem csak a szentségek révén avassuk be őket az egyházba, hanem az evangélium örömhírét is el kell juttatnunk hozzájuk. Ez egy nagy kihívás, nagy feladat. Ezen a területen is próbáljuk tenni, amit lehet. Ennek egyik módja, hogy a kilenc iskola között, amit átvettünk, nem egy olyan van, ahol többségben vannak a roma gyerekek. Fontos, hogy ők is érezzék, az egyház anyai gondoskodása kiterjed rájuk is. Legyen élményük az egyházzal. Ezért az elmúlt év során tartottunk egy romatalálkozót a bazilikában, április 30-án, meg is töltötték a templomot. Azt hiszem, ennyi romát még soha nem látott az egri bazilika, ennyi lelkes, boldog, éneklő, örömmel telt embert, akik érezték, hogy az egyház szeretete teljesen feléjük fordul. Boldog Ceferino ünnepe volt akkor, aki a cigányok védőszentje. A közösségeknek szétosztottuk Boldog Ceferino képét. Azóta több templomban is láttam, hogy ki van téve ez a kép. Ha egy cigányember betér a saját templomába, ne érezze úgy, hogy ő egy másodrendű ember ott, hogy idegen, hogy kinézik. Az az ő temploma, az ő közössége is. Azt gondolom, sokaknak segíthet ebben az a tény, hogy ott van a szentek között egy cigány ember is, aki ugyanúgy élt, gondolkodott, ugyanolyan nehézséggel küzdött, mint ma az a számos roma ember, akik itt a mi egyházmegyénkben és szerte az országban élnek.

– Az egyházmegyében nemcsak lelki, valóságos építkezések is vannak. Nemrégiben templomot, plébániát áldott meg érsek úr, és az érsekség központi épületének felújítása is pályázat alatt van. Kérem, tekintsen vissza, hogy az elmúlt évben milyen építkezések, fejlesztések voltak az egyházmegyében.

– Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy bár néha szidni szoktuk azt az Európát, amelynek része vagyunk, józanul be kell látnunk azt is, hogy mennyi előnye, sikere van az európai uniós csatlakozásnak. Nemcsak az, hogy a második világháború óta béke van Európában, és ez ennek köszönhető, hanem az anyagi felemelkedésünkben is segítséget jelent. Az a pályázati rendszer, ami kialakult, ami nem zárja ki az egyházi tulajdonokat sem, azokat sem, amelyek legnagyobb része műemlék, hiszen ha Magyarország műemléki állományát nézzük – én ugyan számokat nem tudok mondani –, legnagyobb részük egyházi tulajdonban vannak, és rossz állapotban vannak. Mindig öröm, ha például egy kis falu templomát pályázati pénzből újítják fel. Az ősszel volt olyan hétféle, amikor négy helyre is eljutottam, amikor közös ünnepeket rendeztek a felújítások alkalmából. Ezek lehetőséget adnak arra, hogy maga a közösség is megújuljon, hiszen akkor van igazán értelme felújítani egy templomot, ha ott élet van.

– A legnagyobb projektünk az érseki palota felújítása, ami egy sok épületből álló,

nagy komplexum, aminek a központi épülete sokáig az Egervin használatában volt, néhány éve került vissza az érsekség birtokába, és kerestük a megfelelő hasznosítását. Úgy döntöttünk, hogy európai uniós projekten indulunk és turizmusfejlesztés címén nyertünk pályázatot. Folyamatban van a palota felújítása, sajnos sok bürokratikus nehézséget kell leküzdenünk, amíg megkezdődhet a tényleges építkezés. Reméljük, hogy az idei év során megkezdődik az is, aminek következtében, 24 hónap elmúltával be is fejeződik, és megnyílik a nagyközönség számára az udvar is, és az egész érseki palota. Ez is egyfajta missziós feladatot lát el. Szimbolikusan jelzi, hogy az egyház nyit a város felé, a világ felé. Ezt a szép épületet úgy próbáljuk felújítani, hogy mindenki számára öröm forrása legyen, kulturális, teológiai, egyházi ismereteket tudjon továbbadni

– Az épület látogatóközpont lesz, különféle kiállításokkal. Nem egy klasszikus múzeum lesz, hanem több kiállítást tervezünk, amelyek részben bemutatják az egyházmegye múltját, a város múltját, megismertetik azokkal az emberekkel az egyház életét, akik nem élnek benne, nem ismerik pontosan a működését, de érdeklődnek iránta. Olyan emberekkel, akik ritkán mennek templomba, de egy ilyen épület, egy csodálatos barokk palota, mint építmény is sokakat érdekelni fog. Tudjuk, Egernek egyébként is nagy vonzása van, sokan látogatnak ide. Ők megismerhetik úgy az egyház életét, hogy közben nem érzik azt, hogy nekik most templomba kell menni. Még nem tartanak ott, hogy imádkoznának, hogy nekik az Istenről beszéljenek. Mindannyian úton vagyunk. Van, aki az Isten felé vezető úton már nagyon elől tart, van aki viszont a kezdeti lépéseket teszi meg. Rájuk is gondolnunk kell. Ennek az udvarnak és ennek a palotának a megnyitása ezt is szolgálja majd. Hasonlóképpen, ahogy itt van a Szent István Televízió és Rádió, aztán a honlapunk, az Egyházmegyei Hírlap, amelyek révén sokan megismerhetik az egyház elképzeléseit.

– Ezekben az években a hívek és az egyház is egyfajta gazdasági, hitelválságban él. Ennek a nehézségeivel küszködnek az egyházmegyében is. Amikor érsek úr újévi körlevelét megfogalmazta, tett egy olyan célzást, hogy 2012-ben a karitás lelkiességét szeretné elmélyíteni.

– Tavaly volt nyolcvan éves a Katolikus Karitás. Ennek az intézménynek az a szerepe, hogy tudatosítsa a hívekben azt, hogy felelősek vagyunk egymásért. Hogy a rászoruló embereken segítenünk kell, egyénileg és közösségekben is. A karitás a katolikus egyház hivatalos segélyszerve. A Katolikus Karitás jelen van a mi egyházmegyénkben is, sok egyházközségben vannak karitás közösségek. Mégis fontosnak tartottam, hogy új lendületet adjunk a karitásnak, hiszen vannak olyan egyházközségek is, ahol csak alkalmilag, vagy egyáltalán nem működik ilyen, és szeretném, ha az év során eljutnánk oda, hogy minden egyházközségnek legyenek karitás-munkatársai. Mi lenne a feladatuk? Mérjék fel a saját egyházközségükben, kik az igazán rászoruló, kik azok, akik egyedülálló, akiről a saját családjuk sem tud gondoskodni, vagy teljesen elmagányosodtak, nincs, aki rájuk nyissa az ajtót. Az egyházközség vállalja fel a munkatársakon keresztül, hogy senki ne érezze azt, hogy egyedül van a világban, hogy őt senki nem szereti. A karitás szeretetet jelent, ennek a gyakorlati megvalósulása az, amit nekünk, keresztényeknek tudatosan és szervezeten kell végeznünk.

– Az őskeresztényeket arról ismerték meg, hogy mennyire szeretik egymást. Mi az elmúlt évben az egri egyházmegyében sok településen megtapasztalhattuk, milyen jó, hogy van karitás. Nemcsak Felsőzsolca és nemcsak Edelény, hanem több település nagyon sokat szenvedett az árvíztől. Sok ház tönkrement, és rengeteg házat a katolikus egyház újtott fel, épp a karitás segítségével. Meghirdettük a templomainkban a gyűjtést, és a jó híveink körülbelül 250 millió forintot adtak össze. Ez egy nagyon nagy összeg. Ennek egy része a mi egyházmegyénknek jutott, hiszen itt volt a legnagyobb az árvízkar, és megtapasztalhattuk, milyen jó, amikor mások gondolnak ránk, mások szeretetéből jut nekünk.

– A karitás nemcsak akut problémáknál van jelen, van egy állandó jelenléte. Azokban az egyházközségekben, ahol működik, hétről hétre felkeresik azokat az embereket, akik bajban vannak. Ez talán kevésbé látványos, de fontos része ennek a munkának.

– Ez a feladat, hiszen vannak, akik nagyon nagy bajban vannak. De vannak kisebb feladatok is, segíteni annak, aki nem tud elmenni, hogy megvegye a gyógyszerét, segítenek neki bevásárolni, az ilyen problémákat is meg kell oldani. Az egyházmegye is létrehozott egy krízisalapot, már tavaly, amit az idén is folytatunk, a karitás rendelkezésére bocsátunk bizonyos pénzösszeget, hogy az igazán rászorulókon tudjunk segíteni.

– Ebben az esztendőben egy karitásztalálkozót is szervez érsek úr, mit lehet erről tudni?

– Ahogy tavaly romatalálkozót rendeztünk, korábban a képviselőtestületek tagjait láttuk vendégül és ministránstálkozókat is szerveztünk, próbálunk egy találkozót szervezni azoknak, akik a tematikus év által leginkább megszólítottak, és most a karitás jelenlegi és leendő munkatársait szeretnénk meghívni, ezzel a célkitűzéssel. Nemcsak szentmise lesz, hanem előadásokat és tanúságtételeket hallgathatnak meg. A programon még dolgozunk, azzal a célkitűzéssel, hogy rádöbbenjünk arra, hogy keresztény életünknek mennyire a középpontjában van a karitás. Tudatosítsuk azt, hogy mennyire felelősek vagyunk egymásért.

– Erre az esztendőre hirdette meg Benedek pápa a hit évét, és máris sokan az újraevangelizációval foglalkoznak. Ezen a téren mit lát fontosnak kiemelni érsek úr?

– Az év végén kezdődik a hit éve, várjuk, milyen központi elgondolásokat fog a Szentatya rendelkezésünkre bocsátani, hiszen igazából 2013-ra ad ez majd programot. Ez az esemény kapcsolódik a II. vatikáni zsinathoz, annak az 50. évfordulójára hirdeti meg a Szentatya. Új lendületet kell adnunk a hitnek, tudatosítanunk kell, hogy a hit számunkra is ajándék, isteni kegyelem. A missziós feladat az, hogy utat készítsünk a kegyelem számára, éppen a karitászon keresztül, az új evangelizáción keresztül, hogy megnyílják az emberek szíve a hit számára, mert hit nélkül az élet szürke, céltalan. Az igazi boldogságunkat a hitben találjuk meg, mert az igazi boldogság nem lehet véges, az a végtelenre tör, és csak az Isten képes betölteni az ember szívének vágját.

Szarvas István

Gondolatok a közoktatásról

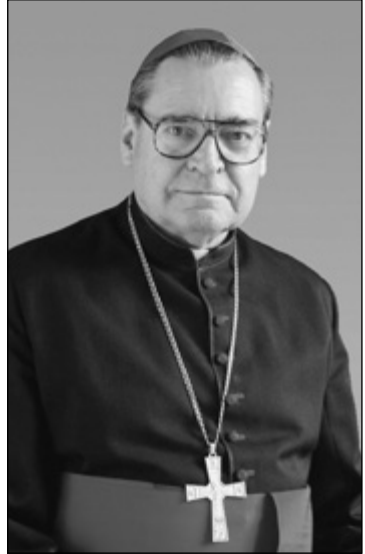
Már húsz évvel ezelőtt nagy tisztelet és szeretet ébredt bennem a Kolping iránt, és mihelyt erről szó lehetett, a mozgalom támogatására, megújulására próbáltam az erőmet fordítani. Meg kell állapítanom, hogy nem hiába. A Kolping, annak ellenére, hogy 150 éves múltra tekint vissza, ma már az egész világon kiáll a mindenható Isten világrendje, a család, az ember jövőt építő munkája és a közélet szolgálata mellett.

Ennek a szolgáltatnak lényeges része a köznevelés és közoktatás. A Magyar Katolikus Egyház által meghirdetett Család Éve véget ért. Hogy milyen eredménnyel, egyelőre csak az Úristen látja, de a tárgyban rendezett konferenciák, találkozók, még a sajtóvisszhang is, kedvező módon fordították a család felé az emberek figyelmét. Biztos, hogy a világgazdasági válság mindenkit félelemmel tölt el, de az egyház akármilyen körülmények is vannak a világban, ma is állítja, hogy a férj és feleség egymásnak életét odaadó

és emberhez méltó otthont teremtő családjában jön létre, nő fel és válik meghatározóvá a emberi élet.

Az egyház alapítójának derűlátásából merítve merem mondani, hogy elindultunk egy fölfelé vezető úton, ami ma is szűk út és meredek ösvény, de célra vezet. Amikor a Család Év programjában tartottam előadásokat, voltam konferenciák résztvevője, arra gondoltam, hogy a család ma sajnos nem tud megbirkózni egyedül azzal a feladattal, amellyel egy mai körülmények között valóban jövőt építő, életképes nemzedéket állít a maga helyére. Ezért kellene most tartani a Család Év után egy köznevelési évet. Reményeim nem váltak valóra, de a Hit Évének előkészítésével kapcsolatban nincs semmi akadálya annak, hogy Magyarországon törvényhozási szinten a köznevelés és a közoktatás az érdeklődés középpontjába kerüljön. Erről nyugodtan beszélhetek, azt amit tudok.

Az első megállapítás az, hogy a 18–19. században az európai országok lakosságának túlnyomó többsége falun élt. Ez jelentette élete teljes programját. Megvonta a háza, megművelte a földjét, házasságot kötött, felnevelte a munkáját folytató nemzedéket. Ez abban az időben jó volt, de az emberi munka differenciálódása miatt ma már nem elég, mert az iparosodás versenyképtelenné tette az egyszerű emberi megoldásokat, amelyek-

Seregély István

ből évszázadokon át megvolt az emberiség megélhetése. Cinikus kijelentést hallottam még lelkipásztori életem idején, miszerint minek vesződni a paraszttal, elég, ha azt megtanulja, hogy az esőben eresz alá kell állni. Felháborodtam, de nem merem azt mondani, hogy nem áll mögötte még ma is egy visszahúzó erő, mert ahol az általános iskolában hittant tanítottam, és megkérdeztem a gyereket, miért ilyen rossz a bizonyítványod, azt felelte, otthon nem engednek tanulni, mert abból nem lehet megélni. Ma pedig világos, hogy csak az a nép fog jövőt építeni magának, amelyik a Széchenyi által felismert igazságot elfogadja, hogy a kiművelt emberfők számának növekedésétől függ egy ország jóléte. Ezért magától értetődik, hogy az egyház, a keresztény szemlélet az iskola mellett áll. Mi teremtettük az első iskolákat. Magyarországon a bencések alapítottak először iskolát Pannonhalmán, 996-ban. A család és az iskola kulcspozíciót kapott egy jövőt építő emberi társadalom és az emberi élet megvalósításában.

Mivel az ember hajlamos a tévedésre, mi keresztények az áteredő bűn ismeretében nem csodáljuk, ha a mai pedagógus azt a tapasztalja, hogy a gyerek szerint könnyű rossznak lenni. Nem tanulni, nem engedelmeskedni. Igen, ez az áteredő bűn következménye, s ezért az iskoláknak az az elképzelése, hogy megismertessék velük az emberi tudást, és az az ember szolgálatába állított technika ismereteivel együtt elegendő lesz arra, hogy a következő nemzedék nálunk szerencsésebb körülmények közé kerüljön. Ez így nem igaz. Közönséges tapasztalati tény, hogy ha valaki megismer valamilyen technikai eljárást, azt tudja jóra és rosszra fordítani. Kőbaltával is lehet mamutot el-ejteni, meg a szomszédot is fejbevágni. Atomenergiával energiát lehet előállítani, de bombát is lehet belőle csinálni. Ezért az iskolának és az új nemzedékkel foglalkozó, családot kiegészítő emberi tevékenységnek immár nemcsak az ismeretet kell tovább-adnia, hanem annak a felhasználását is meg kell tanítani az egész emberiség javára. Magyarán, ehhez a világhoz csak a fejlődés rendjéhez igazodó nemzedékek tudnak bármit is hozzáadni, emberi életet jobbra tenni.

Mi megtapasztaltuk a 20. századnak megannyi hatalomhoz jutott emberi tévedése nyomorúságát. Két világháborút elveszíteni emberanyagban és anyagiakban, és utána jóvátételt fizetni anyagiakban és malenkij robot formájában is, és mindezek után a 40 éven át megszállt országban kiszolgálni a megszállókat. Ám ez a hatalom eltűnt. Eltűnt, mert antropológiailag hibás volt. Ma a mammon bálványa veszélyezteti a világot, azért, mert túllépett a realitásokon. Én nem vagyok pénzügyi szakember, de azt tudom, ha több kölcsön van a világon, mint amennyi pénz, akkor baj van. Ma pedig így van.

Amikor püspök lettem, Kanadából kaptam egy folyóiratot, amely havonta, pontosabban évente tízszer jelenik meg: Vers Demain a címe, A holnap felé. Megírtam nekik, hogy köszönöm, de nem tudok érte fizetni. Azt válaszolták, nem baj, küldik. Még most is küldik, Francia-Kanada, a québec-i tartomány katolikus többségű szelleme mutatkozik meg benne, méghozzá egy kapitalista világnak a miliójében. Mindegyik számban van egy olyan karikatúra, amelyik a bankokat szekírozza. Az egyik képen ül a kapitalista az íróasztalánál, az ajtónál állnak a munkások, mögöttük pedig egy robot-monstrum. Az aláírás: Maguk elmehetnek, mert ez jobban dolgozik. Ez nem az ember javát szolgáló világ. Ezért biztosak lehetünk benne, hogy ez is el fog tűnni.

Ezért kell nekünk az iskolát az értékes jövő szolgálatába állítani. Az ismeret nem az egyén, de az egész emberiség javát szem előtt tartó átadása kevés, ezért az átadás módját kell megváltoztatni. Ezért került sorra, hogy előre vették a nevelést, és második helyre az oktatás feladatát a jövőendő iskolák szellemi és gyakorlati megújulásának érdekében. Nem véletlen a szócsere, mert a tanítás is nevelési feladatot hordoz. Rosszul tanít az a pedagógus, az a közoktatási rendszer, amelyik nem az ismeret emberek javára való felhasználására való, hanem valakinek a hasznára. Ma olyan iskola kell, mondják egyesek, amelyik profitot hoz. Nem kellene tanítani olyan tantárgyakat, amelyek haszná nem mérhető pénzzel. Ennek a következménye a szakbarbár képzés, aminek az a következménye, hogy az így tanult ember állandó létbizonytalanságban kénytelen elfogadni megélhetésének felülről, haszonérdekből diktált rendjét.

Mit tudunk tenni, hogy ez a szellemiség tönkre ne tegye magyar életünket, hogy ne külföldi vállalkozók hasznára képezzünk ki embereket? Ennek az egyik megakadályozása az alpműveltség megadása, amelyik megtanít írni, olvasni és számolni, megtanít tájékozódni a világban, és arra, hogy az emberi életet emberhez méltóvá tegyünk. Csak az az ember fog utánanézni, és a politikában ezt a szemléletét saját szavazatával érvényesíteni, aki több oldalról látja a dolgokat, a megszerzett műveltség birtokában tud dönteni arról, milyen iskolák fenntartásában kíván részt venni.

Mennyi idő kell ennek a műveltségnek a megszerzéséhez? Ma már több, de amikor én egyetemista voltam, Budapesten Zemplén professzor, az erkölcsstan tanszék professzora azt mondta, hogy a jelenlegi társadalmi szinten az érettségi adja a legmagasabb fokú általános műveltséget, mert utána specializálódik az emberi tudás, vagy műszaki, vagy humán, vagy más irányú ismeretekben gazdagodik, de ezeket mind erre az alapra építi fel. Ezért a túl korai specializálás tönkreteszi a felnövő nemzedék tájékozódását.

Ennek az ismeretnek a továbbadása nem tölcsérről történik, hanem emberi munkával és fáradtsággal azok részéről, akik értenek hozzá. Ez a pedagógia tudománya és művésze. Ha művészet, akkor születni kell rá. Csak a pedagógia iránt vonzódó embereknek szabad iskolában nevelésben és oktatásban munkálkodni. A hatvanas-hetvenes évek fordulóján káplán voltam Szombathelyen, ott akkor nyílt meg a tanárképző főiskola, s úgy hallottam, oda azok jártak, akiket máshová nem vettek fel. Ezekkel hogy lehet egy életre való társadalmat nevelni?

A pedagógiai munkának két feladata van. Az ismeretek átadása és hogy annak a jóra felhasználását is el tudja fogadtatni. Az instrukció és az edukáció, a sciencia és a diszciplína a pedagógus munkájának lényege. Hogy ez mennyire hiányos világviszonylatban, elég könnyű felmérni. A vizsgák csak a tudásra irányulnak. Az én gimnazista koromban a matematika-fizika tanárunk azt mondta, fiam, majd ha apa leszel és a közlekedőedények működését meg akarod értetni a fiaddal, akkor egy csövel a fürdőkádban megmutathatod, hogy mind a két szárában egyenlő magasan áll a víz. Tehát át kell adni a felhasználását is annak, amit tudok, mégpedig az emberi boldogulás érdekében.

Ennek azonban van egy speciális vonása, amit erkölcsnek neveznek. Ha valakit ma erről kérdezzük, siralmas válaszokat kapunk. Az ember szokáslény. Lefordítva: rutin nélkül nem lehet emberi módon élni. Filozófiatanárom, Winter püspök úr mondta:

uraim, az élet nem állandó megfontolások eredménye. Ha maguk reggel elkezdenek filozofálni, hogy a zoknit hogyan kell jól felvenni, akkor sohasem fognak felöltözni. Ez így van. Ha nem szereznénk rutint, készséget arra, hogy az ismereteinkkel éljünk, akkor megbuknánk. Rutinból született az anyanyelvünk, a járt tudásuk, a jóra való készségünk. Ez az erkölcs szerepe, hogy az embert a saját tudása jórahasználásában eligazítsa.

Mi a jó, mi a rossz? Tudjuk, hogy a relativitás komoly médiaháttérrel hangosan hirdeti felfogását, hogy a fejlődés csúcán az ember áll. Felettünk nincs fejlettebb lény, ezért amit az ember meg tud tenni, az jó. Egyet nem vesz figyelembe, hogy az ember nem egyedül áll a világban. Ha én mást akarok, mint a szomszéd, abból hajbakapás lesz, ha ennek nincs vége, akkor vagy én maradok meg, vagy ő. Egy olyan normát kell tehát találni, ami az embert megnyugtatóan eligazítja. A norma szerint ami az ember javát szolgálja az jó, ami az emberek javát akadályozza, az rossz. Mindent az emberért, az ember javára. Sík Sándor negyedéves teológus korunkban tartott lelkigyakorlatából maradt meg az emlékezetemben, hogy ezt megcáfolni nem lehet. Akkor miért van mégis ennyi baj? Mert azt senki sem tudja megmondani, hogy mi az, ami minden embernek jó. Ezt nem lehet megállapítani.

Van valami kiút? Igen, a világnak egy rendje van, amely mozgatja a csillagot, rendben tartja az élő világát, és az ember ennek része, vagyis alkalmazkodnia kell hozzá. Ennek van egy jó szabálya, a hatás és ellenhatás törvénye. Ha tudom, hogy tettemek mi a következménye, akkor aszerint fogok dönteni. Ebből az következik, hogy a rossz választásnak keserves a következménye. A bűn és a bűnhődés mindig érvényes, ezért csak az egész világ rendjét szem előtt tartó emberi szemlélet tudja a humanizmust megvalósítani. Hogyan? Itt már nem az okoskodás, hanem a keresztény hit kerül előtérbe. Azt mondja, aki ennek a világnak a rendjét kialakította, ember lett, és megmutatta emberi életével, hogyan kell ezt csinálni. Kijavíthatóvá kell tenni az emberi életet, és ez a megváltás.

A kereszténység humanizmust megalapozó szemlélete: tenni a jót, javítani a rosszat. Erre kell nevelni minden embert. Ha én az ember javára és a bajok javítására szerzem meg a tudásomat, akkor van felemelkedés. Ez a világ egységes rendje, amely akár tetszik, akár nem, érvényesül.

Mi a helyzet Magyarországon? Országos érdeklődés kíséri a magyar köznevelés és közoktatás megújulását. Bárhol tartanak ebben a témában előadást, mindig nagy az érdeklődés, mert mindenki a saját bőrén érzi a megújulás szükségességét. Ezért elhatározták, hogy a tekintélyes többséggel rendelkező magyar törvényhozás próbálja rendezni törvénynyel a közoktatás, köznevelés rendjét. Nem célom a törvény részletes ismertetése, inkább reflexiókat fűzök egyes pontjaihoz. Milyen szempontok érvényesülnek a törvényben?

Vissza kell állni az általános műveltség építésére. Ennek alapja az alpműveltséget megadó iskolarendszer. Miért ne vennénk át elődeink eredményes szemléletét, hogy először meg kell szerezni a megismerés feltételeit (írni, olvasni, számolni, tájékozódni a világban) – ez az általános iskola feladata. A baj az, hogy amikor a gyerekek belépnek az iskolába, nem egyformán érettek. Vagy mert nincs hozzá képességük, de ez nagyon kis százalékot jelent, vagy mert senki nem foglalkozott velük előtte. Ezért vezetik be 3 éves kortól az óvodába járás kötelezettségét, ahol elsősorban közösségi lényt nevelnek. Olyan

gyerekeket, akik már nem úgy mennek be az iskolába, hogy kitépik a szomszéd gyerek haját, ha nem tetszik nekik valami. Tehát egy alapvető viselkedési, ember-elfogadási feltételeket kell számukra teremteni.

Nem alaptalan az sem, hogy csak 16 éves korig tart a tankötelezettség. Aki addig nem végzi el az általános iskolát, már ne üljön be a gyerekek közé az iskolapadba. Legfeljebb felnőttképzés keretében szerezze meg utána a bizonyítványát. A nyolcosztályos általános iskola a negyedik osztály után bontható a tehetségvizsgálat alapján. Legyenek 8, 6 és 4 osztályos középiskolák, de ezek is általános érettségit adjanak, ami mindenfajta továbbképzésre alkalmassá tesz.

Az általános iskolák után következhetnek a szakközépiskolák is, ezek négy év után érettségit, öt év után valamilyen szakmát is adnának a terv szerint. A szakiskola azoknak a fiataloknak a képzését szolgálja, akik három év alatt szerezhetnek itt szakmunkás bizonyítványt.

A következő téma a széles körű kollégiumi rendszer. Amikor Egerben meg akartuk építeni a Segítő Szűz Mária főiskolai kollégiumot, mentem koldulni nyugatra. Ott azt mondták, nem kell kollégium, be kell vezetni a schoolbus-rendszert. Legyen minden iskolának autóbuszparkja, amely reggel összeszedi a gyerekeket, délután meg hazaszállítja őket. Ez talán nyugaton sem vált be. A kollégiumnak viszont olyannak kell lennie, ahová a tanulni vágyó gyerek szívesen hazamegy. Ez az otthont adó szellemiség, amelynek a kereszténységben előnye van, mert ahol egy szerzetesrend tart fenn kollégiumot, ott a rendtagok éjjel is a diákok mellett vannak, nem mennek haza. Ha baj van, nem kell telefonon berendelni senkit. Egy megújuló társadalomnak egyik biztos jele lesz a szerzetesi hivatások növekedése.

Az már egy mellékes része volt annak a bőséges anyagnak, amit olvastam, az úgynevezett nemzeti alaptantervnek, ami már régóta szúrja a magyar pedagógus társadalmat, hogy lehet azt elérni, ha az egyik iskolából egy másikba átmegegy egy gyerek, abból ne történjen katasztrófa, mert ugyanaz a tanterv viszi előre az oktatást. Ezt az alaptantervet minden iskolának el kell fogadnia. Ezért az volna jó, ha az összes iskola az állam fenntartósága alatt működne, bizonyos ellenőrzés segítségével, mert húsz év óta Magyarországon nincs tanfelügyelőség. A kilencvenes években, amikor én püspökkari elnök voltam, minden ügyekben tájékozódnom kellett. Akkor azt mondták, az állam előírja, hogy az egyházi iskolák állítsák fel a saját pedagógiai intézetüket, ami ellenőrzi az iskolákban, hogy azok elvégzik azt, amit az állam előír. Megcsináltuk, és működik. Egy iskola jó pedagógusa kap megbízást, hogy menjen el ebbe és ebbe az iskolába, és mérje fel az ottani körülményeket. Nem azért, hogy a pedagógusoknak attól kelljen félnie, hogy elküldik, hanem azért, hogy együtt tudjunk eredményt elérni.

Számunkra az iskolafenntartás egyik nagy kérdése a világnézetű oktatás. Mint említettem, ebben a világban egy rend van. Egy pásztor, egy nyáj, csak egy családi közösség, amelyben egyet akar az apa és az anya, és ott a gyerekeknek nincs kibúvója. Az iskolának is hasonlóan kell elvégeznie a munkát, ezért egy bizonyos konvenció alapján kell megállapítani az iskolák erkölcsi követelményeit. Ebből született meg a laikus erkölcsstan tanításának gondolata. Egy nagy nehézsége van. Mi tanítunk erkölcsiségre embereket, de

nem úgy, hogy ez a jó, ez a rossz, tanuld meg, hanem elmondjuk Ábrahámától a Názareti Jézusig az egyháztörténelmen keresztül azokat a történeteket, amelyek Krisztus követésétől vagy eltértek, vagy hozzá kapcsolódtak, és annak a következményeit is megtanítjuk. Nekünk tehát könnyű 12 éven át hit- és erkölcsstant tanítani, de egy erkölcsstantanár mit mond? Tudósok, művészek, politikusok példáját állítják a gyerekek elé? A nagy valószínűsége annak van, hogy az erkölcsstant is pap vagy szerzetes fogja tanítani.

Az iskolát nem lehet jutalom és büntetés nélkül elképzelni. Ez persze nem a gyerekek megverését jelenti, hanem meg kell találni azt a módot, hogy a családdal egyetértő fegyelem legyen a gyermek iskolai és otthoni magatartásában. A programba beletartozik a kiadós testnevelés, amelyben lehetőséget kell adni a sportoláshoz is.

A köznevelés egészében az állam feladata. Arról ne ábrándozunk, hogy az EU feladata legyen, hiszen különböző körülmények között élünk Európában, nem lehet általánosítani. Mi, a hajdani szovjet blokk szatellit államai hurcoljuk annak a negyven esztendőnek az örökségét, amivel nem kell számolnia egy nyugat-európainak, viszont a fogyasztói társadalom fegyelmetlenségét nekik kell megoldani. Az állami feladatnak komoly költségvetési háttére kell hogy legyen, ami nagy tehertétele az államnak, a közösségnek.

A pedagógus életpálya megbecsült életút legyen. Ennek velejárója a méltányos illetmény és ellátás. Ez összefügg az ország gazdasági helyzetével. Nem lehet előre megállapítani, hogy mit tudunk fizetni a jövőben. Az is kétségtelen, hogy a pedagógus nem dolgozhat többet, mint a megélhetése érdekében dolgozó más állampolgár, azaz heti 40 órát, de ennek csak 80 százalékát kell gyerekekkel eltöltenie, benne vannak a délutáni foglalkozások is. Nagy tiltakozásoknak voltunk tanúi az egésznapos iskola ellen, hogy a gyerek reggel 8-tól délután 4-ig iskolába legyen. Miért kell ez? Mert megszűnt a nagycsalád, nincsenek nagyszülők, azok külön élnek, ha még élnek, vagy elmentek szociális otthonba, a szülők pedig dolgoznak. A gyerek kijön 1 vagy 2 órakor az iskolából és 4 óráig semmit nem csinál, mert senki nem ügyel fel rá. Bármennyire rossz megoldás, hogy a gyerek egész nap az iskolában legyen, de ma ennél jobbat nem lehet kitalálni. Ha egyszer bevezetik az anyai, a nevelés utáni nyugdíjat, az olyan családi pótlékot, ami a gyereknevelés költségeit fedezi, vagy a négyórás munkaidőt, az otthon végezhető kenyérkereső munkát, akkor nem lesz szükség az egésznapos iskolára.

A szülő szerepe döntő az iskolában. Nemcsak abban, hogy ő választja meg, melyik iskolába küldi a gyereket, de a pedagógussal is együtt kell dolgoznia a családnak.

A diákról is szólhatunk pár szót. Neki is lesz beleszólása az iskolába. Nincs spártai, gyermeket nyomorító fegyelmi rendszer, a diákönkormányzatoknak érvényesülnie kell. A köznevelés és a közoktatás nem szolgálat és nem szolgáltatás, hanem közszolgálat, amely mindenkinek az ügye, még a gyermek nélküli családoknak is.

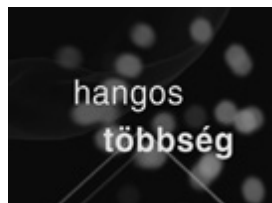
Ez a terv nem lesz tökéletes, de 2012 szeptember elsején életbe lép. Hozzáteszem, hogy hitemből élő ember vagyok. A köznevelés és a közoktatás az ember számadásköteles életprogramja. Nem volt tökéletes a magyar ezer esztendő, de megmaradtunk. Magyarok Nagyasszonya, oltalmazd a jövő magyar nemzedéket és azokat, akik értük adják az életüket.

(A Szent Anna Kolping-házban január 9-én tartott előadás szerkesztett változata)

Az ősmagyar hagyományörzés és a belső keresztény, katolikus hit

(HANGOS TÖBBSÉG ECHÓJA)

Az Echo Tv Hangos többség című heti vitaműsorának tavaly december 27-én sugárzott adásának a témája az *ősmagyar hagyományörzés és a belső keresztény, katolikus hit* volt. *Huth Gergely* és *Zsebők Csaba* műsorvezetők *Osztie Zoltánnal* (római katolikus plébános, h.esperes, a Keresztény Értelmiségiek Szövetségének országos elnöke) és *Bíró András Zsolttal* (antropológus, a Kurultaj főszervezője) beszélgettek. Most e beszélgetés írott, szerkesztett változatát közöljük. A megszólalókat a nevük helyett a monogramjukkal különböztetjük meg egymástól.

I.

H. G.: Arról kérdezzük, hogy mennyire egyeztethető össze az a keleti rokonság és az a hagyomány, amit évtizedeken át elfelejtettünk, mert tilos volt róla beszélni, de végül is létező és az ottani népek által is ápolott rokonságtudat – ugye Közép-Ázsiáról beszélünk – azzal, hogy Magyarország egy keresztény állam.

O. Z.: Két szélsőséget kell elkerülni ebből a szempontból. Egyrészt azt a mentálitást, ami veszélyesnek és elvetendőnek tart mindenfajta olyan kérdést is, amelyik a magyar eredetre, őstörténetre próbál visszatekinteni, vagy azokat a kérdéseket próbálja tisztázni. Ez az egyik. A másik szélsőség, amit el kell kerülni pedig az, hogy a kereszténységet negligáljuk és megpróbálunk valami nosztalgiából visszanyúlni egy pogány eredethez, mintha annak a szép egységét rombolta volna szét egy idegen, keresztény ideológia, hiszen Szent István király is behozott idegeneket ide az országba, és ráerőltette a kereszténységet erre a szép, pogány egységre.

H. G.: Ugye András (Bíró András Zsolt – *a szerk.*) kicsit nehéz helyzetben van, mert hogy folyamatosan igyekeznek elhatárolódni, illetve nem együttműködni azokkal, akik szerint Jézus Krisztus is pártus herceg volt. A kurultáj és a hozzá kapcsolódó mindenféle rendezvény évközben is szigorúan a hagyományokat hivatott ápolni. Tehát nem akarnak új vallást hirdetni.

B. A.: Így van. Annyit tisztázzunk a legelején, hogy én most nem mint egy vallás vagy felekezet védelmében vagy képviselőjében vagyok itt. Egyrészt felhatalmazásom sincs rá, másrészt nem vagyok teológusa semmilyen vallásnak, hanem egy olyan rendezvénynek a képviselőjében, amely bemutatja az ősmagyar kultúrát, és ezen belül az ősmagyar vallást is, vagy azokat a vallásképzeteket, amelyek ebben a korban és ehhez a kultúrához kötődtek, mind akkor, mind pedig a későbbiekben. Ugye ez egyrészt egy tudományos kérdés, másrészt pedig fontos, hogy szakmai alapokon vagy kutatások

révén megmutassuk azt, hogy a magyarságnak volt egy saját ősvallása, tegyem hozzá: nem is biztos, hogy ezt vallásként kell a szó mai értelmében érteni, hanem egy világnézetként, hitvilágként. Mert ugye az már teológiai kérdés, hogy mit tekintünk hitvilágnak, mit tekintünk vallásnak, és itt szerintem nem is efelé kellene elvinni a beszélgetést. De amíg ezt nem mutatjuk be megfelelő módon, hogy ezt megértsék az emberek, ami egyébként gazdagítja a magyar kultúrát, addig tulajdonképpen önámításban vagyunk. Teljesen egyetérték Osztie atyával abban, hogy a két szélsőséget el kell kerülni. Mi is ezen dolgozunk. Egyet azonban kiemelnék, a pogány kifejezés esetén én árnyalnám a képet: vannak olyan hitvilágok, amelyeket nem biztos, hogy én pogánynak neveznék. Van nekik saját elképzelésük, saját rendszerük, csak mi arról keveset tudunk ...

H. G.: Csaba (Zsebők Csaba – *a szerk.*) talált is egy nagyon idevágó idézetet, melyre majd visszatérünk. Viszont, hadd provokáljunk azért, mert ezt szoktunk ebben a műsorban csinálni: nem kisebbíti-e a keresztény karácsony jelentőségét, hogy a Magyar Turán Szövetség, amely ugye a Kurultáj mögött áll és Bíró András Zsolt vezet, igaz nem karácsonykor, hanem néhány nappal korábban, karacsun ünnepet tart, ami egy hagyományörző ünnep, az ősmagyar hitvilág szerint a téli napforduló ünnepe?

B. A.: Azt azért tudomásul kell venni, hogy a Magyar Turán Szövetség által rendezett bármilyen hagyományörző rendezvényen soha senki egyik egyház ellen sem emelt szót, és soha senkit nem buzdítottunk arra, hogy ne menjen a hagyományos magyar egyházak templomaiba.

Zs. Cs.: Egyébként vannak olyanok – nevezzük nem megbántva őket mondjuk aszfalt-táltosoknak vagy kvázi-táltosoknak –, akik mondjuk szólnak a felekezetek ellen?

B. A.: Hogyne, vannak ilyenek. Minden van ugye, mint általában a mai világban. Amint indult a beszélgetésünk, két szélsőséget és a vadhajtásokat kell levágni. Tehát még egyszer mondom: a Magyar-Turán Alapítvány pontosan azért vállalja föl az ősi hitvilágnak a bemutatását is, hogy ez ne menjen el olyan irányba, mint például jóslások, halottlátók, pénzért kuruzslók. Ez természetesen azt nem jelenti, hogy nincsenek különböző gyógyító emberek, különböző felfogások. De mégis jobb, ha van ezeknek a hitvilágoknak, kultúráknak egy bemutatása, amely inkább a kultúra felől közelíti meg ezt a hitvilágot, mint mondjuk a misztikum felől.

H. G.: Csak hogy a kedves nézők is tudják, hogy nagyjából miről van szó: Budakalászon a Hollóvölgyben volt ez a karacsun találkozó/ünnep, ahol szertüzet gyűjtöttek, voltak ott török zenészek, mongol zenészek, táltos dobosok, óriásmáglya, szertűz készítés. A kérdés továbbra is az, hogy mindez csorbítja-e a keresztény karácsony jelentőségét, és hogy hiteles-e.

O. Z.: Nagyon sok minden keveredik, ahogy már az itt elhangzottak is mutatják, és most Andrásnak a szavához kapcsolódva jegyezzük meg, hogy a magyar ősi közösségeinknek nem volt soha egy egységes vallási rendszere. Nem beszélve arról, hogy tényleges történelmi dokumentumokból nagyon kevés áll rendelkezésre a magyar őstörténeteket illetően.

Zs. Cs.: Akkor viszont honnan tudjuk, hogy nem volt egységes?!

O. Z.: Ezt onnan tudjuk, hogy egyrészt pontosan a dokumentumok hiánya az, ami fölhívja erre a figyelmet. Másrészt pedig, hogy itt szinkretizmus keveredik inkább. Tehát sokféle vallási elemnek a jelenléte. De a kereszténység, amivel találkozott a honfoglalás előtt is a magyar közösség, illetve a magyar törzsek, nagyon jól tudjuk, hogy az elsősorban a kereszténység keleti ága. Mi, magyarok vagyunk azok, akik például a Mária tisztelettel kapcsolatban Asszonyunk, Szűz Máriát említünk az imádságunkban. Mi tiszteljük így, minden más nyelvben – a nyelv hordoz sok mindent – Szent Máriát említene (Santa Maria, Heilige Maria, stb.) , de csak mi vagyunk azok, akik azt mondjuk: Asszonyunk, Szűcs Mária. Tehát hozunk magunkkal már a kereszténységből valamifajta élményt, valamifajta tudást...

H. G.: A kereszténység előtti időkből?

O. Z.: Nem, nem, nem! Ezt semmi képen sem. Tehát például ezt a magyar imádságaink hordozzák.

Zs. Cs.: Mindkét elnök úrtól kérdezem, hogy amikor én Csíksomlyón megfordulok, és már volt szerencsém jó néhányszor ott járni, nem csak a jeles búcsú alkalmával, hanem egyébként is, akkor én mindig azt érzem – és lehet, hogy rosszul –, hogy különböző kultuszok rakódtak egymásra. Tehát akkor, amikor a moldvai csángó magyarok hajnalban a Naphoz imádkoznak, és amikor katolikus szertartás is a maga teljességében érvényesül, egymás mellett élvén, és nem is elkülönülven feltétlenül egymástól.

O. Z.: Itt el kell valamit gondosan választani. Egyrészt azt, hogy mi az, ami előzménye a kereszténységnek a meglévő pogány vallásokban. Vannak nyilvánvalóan ilyenek, hiszen az Isten nem hagyta kinyilatkoztatás nélkül az emberiséget Jézus előtt sem. Tehát ott is megvannak már azok az igazságmagvak, vagy azok a vallási előzmények, amelyeket aztán fölhasználva teljessé tette azt, átkrisztianizálta, tehát keresztény tartalommal töltötte meg az egyház. De ne felejtjük el, hogy az abszolút kezdet, amit nem lehet visszavezetni semmire, mégis csak Jézus vagy pl. Mária történelmi személye. És ahhoz mindig ragaszkodott a kereszténység, hogy történelmi valóság, tehát konkrét személyekhez, konkrét eseményekhez kötődik és kapcsolódik. Az, hogy vannak bizonyos előzmények, amiket aztán utalásszerűen fölhasznál az egyház is, hogy lám itt vannak bizonyos vallási előzmények is, ezzel ne keverjük össze!

B. A.: Az előzményekhez azért én visszakanyarodnék. Elhangzott itt egy-két fontos mondat. Azt én nem jelenteném ki, hogy nem volt a magyarságnak a honfoglalás idején vagy azelőtti időszakban hitvilága, vagy egységes vallása. Azt nem tudjuk pontosan, hogy mi volt, de rengeteg dokumentum van erre vonatkozólag. Vannak ugye közvetett források, de amelyek viszont abszolút tárgyi bizonyítékok, például a honfoglalás korig, vagy a 10. századig, sőt még az Árpád-kor korai szakaszában is. Például a temetkezési rítusok. Ezek abszolút nem a keresztény vallást, vagy a keresztény gyökereket mutatják, hiszen semmilyen keresztény vallási körben nem temetkeznek például lóval. Vagy a tájolás, a mellé helyezett tárgyak, a mellé helyezett kultikus tárgyak, pl. bagolykoponya – meg nem akarom sokkolni a nézőket

– levágott lábfej a visszajárás ellen. Van millió dolog, amiben egyébként a néprajzi kutatások és az őstörténet kutatások is rengeteg párhuzamot találtak. Természetesen azt nem tudjuk megmondani és nem is fogjuk tudni soha, hogy napról-napra pont mit csináltak, milyen módon hittek, és ezt milyen rendszer foglalta össze. De azt tudjuk más forrásokból is, hogy voltak vallási vezetőik is, és egyébként konfliktusaik is voltak. Volt saját vallásképzetük, amit messziről hoztak, ezeknek a gyökere, ugye sokan nem szeretik ezt a szót, a sámánisztikus kultúrákban gyökerezik, ezen képzetek, mondjuk – inkább, hogy életformáknak vagy inkább tanításoknak – önmagukban is különbözőek és nagyon mások. És ezek több évszázados múltra tekintettek vissza, messze a kereszténység előttre. Azt lehet mondani, hogy különböző területeken ezek más és más utakat jártak be.

Zs. Cs.: Említetted, hogy a pogány kifejezést nem szereted, és én ezt elfogadom. Nekem sem a legjobb akusztikával bíró kifejezés. De mivel lehet kiváltani?

B. A.: Ugye a pogány szónak is van létjogosultsága bizonyos kontextusokban. Tehát nem a pogány szót nem szeretem, mert az létezik, talán az ateistának egy szinonimája az én szótáramban. A különböző hitvilágot a nevének kell nevezni. Mondjuk, ha nincs hivatalos neve, akkor például azt kell mondani, hogy ősvallási, vagy sámánisztikus, vagy mondjuk táltos vallás. Ugye azt még hozzá kell tennem, hogy a sámánizmus egy gyűjtő fogalom. Sokan félnek tőle, hogy az ősmagyar vezetők, tudók, sámánok voltak.

Zs. Cs.: Ez a tudó kifejezés, pl. a Rábaközben, a 20. század második feléig fennmaradt, főleg gyógynövényekkel foglalkozó, illetve gyógyító emberekre mondták.

B. A.: Rengeteg sok helyen fennmaradt Erdélytől a Délvidéken át mindenhol. Ugye pl. Diószegi Vilmosnak a kutatásai nagyon szépen összefoglalják, hogy a magyar őshit hogyan él tovább szinkretizmusban a kereszténységgel.

H. G.: Hadd mutassuk meg most azt a Szörényi-idezetet, amit Csaba kihalászott az információ dzsungelből.

Miközben mifelénk egyre jobban szorul vissza a kereszténység, Közép- és Dél-Amerikában rohamosan nő a népszerűsége. Csakhogy az ottani bennszülötteknek bizonyos helyzetekben megengedik, hogy ősvallásuk elemeivel ötvözzék a katolicizmust. Nálunk pedig még az írmagját is kiirtották az ősmagyar hiedelemvilágnak – vélekedett a minap a Heti Válaszban Szörényi Levente. A muzsikusz zeneszerző e gondolatot Pápai Lajos győri megyés püspököknek ajánlotta megfontolásra, miután a hetilap felvetette: a katolikus egyházi ember Szörényi nyilatkozatait egyenesen keresztényellenesnek nevezte, mivel szerinte azok a pogány hitvilágot népszerűsítik.

O. Z.: Hadd reagáljak erre, még visszatérve picit az Árpádok idejére, különösen itt Szent István királyra. Megint csak történelmi tény, mert vannak itt történelmi fogódzó pontok, Szent István király már nemzeti zarándoklatot szervezett – ez

nagyon fontos tény – Székesfehérvárra, abba a szentélybe, amit Mária tiszteletére építtetett, és ami fényességével híres volt Európa szerte. Na most azt kérdezem, hogy lehet-e egy pogány vagy pusztán az ősvallásnak valamilyen képzetvilágában élő nép körében nemzeti zarándoklatot szervezni?! És ehhez kapcsolódik még egy fontos személy, itt jelent meg először Szent Gellért püspök, aki beszédet mondott ezen a zarándoklaton. És annyira tetszett ez a királynak, hogy ekkor figyelt fel rá, úgymint megkérte őt Szent Imre herceg nevelésére. Tehát azért egy olyan nemzet, amelyikben már nemzeti zarándoklatot lehet szervezni, keresztény nemzeti zarándoklatot szervezni, ez nem valami ősvallásnak a birtokában élő nép. Nyilvánvalóan ugyanakkor nem szabad a történelmet semmi módon – szellemileg, vallásilag – úgy elképzelni, mert ez történelmietlen lenne, hogy valami snitt, és kezdődik valami egészen más.

B. A.: Arról viszont meg számtalan forrás van, hogy pogánylázadások, ugye így hívták, voltak. A magyarságnak a források szerint a döntő része nem fogadta el az új vallást, vagy legalábbis nem kedvezően fogadta. Hogy a tudomány, az antropológus ebből mit lát: a korai Árpád-kori temetkezésekben az Árpád-kori templomok környezetében keresztény módra eltemetettek teljesen különböznek attól, mint akik máshol vannak eltemetve. Azért, mert ebben az időben a Kárpát-medencében a keresztények szinte mind idegenek voltak. Tehát teljesen más antropológiai jellegűek, mint mondjuk a nép. A másik: lehet nemzeti zarándoklatot szervezni, illetve azt a nevet adni, de hogy ennek milyen volt a társadalmi beágyazottsága, azt utólag nem tudjuk. Számtalan tény közül talán a legérdekesebb, amiről lehetne beszélni, a szimbolikus trepanáció vagy koponyalékelés, amely a honfoglalás korában megvan és kultikus. Az Árpád-ház idejében, még hozzá III. Béláról van szó, aki több mint 100 évvel élt Szent István után, és egyébként ő kezdeményezte Szent László szentté avatását, nos III. Béla koponyáján, és ez tudományosan bizonyított, szimbolikus trepanáció van, amelyet nem orvosi célzattal csináltak. Ez egy borzasztó érdekes beavatás. Voltak ilyen emberek, akik ezt el tudják végezni.

Zs. Cs.: De tegyük hozzá egy mondat erejéig, mert ilyen más Árpád-házi királyfi-val és mással sem történt, hogy III. Béla először bizánci trónörökös volt, tehát még bonyolultabb a kérdés...

H. G.: Hadd kérdezzem már meg Osztie atyától az alapján is, amit Szörényi Levente mondott, lehet kicsit durván hangzik, de így 1000 év után nem jött-e el az ideje István és Koppány kiegyezésének? Tehát azt mondani, hogy a kereszténység nem akarja bántani azokat, akiknek fontos a hagyományörzés, és hagyja, hogy azokat a gondolataikat beépítsék a keresztény lelkükbe, hitükbe.

O. Z.: Ugye itt megint két dologról beszélünk. Tehát nyilván az egyház, amikor...

H. G.: Most magyar hagyományörzésről beszélek nem hókuszpókuszlól...

O. Z.: Világos, világos. Tehát mindig is az egyház 2000 éves történelme folyamán az volt a módszere a misszióknak, az evangelizációknak a módszere, amit inkultúrációnak nevezünk, hogy figyelembe vette egy adott nemzetnek, egy adott környezetnek, társadalmi környezetnek a hagyományát vagy hagyományait, és ezeket keresztelte meg,

töltötte meg. Nem söpörte el, nem irtotta ki, hanem ezeket keresztény tartalommal töltötte meg. Gondoljunk csak mindjárt az első századokra, hiszen az eretnokség, az összes eretnek mozgalom az első négy században mind előfordult. Az egyik olyan tévtanítás, vagy az egyik olyan meglévő vallási mozgalom, amelyik leginkább veszélyeztette a fiatal keresztény közösséget, az éppen a napkultusz volt. A napkultusz nagyon erős, nagyon elterjedt volt. És a kereszténység nem azt mondta: irtsuk ki, hanem azt mondta, hogy nekünk is van fölkelő napunk, aki világosságot hoz, éspe- dig Krisztus az.

Zs. Cs.: És akkor a moldvai csángó magyarok Csíksomlyón hajnalban a Naphoz imádkoznak, miközben tudjuk, hogy a moldvai csángó magyarság körében a katolicizmus rendkívül erős, és a mindennapi hit is az, egyébként a gyermekáldás is még náluk a legerősebb. Nos tehát nem lehet az, hogy itt szerencsés kiegyezés történt a kultuszokat illetően?

O. Z.: Ebben az értelemben mindenképpen kiegyezésről beszélünk: elfogadva annak az értékeit, nem kiirtva, nem negligálva azt, keresztény tartalommal töltve meg azt. Ha már a csángó magyarokról vagy a székelységről van szó, akkor jól ismerjük a Babba Máriának a képzetét, vagy képét, nyilván nem abból nőtt ki a Mária-tisztelet, a keresztény Mária-tisztelet vagy az, hogy a magyar sajátos módon kapcsolódik Máriához, mint patrónájához. Hanem arra építette rá a Mária tiszteletét a kereszténység, illetve a keresztény közösség, azt mondván, hogy igen, ennek az asszony-, ennek a termékenységű asszony-tiszteletnek megvan a párhuzama a kereszténységben is. Számunkra Mária az, aki a női nemnek, az anyaságnak, az asszonyi méltóság- nak a mintaképe, típusa.

Zs. Cs.: Tehát a boldogasszony-kultusz alakult át Mária-kultusszá? Ilyen értelemben...

H. G.: Bocsánat, az első rész végére értünk, röviden annyit, hogy ezek szerint nem ördögtől való a kiegyezés gondolata. A szünet után folytatjuk, például azzal, hogy miért vállalta fel a nemzetépitést a katolikus egyház, és meddig tűrjük még a jogfosztásokat a Felvidéken?

II.

H. G.: A szünetben folytattuk még a beszélgetést, Csabának volt még egy gondolata arról, hogy miként lehetne a nagy kiegyezést megteremteni a magyar hagyományörző és a keresztény katolikus hit között, s hogy egyáltalán lehetséges-e ilyen belső lelki megegyezés az ügyben.

Zs. Cs.: Én érteni véltem Osztei elnök úr által mondottakat, de mégis van egy fogalmi zűrzavar, ami megnehezíti ezt az egészet. De én, miközben tudom, hogy megfelelő források hiányában vagy nem megfelelő számú forrás esetén illet legfeljebb vélelmezni lehet, mégis: nem lehet-e az, hogy első István vagy Szent István által jó érzékkel ez a női istenség és a Nagyboldogasszony-kultusz nemzeti (nevezzük így, bár a nemzetek tudjuk, később alakultak ki) Mária zarándoklatba egyesítve lett? És ez egyfajta jó értelemben vett konszenzust jelenthet?

O. Z.: Tehát újra mondom: Szent István király Máriához kapcsolódott az ő hitében. Szent István király nem azért lett szent, nem azért avattuk szentté, mert hogy ő nagyon jó király volt. Hanem mert szent volt, ezért vált a nemzetnek kiemelkedő honalapító királyává vagy államalapító királyává. Itt is erről van szó, hogy ő Máriához kapcsolódott a hitében, Máriára bízta az országot, nem valamifajta eszmére, mondjuk egy nőiség vagy egy termékenység eszméjére, hanem konkrétan Mária személyére. Ugyanakkor persze újra mondom: a pogány elképzelések azok előzmények voltak, amellyel kapcsolatban könnyebben értethette meg az egyház azt, hogy mit is jelent ez az anyaság, a termékenység. Mit is jelent az asszonyi méltóság és annak a tisztelete.

H. G.: Na de Osztie atya! Akkor ne kerüljessük a forró kását, mit tanácsol annak a keresztény embernek, akiben van annyi egészséges nacionalizmus, hogy érdeklődik az eredetünk iránt, tudni akarja, hogy igenis, nem Hitler utolsó csatlósi, meg egymással egy évezreden keresztül veszekedő csúnya kis nép voltunk, amit ugye egyesek próbálnak itt beállítani az elmúlt 50 évben, hanem egy büszke, öntudatos nép, akikhez az őstörténet is hozzátartozik, ugye az nem bűn a kereszténység szemében sem? Szóval Zoltán atya hadd válaszoljon arra, hogy mit tanácsol azoknak, akik ezeket a dolgokat a lelkükben rendbe akarják tenni?

O. Z.: Mindenek előtt azt, hogy ez valóban olyan nélkülözhetetlen, kikerülhetetlen kérdés, amit nekünk tisztázni kell. Tisztelek minden olyan törekvést, ami a tisztázás irányában tesz erőfeszítéseket. Tehát Andrást, mint tudóst, személyesen is ilyen vonatkozásban. Mert valóban nélkülözhetetlenül fontos az önbecsülésünk, a nemzettudatunk, a jövőnk szempontjából, hogy ezeket a kérdéseket merjük feltenni, és keressük rá, mégpedig objektív módon, a válaszokat! Hiszen azt minden módon vissza kell utasítanunk, hogy ha ezeket a kérdéseket egyáltalán meg merjük fogalmazni, akkor minket rögtön fasisztának, antiszemitának, rasszistának és így tovább bélyegeznek...

B. A.: Ezeket, ha a szőnyeg alá söpörjük, akkor ugye mindig gyanakvással nézik egymást a különböző közösségek. A Magyar Turán Alapítvány, meg a Magyar Turán Szövetség, meg minden olyan közösség, amely nemzetben gondolkozik, természetesen tudja, hogy mit jelent a mai magyarság számára a kereszténység, sőt hogy olyan speciális helyzetben vagyunk ugye, amikor is a magyar népesség nagy része határainkon kívül él. És ott például az egyik legfontosabb megtartó erő a szomszédos országokban a történelmi magyar egyházakhoz való tartozás. Ezt mi mindenhol támogatjuk. Viszont fontos bemutatni, hogy az ősmagyar hitvilágba – nevezzük így – milyen képzetek voltak. Például a természet tisztelete. Amikor nem volt nekik egy konkrét Bibliájuk vagy Koránjuk, a természeti törvények sokaságát kellett figyelniük. Apáról fiúra száll az a tudás, hogy azon a területen, ahol élsz, hogy tudsz megélni, mi az, ami irányítja, mi az, ami diktálja a törvényeket: a Hold, a Nap, a Tűz a természeti erők, jelenségek, és nem egy konkrét valamiben személyesítik meg ezeket. Aztán ennek később vannak magasabb értelmezései, egy belső fejlődése, mint a tengrizmus. Ugye a keleti népeknél a kék tenger, amint a felső égnek a szimbóluma, egy rendezőerő. És azt ne felejtjük el, hogy a mai világban az élet eredetével, tovább-

adásával kapcsolatban a tudományos felfogásokban is szerepe van. Én arra hívnám fel a figyelmet, hogy ne hagyjuk kijátszani egymás ellen ezeket a dolgokat, mert ezek nem zárják ki egymást! Inkább örüljünk annak, hogyha találunk olyan embereket, személyeket, hiteleseket, akik ezeket e világfelfogásokat megpróbálják bemutatni. Az emberek a mai világban nagyon sok mindenre választ keresnek, és sok mindenre ezek az úgynevezett természeti felfogások választ is adnak. És azt ne felejtjük, hogy ha a fenntartható világ felé haladunk, akkor a természet tisztelőtének, a természet nem kizsákmányolásának nagyon fontos szempontnak kell lennie.

H. G.: Megjegyzem: a katolikus egyház a saját tanításaiból levezetve egyre többször hangsúlyozza, hogy milyen fontos a természet megőrzése.

O. Z.: Igy van.

H. G.: Tehát ez nem feltétlenül ellentétes pont.

B. A.: Persze. Csak gondoljuk meg, ahol ezek az ősvallások élnek vagy megmaradtak, azokon a területeken, nem irtották ki a természetet, az erdőket, az állatokat. Csak pont akkor kezdődött, amikor megérkezett az úgynevezett civilizáció... Sose lesz egészséges a magyar nemzettudat, ha a nemzeti kultúra ősi rétegét, ami egyébként bizonyos módjaiban továbbél meg össze is olvadt a keresztény kultúrával, kihagyjuk a látókörünkéből. Míg ezeket kihagyjuk, addig soha nem lesz komplett ennek az egész nemzetnek a megértése. Hiszen a magyarság egy nagyon speciális helyzetben van mind eredetét, mind kultúráját tekintve. Nagyon sokan nem tudják, hogy ez egy milyen magas kultúra volt. Tehát ide nem egyszerű barbárként érkezünk. Gondoljunk csak, amit már említettem is, a koponyalékelésre, a szimbolikus koponya trepalációra, amit mai sebész tudással is nagyon nehéz megcsinálni. Vagy az olyan ötvösművészetre, meg az olyan fegyvertechnológiára. Ha mindezt azoktól tanultuk volna, akik itt voltak, akkor el is tűntünk volna nagyon gyorsan, meg a magyar nyelv is eltűnt volna.

H. G.: Annak idején a már boldoggá avatott János Pál pápa is nagyon erősen kikelt a neoliberalizmus, általában a vad liberalizmus ellen. És talán ez egy olyan közös pont: a nemzetépítésnek a gondolata. Az, hogy a nemzet az egyetlen olyan közösség formáló erő, ami például a válsággal szemben is megerősíthet minket. Hogy alakult úgy a történelem során, az elmúlt évszázad során leginkább, hogy a magyar katolikus egyház a nemzetépítés mellé állt? Nagyon erélyesen, hiszen akár egy internacionalista gondolatot is követhetnének...

O. Z.: Nyilvánvalóan nem követhetnének. Ugyanis mindezek a kérdések összefüggenek egyrészt az istenképpel, másrészt pedig az ebből egyenesen fakadó emberképpel. Nos, ebből kellett levezetnünk és kell levezetnünk nyilván azt a gyakorlatot, ahogy viszonyulunk akár a családhoz, akár a nemzethez, vagy akár az egész emberiséghez. Mert mi az istenkép? A sajátosan keresztény istenkép? A személyesség. És ez az a többlet, amit mindenfajta egyéb személytelen kultuszokkal vagy akár világvallásnak nevezett törekvésekkel vagy szellemi ártalmakkal szemben is képviselnünk kell. Tehát, hogy az Isten három személynek a közössége, az a szeretet, ez a kiindulópont. Isten a saját képére és hasonlatosságára teremtette az embert, akkor ez azt jelenti,

hogy a személyes mivolt az emberiség lényegéhez tartozik. És miközben hasonlíthatatlan egyén, megismételhetetlen méltóságával, eközben közösségi természettel is rendelkezik. A közösségi életét pedig különböző koncentrikus körökben éli. Ilyen a család – Isten akarata; a nemzet – Isten akarata; ilyen az egyházi közösség – Isten akarata. Aki ezek ellen a közösségek ellen lép fel, vagy ágál, vagy pusztítja, az nyilván Isten akarata ellen is tusakodik, azt pedig büntetlenül nem lehet.

H. G.: Akkor témánál vagyunk, mert ugye Osztie atya mondta azt nem rég a KÉSZ VIII. kongresszusán, hogy a jelenlegi politikai vezetést szellemében magunkénak érezzük, és eredményeire is büszkéek vagyunk, ismerjük ezeket az eredményeket, prófétai tett volt a Fidesz–KDNP részéről, hogy nemet mert mondani a pénzvilág urainak diktátumára. Ezekre a sikerekre továbbra is számot tartunk, mert ezek a biztos jövő zálogai. Ugyanakkor aggódunk is, mert érzékeljük magunkon a környezetünkben élők rossz hangulatát, egyre inkább azt látjuk, hogy az emberek a mindennapokban nem jól érzik magukat. És még ehhez hozzátenném: a Keresztény Értelmiségi Szövetsége megerősítette saját hitvallását, amit szintén Ön mondott el, hogy bátran és nyíltan vállalják a közéleti jelenlétet. A saját köreikben már nem kell magyarázni, hogy mit jelent a politizálás számukra, viszont kifele továbbra is el kell mondani, hogy igenis bátran – főleg nemzeti ügyekben – politizálni fognak és akarnak is. És akkor még egy mondat ide: a Civil Együttműködési Tanács első ülésén, nem olyan régen a Parlamentben, Osztie atya nagyon keményen kikelt a felvidéki jogfosztások ellen.

O. Z.: Igen, nyilvánvaló, minden, ami a nemzet ellen van, az ellen nekünk is fel kell venni a harcot. És igenis ez harc! Azt látjuk, hogy itt kőkemény szellemi, ideológiai, társadalmi és politikai harc folyik. Az egyik oldalról a magyar nemzet ellen, a másik oldalról pedig nem csak védekeznünk kell megtanulni, hanem egyenesen a pozitív értékeinket kell tudni képviselni, amivel gazdagítjuk az egész Európának a kultúráját, közösségét, nálunk nélkül Európa nem lenne Európa! Tehát ezt kell nagyon komolyan vennünk.

H. G.: Na de ha harc, meddig tűrhetjük, hogy felmossák velünk a padlót? Ez megint csak egy közös pont.

B. A.: Semeddig, mert nem állunk olyan jól emberanyagban sem, demográfiában sem. Tehát már nincs időnk. Sokszor mondtam, hogy a lábujjunk már lelog a szakadék szélén. Tehát nincs mire várni. A Magyar Turán Szövetség az első között fogalmazott meg egyébként a saját honlapján és rengeteg médiában egy közleményt, hogy minden magyar ember kötelessége, hogy minden létező fórumon és az összes lehetséges demokratikus eszközzel álljon ki a felvidéki magyarság jogfosztása ellen. Ma ki lehet jelenteni, hogy Szlovákia Európa szégyene, mert ezt nem lehet a 21. században ilyen módon kivitelezni, ez nyílt rasszizmus. Ugye Szlovákia szembefordult a saját állampolgáraival.

H. G.: De miért nem csapunk az asztalra? Miért nem hallatjuk a hangunkat? Bár minden tisztelem, hogy Ágh Péter a Fidelitas nevében negyedmagával kiment a szlovák nagykövetség elé... Szép, de ennyit tudtunk kiállítani mi, magyarok?!

Zs. Cs.: Talán kevesen rettentek meg ettől az akciótól, viszont a Magyar Koalíció

Pártja Felvidéken ugye a szlovákiai alkotmánybírósághoz fordult, azt vetették föl, hogy a szlovákiai alaptörvénnyel szembe megy az, hogy a 99 éves rimaszombati pedagógushölgytől, meg az észak-komáromi színészvállalkozótól elveszik a szlovák állampolgárságot, amiről ők nem mondtak le, ők kettős állampolgárok szeretnének lenni. Számos olyan magyarországi, pl. politikus is van egyébként, akinek a felesége felvidéki lány, szlovákiai magyar, ők maradhatnak szlovákiai állampolgárok, Boldoghy Olivér pedig nem. Egész egyszerűen már nem is kettős, hanem hármás mérce érvényesül!

O. Z.: A Civil Együttműködési Tanácskozás megalakult valóban a Parlament felsőházi termében, és ennek nagyon örülünk, mert valóban képviseli az összmagyarságot, érdekvédelmet is meg fog valósítani nyilvánvalóan, és a mi részünkről pedig egy pozitív irányból történő megközelítés valósul meg. Hadd mondjam el, hogy mennyire szép az, hogy egy nagyon személyes, nagyon konkrét együttműködése van a Keresztény Értelmiségiek Szövetségének például a Délvidéken a Vajdaságban a KÉK-kel (az ottani Keresztény Értelmiségi Körrel). De ugyanakkor mennyire pozitív dolog az, hogy fölhasználva az V. kerületi önkormányzat testvérvárosi kapcsolatait, a Felvidéken Rozsnyóval van ilyenfajta kapcsolatunk, ott a szlovák plébános az, aki megtanult magyarul misézni. Azt mondja, ő ugyanúgy plébánosa a szlovák közösség keresztény tagjainak, mint a magyar közösség keresztény tagjainak. Ez a normális.

H. G.: Ez azért még inkább párját ritkítja, mint jellemző a felvidéki katolikus egyházban.

B. A.: Nagyon érdekes tendencia, hogy egyre több szlovák nemzetiségű papot küldenek magyar területre. Tehát most nem akarok rosszindulatú lenni, de az ottani egyház próbálja úgy irányítani, hogy inkább jobb egy magyarul is tudó szlovák pap, mint saját, magyar pap.

O. Z.: Nem ez a baj. A baj az, hogy az ősi kassai magyar szemináriumban jelenleg 70 kispapból 69 szlovák, és egyetlen magyar van.

H. G.: Ez nem arról szól gondolom, hogy a magyar fiatalok kevésbé érdeklődnének...

O. Z.: De igen. Pontosan erről.

Zs. Cs.: De Osztie elnök úr, én II. János Pál pápának nagyon nagy tisztelője vagyok református vallásúként is, de én két nagyon fontos ügyet mindig hiányoltam. Egyrészt azt, hogy a anyanyelvi hitélet a morvai csángó magyaroknak nem adatik meg, a magyar katolikus egyházfők nagyobb része ez irányban nem igazán tett a nyilvánosság előtt aktív lépéseket. Én csak erről tudok. Nyilvánosság előtt nem történt semmifajta presszió, és ugyanígy a felvidéki vagy szlovákiai magyar püspök ügyében sem. Hogy lehet így akkor bármit várni?!

O. Z.: Ne felejtjük el azért Erdő Péter bíboros erőfeszítéseit, amellyel a szlovák püspöki karral fölvette a kapcsolatot, és megpróbál hangot találni pozitív irányból. Tehát azt látom én, hogy bizony sokszor az erőszak erőszakot szül.

Zs. Cs.: Én nem erőszakra gondoltam...

O. Z.: Jó, de számos ponton, ha mi erővel lépünk föl, például a belső egyházi kapcsolatainkban vagy fórumon, az ellentmondást vált ki, és csak rosszabb lesz a

helyzet. De ha pozitív irányból próbálunk meg közelíteni, felvenni a kapcsolatokat, akkor az érdekvédelmünket is, vagy a saját magunk érdekeinek a képviselését is véghez tudjuk vinni.

H. G.: Azt is tudjuk ugyanakkor, hogy a langyosokat kiköpi az Úr...

Zs. Cs.: A politikát és a közéletet az eredmények minősítik, és én nem a mostani bíboros úrnak a néhány éves tevékenységeire gondoltam csupán, hanem az azt megelőző évekre is, vastagon.

O. Z.: II. János Pál pápa maga is lengyel, tehát szláv származásúként nyilvánvalóan az egyház politikájában elsősorban ebből a kiinduló pontból hozta meg a döntéseit.

Zs. Cs.: De Moldvában nem indulhatott ki ebből!

O. Z.: Jó, világos, ne felejtjük el, hogy azért az egyházpolitikát tekintve nincs pápai tévedhetetlenség. Hit és erkölcs dolgában igen, de az egyházpolitikában nem! Nem mondjuk egy szóval sem, hogy ez nem fáj nekünk nagyon.

B. A.: De itt azért félok, hogy a sok hosszú egyeztetés meg pozitív hozzáállás ellenére az óra ketyeg, és a felvidéki magyarságot folyamatosan érik ezek a hivatalos atrocitások. Én abban hiszek – amellet, hogy kell keresni a párbeszédet is, bár elég nehéz akkor, amikor elzárkóznak előle, ugye akkor már a jóindulat kevésbé segít – itt Európa szintű ügyet kell ebből csinálni. Azt viszont csak egyféleképpen lehet, ha a felvidéki magyarság és az itteni magyarság is kiáll a jogaiért. Kimegy az utcára, tüntet, és egyszerűen láthatóvá teszi ezt az ügyet. Tehát nem csak papírokon folyik az egyeztetés, meg hogy „ejnye bejnye”, hanem láthatóvá válik, hogy a szlovákiai, felvidéki magyarság ezzel nem ért egyet. És ez valódi európai gond, hogy csak akkor fognak odafigyelni a médiák és mindenki erre, meg Európa is.

H. G.: Tehát legyünk hangosabbak, ez a lényeg.

Zs. Cs.: És okosabban hangosabbak.

H. G.: Egy-egy jó tanácsot tudnak-e adni nekünk, magyaroknak? Hogyan győzzük le a kötvénypiacot és a kötvénypiacok rémuralmát, és hogyan jöjjünk ki nyertesen a következő évből?

O. Z.: Kell, hogy mottója legyen a mai beszélgetésünknek az, ha a magyar magának nem híve, más nem fog minket támogatni!

B. A.: Ugyanezt mondanám, kicsit még azt hozzátéve, hogy az öngondoskodás és a saját nemzeti közösségekben való gondolkodás azokat a folyamatokat segíti, amik ránk vonatkoznak. Tehát nekünk nem annyira New Yorkot, Tel Aviv-ot, Pekinget kell nézni, hanem elsősorban önmagunkat, természetesen igazodni kell a világtrendekhez, de a saját érdekeinket kell elsődlegesen képviselnünk!

Ne csak az egyház életéről szóljon a katolikus média!

Igenis, kiválónak, profinak kell lennünk, szakmai, műfaji szempontból egyaránt. Még akkor is, ha ettől nem olcsóbb lesz a működés, hanem drágább, és több munkát is igényel – mondja Szikora József, az idén húszéves Magyar Katolikus Újságírók Szövetségének (MAKÚSZ) elnöke, a katolikus rádió főszerkesztője, aki hozzáteszi: a katolikus médiának nem csak az egyház életéről feladata beszámolni, hanem az élet teljességéről is. Szikora József elmondja azt is, mi a probléma az új médiatörvénnyel.

Szikora József

– *Milyen helyet foglal el a MAKÚSZ a többi újságíró-szervezet között?*

– Majdnem 900 tagunk van, 2011-ben jelentősen gyarapodott a harminc évesnél fiatalabbak száma. A MÚOSZ-nak 4–5000 tagja lehet, a MÚK adatait nem tudom, a PRÚSZ-nak, a protestáns újságírók testvérszervezetének körülbelül 150 tagja van. Azaz mi vagyunk a második legnagyobb szakmai szervezet. A PRÚSZ-szal vagyunk a legközelebbi viszonyban, és a MÚK-kal is jóban vagyunk. Történelmi okokból a MÚOSZ-szal távolságtartóbb a viszonyunk, de ettől még a szakmai igényesség közös alap, a MÚOSZ-ban is nagyszerű újságírók vannak. Bőven van miben együttműködni. A munkavállalói érdekvédelem a szakszervezetek feladata. Létezik persze sajtószakszervezet, de mintha az érdekvédelem nem működne jól ma, például nem tudunk elfogadtatni egy egységes honoráriumtáblát.

– A Magyar Katolikus Újságírók Szövetsége 1991 februárjában alakult. Alapítói között szerepelnek a katolikus sajtó munkatársai, katolikus írók, újságírók és kiadók. A szövetség évente kétszer, ősszel és tavasszal rendez tanulmányi napot. Aktív szekciói közül a filmes szekció heti rendszerességgel tart filmklubot és társrendezője a katolikus amatőr filmszemlének. A plébániai és kisközösségi lapok szekciója (melynek

Gróf Lajos miskolci újságíró az elnöke – *a szerk.*) évente tart találkozót a határon túli lapok újságíróinak részvételével, neves politikusok vagy egyházi személyiségek meghívásával. Szakmai nap keretében újjászerveződött az ifjúsági szekció, melyhez több magyar nyelvű középiskola diáklapja csatlakozott. Internetes szekciója a KatNet. A szövetség tagjai rendszeresen vesznek részt más szakmai szervezetek sajtóvitáin, a közös etikai tevékenységben és közös rendezvényeken. A MAKÚSZ tagja a főként elektronikus médiumokat tömörítő SIGNIS-nek (The World Catholic Assotiation for Communication). A MAKÚSZ együttműködik a külhoni újságíró szövetségekkel, az azokat összefogó Külhoni Magyar Újságíró-egyesületek Konvenciójával (KMÚEK), valamint a hazai szakmai szervezetekkel. A szövetségnek körülbelül 50 határon túl élő újságíró tagja van. (*makusz.hu*)

– ***Akkor a MAKÚSZ nem lát el érdekvédelmi szerepet?***

– A feladataink közé soroltuk az érdekvédelmet is, de az az igazság, hogy ennek nem nagyon tudunk eleget tenni – ahogy a többiek sem.

– ***Érdekes, hogy míg az újságírók hagyományosan a legkevésbé megbecsültek a politikusok és bankárok mellett, addig rengetegen tanulnak a kommunikáció szakokon.***

– Paradox helyzet, nem tudom az okát. Emellett miközben minden korábbit felülmúl a médiafogyasztás, az újságírás, mint szakma presztízse nagyon alacsony. Sem a közönség, sem a szakma nem tudja, hogy ki az újságíró. Ki az, aki újságíró, és ki az, aki inkább csak showman, esetleg a képernyőn tetszelgő politikai kommisszár. Sokáig teljesen egyértelmű volt a helyzet, ami a huszadik század vége felé változott meg. Mikszáth Kálmánról és Kosztolányi Dezsőről mindenki tudta, hogy írók, és senki nem vonta kétségbe, hogy újságírók is. Régen ők példaképek voltak, ma nem hiszem, hogy így tartanák őket számon a fiatal kollégák. A 18. század második felétől létezik ilyen szakma, ami a 19. század közepén vált hivatássá, kenyérkereső foglalkozássá. Tehát viszonylag új szakmáról van szó. Rengeteg költő, író volt, akinek a megélhetését az biztosította, hogy tagja volt valamely szerkesztőségnek. Mostanában azonban egyre kevésbé lehet megélni az újságírásból. Tanítok az egyetemen, és azt látom, hogy egyre kisebb az elszántság, hogy valaki elsajátítsa az újságíráshoz szükséges műveltséget, íráskészséget. Emellett miközben sokan érdeklődnek a szakma iránt, nem olvasnak újságot, nem hallgatnak rádiót.

– ***Mi lenne a teendő?***

– Össze kellene fogni a szakmai szervezeteknek és újra definiálni magunkat. Lét-rehozhatnánk valamiféle sajtókamarát. A kifejezésnek nem szerzett nagy dicsőséget a második világháború idején létező Sajtókamara, de nem a szó a lényeg, hanem a gondolat. Ahogy az építészeknek, orvosoknak, ügyvédeknek van köztestületi rangú kamarája, amiben a tagság bizonyos minőséget jelent, lehetne ilyen a médiában is, épp a négy említett szövetség ernyőszervezeteként. Úgy tűnik, mintha most lenne erre hajlandóság. De az is probléma, hogy több szervezet van, ami magát médiaszakmai szervezetnek tünteti fel, de nem az, hanem tulajdonosi-kereskedelmi érdekek kifejezője, például a tartalomszolgáltatók vagy a lapkiadók egyesülete, illetve az önszabályo-

zó reklámtestület. Érdekes fejlemény, hogy a médiahatóság velük köt társszabályozási megállapodást, nem pedig a valóban szakmai szervezetekkel.

– Ha már hatóság: hogyan értékeli az új médiatörvényt, amelyet egy éve fogadtak el és fél éve lépett életbe?

– Időszerű volt, hogy új törvény szülessen, mert a médiára vonatkozó régi, 1986-os és 1996-os törvények idejétmúltak voltak. Nemrég az új törvény néhány sajtóra vonatkozó pontját megsemmisítette az Alkotmánybíróság. Én nem hiszem, hogy azoknak a szerkesztőségeknek, amelyeknek dolgozom, volna félnivalója, mivel nem teszünk olyat, ami a törvénybe ütközne. De ha csak elvileg is lehetséges, hogy a médiahatóság ellenőrizze a winchesteremet, azt nem szeretem. Sok jó van az új törvényben, de az egyik hibája éppen az, amit a védelmében hoztak fel, hogy nincs olyan eleme, amely ne volna megtalálható valamely uniós ország médiaszabályozásában. Néhol észrevehető a szövegben, hogy angolból fordították. Nem válik sajátosan magyarrá, hanem külföldi mintákat követ, amelyek összességét nehéz szerves egységnek látni. Ami a közmédia központosítását illeti, csak remélhetjük, hogy ismét létrejönnek azok az alkotóműhelyek, amelyek – megtépázottan ugyan – mégiscsak több évtizedes, sőt, évszázados hagyományt őriztek. Ha az alkalmatlan emberektől való megszabadulás volt a cél, tőlük egyszerűbben is el lehetett volna búcsúzni. Miközben a közmédia új szabályozása sok tekintetben a BBC-re hajaz, ahol egy cégen belül van a rádió, a tévé és minden más, meg kell jegyeznünk, hogy ez ott régóta hagyomány, ráadásul a BBC-t a brit polgárok kötelező előfizetési díjával tartják fenn, nincs benne kereskedelmi hirdetés, így nem függ sem kereskedelmi, sem politikai érdekektől.

– Egyre ingyenesebb a média.

– Az interneten ingyen meg lehet nézni a híreket, és csak az internetes előfizetést kell ehhez befizetni. Persze a rádióra sem kellett előfizetni, ahogy a kábeltévés szolgáltatóknál is a technikáért fizetünk, nem a műsorok tartalmáért. 2002 után a készülékhasználati díjat is megszüntették. Úgy vélem, alaposan megváltozna a médiáról való gondolkodás, ha ugyanúgy fizetni kellene érte, mint a kenyérért és a tejért. A kereskedelemben kölcsönösen előnyös üzletre van esély. A médiatartalmakat viszont reklámbevételekből, illetve költségvetési tételből finanszírozza a kiadó, így az alkotók és a közönség szempontjai kevésbé érvényesülnek, mint a hirdetőké és esetleg a politikai szféráé.

– Ma viszont gyakran hangoztatják, hogy információs társadalomban élünk, ezért megszületett az információhoz való jog.

– Tanár ismerősöm, aki hétvégén szőlőt művel a Balaton-felvidéken, alig néz tévét, nem használ internetet. Ahhoz, hogy alkotó embernek tudhassa magát, nincs szüksége minderre. Ám a jogot természetesen neki is meg kell adni! Helyes törekvés, hogy minél több állampolgárnak meglegyen a lehetősége az informálódásra, s rábízni, hogy miként él ezzel. A társadalom védelmében nem elsősorban a tartalmakat kell korlátozni, hanem abban segíteni az embereket, hogy felnőtt döntéseket tudjanak hozni. Már a családban, az iskolában ki kellene alakulnia az ehhez szük-

séges rutinnak, hogy értékelje a gyerek, amit olvas, amit néz, és válogasson. Persze ehhez az iskolától el kell várni a nevelést is, nem csak a tudás átadását. A cenzúra soha semmin nem segített.

– ***Hogy látja a katolikus média helyzetét, súlyát a hívek között és az országban?***

– A katolikus média fogalma többféleképpen értelmezhető. A skála egyik végén vannak azok a médiatermékek, amelyek csak és kizárólag egyházas tartalmakat közvetítenek. Azt mondja XVI. Benedek a Caritas in Veritate enciklikájában, hogy az egyháznak három fő feladata van: a hit megvallása és továbbadása, a szentségek ünneplése és a szeretetszolgálat. Ha az egyházi média beszámol az egyházi élet eme három fő mozzanatáról, az döntően a beavatottaknak, a már hívőknek szólhat. De az egyháztagok élete sem csak erről a háromról szól: iskolába járok, dolgozom, gyerek vagyok, szülő vagyok, szerelmes vagyok és elhagyott vagyok. Tud-e a média, a katolikus média erről a többitől is beszélni, úgy, hogy nem szed ki a Krisztusban-létből? Az a tapasztalatom, hogy csak nehezen. Sokan úgy gondolják, hogy a katolikus média feladata csak az egyház életéről való tájékoztatás, mivel a többit megtalálhatjuk máshol. Szerintem azonban a médiában az a nagyszerű, hogy az emberi élet teljességéről be tud számolni. Ez nagyon fontos előevangelizációs lehetőség. A Biblia is a maga korának műfajaiban adja át a tanítást, nekünk is ezt kell tenni: a médiának is megvannak a maga műfajai, a hírtől egészen a blogig. Nem csak akkor vagyunk katolikus média, ha szentmisét tudunk közvetíteni – ami sokkal bonyolultabb dolog, mint általában gondolják. Kísértés katolikus körökben, hogy „jó lesz ez nekünk így is, csak csinálhassuk”. Igenis, kiválónak, profinak kell lennünk, szakmai, műfaji szempontból egyaránt. Még akkor is, ha ettől nem olcsóbb lesz a működés, hanem drágább, és több munkát igényel.

– ***A katolikus média elsősorban a katolikusoknak szól. Nem lehet, hogy az egyházon kívülieket a világi sajtóban kellene megpróbálni utolérni, ahelyett, hogy azt próbálnánk elérni, hogy katolikus lapot vegyenek a kezükbe?***

– Miként az evangélium örömhíre mindenkihez szól, a katolikus médiának is lehet olyan formája, amely úgymond „közszolgálatot” teljesít. Azaz mindenkinek szól, mindenről. Mindenről, ami élet. Krisztus Urunk mondja, hogy Isten országa már elkezdődött, itt van köztetek. Ebben az országban élünk valamennyien, ebben szeretünk és ebben szomorkodunk, ebben örvendezünk, és ebben vagyunk csalódottak, ebben keressük a célt, s ebben veszítjük el olykor a fonalat. Ebben kell végigjárnunk valamennyiünknek az élet útját a maga rögziségével, görbeségeivel s olykor diadalkapuival együtt. Miért ne kísérhetné ennek az útnak minden méterét egy nyíltan elkötelezett, vállaltan katolikus média? Olyan média, amely az élet minden dolgára reflektál, amelyben témává válik minden, ami emberi, s minden, ami isteni? Amely úgy tudja szolgálni a közönségét, hogy más médiára már ne legyen szüksége, hiszen itt szó esik mindenről, ami fontos. Örülök, hogy katolikus médiaszakemberként ilyen mindenkihez mindenről, azaz Istenről és emberről szóló médiumnál, ilyen médiáért dolgozhatom.

OROSZ ATANÁZ

Egyháztanítók:

Aranyszájú Szent Jánosról XVI. Benedek pápa alapján

Aranyszájú Szent János az egész ókeresztény egyházból kimagasló, mert nagymértékben előmozdította „a keresztény üzenet és a hellén kultúra közötti gyümölcsöző találkozást”, amely „maradandó hatást gyakorolt Kelet és Nyugat egyházaira”. A szent püspök és egyháztanító élete és tanítása egyaránt visszhangzik századokon át, és még ma is egyetemes csodálatot vált ki. A római pápák mindig elismerték benne a bölcsesség élő forrását az egyház számára. XII. Piusz pápa nyilvánvalóvá tette, hogy Szent János mily nagymértékben hozzájárult a Szentírás értelmezésének történetéhez az (isteni) „leereszkedés” elméletével: „Istennek emberi nyelven elmondott szavai hasonlóak lettek az emberi nyelvezethez”. A II. Vatikáni Zsinat ezt a megjegyzést az isteni kinyilatkoztatásról szóló Dei Verbum dogmatikus konstitúcióba építette be. Boldog II. János Pál pápa 2004 novemberében Aranyszájú Szent János nagy jelentőségű ereklyéit adta vissza a konstantinápolyi ökumenikus pátriárkának. Benedek pápánk pedig azt hangsúlyozta a konstantinápolyi pátriárka felé, hogy „méltó közbenjárónk ő az Úr színe előtt”. Szent János halálának 1600. évfordulójára Benedek pápánk is apostoli levelet adott ki.¹

Orosz Atanáz

SZENT JÁNOS ÉLETE ÉS SZOLGÁLATA

Aranyszájú Szent János Antiochiában született a IV. század közepén. A korabeli hagyományos gyakorlat szerint részesült a tudományos alapképzésben (artes liberales), és különösen is tehetségesnek bizonyult a szónoklat művészetében. Még ifjúkorban, ta-

¹ Az Augustinianum által szervezett kongresszus résztvevőihöz intézte, akik november 8–10. között ülészttek Aranyszájú Szent Jánosról. Közölte 2007. november 9-én az Osservatore Romano 147. (2007) 256. 4.

nulmányai közben kérte a keresztséget, s elfogadta püspökének, Meletiosznak felkérését arra, hogy a helyi egyház felolvasója legyen. A teológiai vitákban azon igazhitűek mellett kötelezte el magát, akik a nikaiai egyetemes zsinattal összhangban Krisztus teljes istenségét vallották meg, noha ezzel ő és más igazhitűek Antiochiában nem találhattak kegyre a császárnál. Miután János megkeresztelkedett, aszketikus életet kezdett. Tanítómestere, Tarszoszi Diodorosz hatására úgy döntött, hogy egész életére nőtlen marad, s az imádságnak, a szigorú böjtölésnek és a Szentírás tanulmányozásának szentelte magát. Hat éven át Antiochiától némi távolságban aszketikus életet folytatott Szíria sivatagában, s értekezéseket kezdett írni a lelki életről. Aztán visszatért Antiochiába, ahol újra csak felolvasóként, majd pedig öt éven át diakónusként szolgált az egyházat. Miután 386-ban Flavianosz antiochiai püspök meghívta őt a papságra, az imádsághoz és irodalmi tevékenységéhez már az igehirdetés szolgálatát is hozzákapcsolta.

Az antiochiai egyházban betöltött papi szolgálatának 12 éve során igencsak megmutakozott, hogy János olyan módon tudja értelmezni a Szentírást, hogy az érthető a hívek számára is. Igehirdetése során buzgón erősítette az egyház egységét azzal, hogy hallgatóiban a keresztény identitást élesztette újjá, egy olyan történelmi pillanatban, amelyben ezt mind kívülről, mind belülről számos veszély fenyegette. Joggal vette észre, hogy a keresztények közötti egység főként azon múlik, hogy az egyház hitének központi titkait, a Szentháromság misztériumát és az isteni Ige megtestesülése hittitkát helyesen fogják fel. János mindenesetre tudatában volt annak, hogy milyen nehéz felfogni ezeket a misztériumokat, nagy gondot fordított arra, hogy az egyház tanítását gyülekezetének egyszerűbb személyei számára is felfoghatóvá tegye, mind Antiochiában, mind pedig Konstantinápolyban. Nemesyszer odafordult a másként vélekedőkhöz is, inkább türelmet gyakorolva feléjük, mintsem agresszivitást, mert hitt abban, hogy egy teológiai tévedés legyőzésében „semmi sem hatékonyabb a mértékletességnél és kedvességnél”.

Miután János már 12 éven át szolgált papként és igehirdetőként az antiochiai egyházat, 398-ban Konstantinápoly püspökévé szentelték, s ott maradt öt és fél évig. Ebben a szolgálatában a papság reformjával foglalkozott, s mind szavaival, mind példájával arra ösztönözte a papságot, hogy az evangéliummal összhangban éljen.² A városban élő szerzeteseket támogatta, s anyagilag is gondoskodott róluk, de igyekezett az ő életüket is megújítani. Ügyelt arra, hogy elkerülje a hivalkodó fényűzést, és még a főváros püspökeként is szerény élettvitelű legyen, ugyanakkor a szegények alamizsnával való támogatásában igen bőkezű volt. Minden vasárnap és ünnepnap az igehirdetésnek szentelte magát. Nagyon ügyelt arra, hogy még ha gyakran meg is tapsolták szentbeszédéért, ezek a tapsok félre ne vezessék őt, s nehogy erőtlenné tegyék azt az evangéliumot, amelyet hirdetett. Ezért olykor siránkozott is azért, mert ugyanaz a közösség, amely megtapsolta szentbeszédeit, nem vette tudomásul az olyan biztatásait, hogy élje meg hitelesen a keresztény életet. Lankadatlanul pellengérré állította a városban a gazdagok mértéktelen pazarlása és a szegények nyomora közötti ellentétet, s ugyanakkor a gazdagoknak lelkükre kötötte, hogy fogadják be házukba a hajléktalanokat. Krisztust látta a szegényben: ezért hallgatóit megkérte, hogy ők is így

² Vö.: Szókratész: *Historia ecclesiastica* 6,4 (GCS. n. f. 1,315–316); Szózomenosz: *Historia ecclesiastica* 8,3 (GCS 50. 352–353); Palladiosz: *Dialogus de vita Joannis Chrysostomi* 5 (Sch 341. 112).

tekintsenek rá, és ennek megfelelő módon cselekedjenek. Olyan állhatatosan védelmezte a szegényeket és vádolta a dúsgazdagokat, hogy ezáltal csalódottságot, sőt ellenséges érzületet keltett maga ellen egyes gazdagokban és a város politikai vezetőiben.

János a korabeli püspökök közül kiemelkedett missziós buzgóságával: misszionáriusokat küldött az evangélium hirdetésére azok közé, akik azt még nem hallották. A betegek gondozására kórházakat épített. Amikor Konstantinápolyban a Zsidókhöz írt levelet magyarázta, azt állította, hogy az egyháznak minden rászoruló segélyeznie kell, vallási hovatartozásra való tekintet nélkül: „A rászoruló az Istené, még akkor is, ha pogány vagy zsidó. Ha nem is hívő, méltó arra, hogy megsegítsék”.

A keleti birodalom fővárosának püspökeként Jánosra hárult a közvetítő szerep az egyház és a császári udvar közötti kényes kapcsolat terén. Gyakorta számos császári hivatalnok ellenséges érzülettel tekintett rá amiatt, hogy olykor elszántan bírálta túlzott fényűzésüket, amellyel körülverték magukat. Ugyanakkor az a tény, hogy Konstantinápoly nagyvárosának volt az érseke, abba a nehéz és kínos helyzetbe juttatta őt, hogy egy egész sor olyan egyházi kérdéstről is tárgyalnia kellett, amelyek más püspököket és székhelyeket is érintettek. Befolyásos és ellene forduló egyházi és állami vezetők cselészövése folytán a császár két ízben is száműzetésre ítélte őt. 407. szeptember 14-én halt meg szeretett konstantinápolyi nyájától távol, a pontuszi Kománában, útban második száműzetésének végcélja felé.

SZENT JÁNOS TANÍTÁSA

Aranyszájút az V. századtól kezdve Kelet és Nyugat egész keresztény egyháza tisztelte az egyház hitének védelmében vállalt bátor tanúságtételéért és a lelkipásztori szolgálat terén tanúsított nagylelkű önátadásáért. Tanításával és a prédikáció, illetve a Szent Liturgia terén mutatott buzgósága folytán hamarosan kiérdemelte azt, hogy egyházatyaként és egyháztanítóként tiszteljék.

Igehirdetői hírnevét a VI. századtól a „Khrüszosztomosz” címmel szentelték meg. Szent Ágoston ezt írta róla: „Nézd csak meg jól, Julianuszom, milyen gyülekezetbe vezettelek be téged. Itt van milánói Ambrus..., Aranyszájú Szent János... és a többiek, s az ő csodálatos összhangjuk elgondolkodtathat téged. Csak úgy ragyogtak a katolikus egyházban a tanok tanulmányozásában. Lelki fegyvereket magukra öltve és mindezzel felvértezve magukat heves harcokat folytattak az eretnekek ellen, és miután az Isten által rájuk bízott művet híven befejezték, a békeség ölén alszanak. Ezeknek a szenteknek a gyülekezete nem a népsokaságnak felel meg: ők nemcsak fiai, hanem atyái is az egyháznak.”

Külön is említésre méltó az a rendkívül nagy erőfeszítés, amellyel Aranyszájú Szent János igyekezett a keleti és nyugati keresztények közötti kiengesztelődést és teljes közösséget előmozdítani. Döntő módon hozzájárult ahhoz, hogy véget vessenek annak a szakadásnak, amely Antiochia székét elszakította Róma székétől. Amikor Konstantinápoly püspökévé szentelték, János delegációt küldött Rómába, Siricius pápához. E küldetés támogatásához a szakadásnak véget vető terve szolgálatában megnyerte Alexandria püspökének együttműködését is, így a szakadást békésen sikerült felszámolni, és az egyházak között helyreállt a teljes egység.

Aztán élete vége felé, amikor első számúzetéséből tért vissza Konstantinápolyba, János Ince pápának és Venerius milánói és Chromatius aquileiai püspöknek írt levelet, hogy segítségüket kérje ahhoz az erőfeszítéshez, amellyel Konstantinápoly egyházában akart rendet teremteni, mert ezt az egyházat éppen az őellene elkövetett igazságtalanságok megosztották. János Ince pápától és a többi nyugati püspöktől olyan fellépést kért, hogy – amint írja – „tanúsítson jóindulatot nem is csak felénk, hanem az egész egyház felé”. Aranyszájú elgondolása szerint ugyanis amikor az egyház valamelyik része szenved egy seb miatt, az egész egyház szenved ugyanattól a sebtől. Ince pápa meg is védte Jánost néhány olyan levelében, amelyeket a keleti püspökökhöz intézett. A pápa hangsúlyozta, hogy teljes közösségben van vele, s nem vett tudomást letételéről, mert azt törvénytelen eljárásnak tartotta. Aztán Jánosnak is írt, hogy megvizsgálja, s levelet intézett a konstantinápolyi papsághoz és hívőkhöz is, kifejezésre juttatva, hogy törvényes püspöküket mindenestül támogatja: „János, a ti püspökökötök igazságtalan üldöztetést szenvedett el” – ismerte el.

Egy kései levelében János azt állította, hogy még ha messze számúzetése el is távolította a pápától, „nap mint nap közösségben” volt vele, s ezt állította: „még a legjóságosabb apát is felülmúltad irányunkban tanúsított jóakarattal és buzgósággal”. Mindenesetre arra kérte, hogy továbbra is igyekezzen számára és Konstantinápoly egyháza számára kivívni az igazságot, mert „most már az előtted álló csatát szinte az egész világért kell megvívnod, a földig lealázott egyházért, a szétszórt népért, a megrámadott papságért, a számúzetésbe küldött püspökökért, s azokért a régtől fogva hagyományozott törvényekért, amelyeket megszegtek”. János a többi nyugati püspöknek is írt, hogy kifejezze háláját segítségükért: köztük Itáliában Chromatius aquileiai püspöknek, a milánói Veneriusnak és a bresciai Gaudentiusnak.

János Antiochiában és Konstantinápolyban egyaránt szenvedélyesen szólt a világszerte szétszóródott egyház egységéről. Hangsúlyozta, hogy az egyházban nincs helye megosztottságnak. Ezt hangoztatta: „az egyház nem attól létezik, hogy akik egyesültek, megoszlanak, hanem hogy akik megosztottak, képesek egyesülni”. Ennek az egységnek isteni szentesítését a Szentírásban találta meg. Amikor Szent Pálnak a Korintusiakhoz intézett első leveléről beszélt, hallgatóinak eszébe juttatta, hogy „Pál az egyházzal mint Isten egyházáról beszél”, ezzel is bizonyítva, hogy annak egységesnek kell lennie, mert ha „Istené, akkor egyetlen, s nem is csak Korintusban, hanem világszerte; az egyház neve ugyanis nem megosztottság, hanem egység és egyetértés”.

János számára az egyház egységének alapja Krisztusban van, aki megtestesülésével úgy egyesült az egyházzal, mint a fej a testtel: „ahol a fej van, ott van a test is”, s még sincs „elválasztottság a fej és a test között”. Megértette, hogy a megtestesüléskor Isten Igéje nemcsak emberré lett, hanem velünk is egyesült oly módon, hogy saját testévé tett bennünket: „mert nem elégedett meg azzal, hogy emberré lett, átdöfték és megölték, s nem is csak a hit által egyesül velünk, hanem valóságosan saját testévé tesz bennünket”. Amikor pedig Szent Pálnak az Efezusiakhoz írt levelének e verséhez ért: „Az egyház az ő teste, és annak a teljessége, aki mindent mindenben betölt”, János ezt úgy magyarázta: „úgy van ez, mintha a főt egészítené ki a test, mert a testet annak különböző részei

alkotják. Az Ő testét tehát mindenki alkotja. Ezért hát a fő úgy teljes és a testet az teszi teljessé, hogy egészen szoros kapcsolatba kerülünk és egyesülünk egymással.”

János ezért arra a következtetésre jut, hogy Krisztus egyesíti magával és egymással egyházának összes tagját. Krisztusba vetett hitünk követeli meg, hogy tegyünk meg mindent az egyház tagjai közötti valóságos, szentségi egységért, s így vessünk véget minden megosztottságnak.

Aranyszájú szerint az egyház Krisztusban megvalósuló egységéről egészen különleges módon teszünk tanúságot az Eukharishtiában. A legszentebb Oltáriszentségre vonatkozó tanításának bősége és mélysége miatt az Eukharisztia doktorának is nevezik őt, azt tanítja, hogy az Eukharisztia szentségi egysége jelenti az egyház egységének alapját Krisztusban és Krisztus által. „Biztos, hogy sok dolog tart össze bennünket az egységben. Egy asztal van megterítve mindnyájunknak..., mindnyájunk számára ugyanaz az ital van fölkinálva, sőt nem is csak ugyanaz az ital, hanem ugyanaz a kehely. Atyánk, aki gyengéd szeretetre akart elvezetni bennünket, ezt is így rendezte, hogy egy közös kehelyből igyunk, mint ahogy ez igen mély szeretetű illik”. Amikor Szent Pál Korintusiakhoz intézett első levelének a mondatáról gondolkodott: „A kenyér, melyet megtörünk, nemde Krisztus testének közöltetése?”, János ezt a magyarázatot adta: tehát az apostol számára, „amint ez a test Krisztussal egy, úgy mi is egyesültünk vele a kenyér által”. Aztán pedig az apostol következő szavai kapcsán: „Mert mi egy kenyér, egy test vagyunk mindnyájan”, János még világosabban így érvel: „Mert valójában mi a kenyér? Krisztus teste! S mivé válnak azok, akik esznek belőle? Krisztus testévé! Nem több testté, hanem egyetlen egy testté! Ahogy a kenyér, bár sok búzamazgából sült meg, eggyé válik..., úgy nekünk is egyesülnünk kell egymással és Krisztussal... Ha tehát egy és ugyanazon kenyér által egyvalamivé válunk, miért nem tanúsítjuk egy és ugyanazon szeretetet egymás iránt, s miért nem válunk ebben is eggyé?” Aranyszájúnak a hívőket Krisztussal és egymással egybekapcsoló szeretetmisztériumba vetett hite az Eukharisztia iránti mélységes tiszteletre vezette el őt, olyan tiszteletre, amelyet különösen is az Isteni Liturgia végzése táplált. A keleti liturgia egyik leggazdagabb formája épp az ő nevével: „Aranyszájú Szent János Isteni Liturgiája”. János megértette, hogy az Isteni Liturgia a hívőt lelkileg a földi élet és az Úr által neki ígért mennyei valóság közé helyezi. „Amikor az Urat az oltáron feláldozva látod, amint fölébe hajolva az áldozópap állva imádkozik (...): gondolnád, hogy még az emberek között, a földön állsz? Nem inkább az égiek közé emelkedtél?” János szerint a szent szertartások nemcsak csodálatosnak, hanem rendkívüliek is az általuk keltett tiszteletteljes félelem miatt. „Ott áll ugyanis a pap..., aki a Szentlelket hozza: hosszan imádkozik, hogy az áldozatba leszálló kegyelem mindenkinek a lelkét betöltsé, s tűzben megtisztított aranyból is ragyogóbbá tegye. Erre a legmegrendítőbb áldozatra ki tekinthetne lelkicsinyléssel?”

Aranyszájú egész fejtegetést folytat arról, hogy milyen hatása van a hívőkben a szentáldozásnak. „Krisztus vére megújítja bennünk Királyunk képését, kimondhatatlan szépséget alakít ki, s nem engedi tönkremenni lelkünk nemességét, hanem azt folyamatosan öntözi és táplálja.” Ezért János gyakorta és hangsúlyozottan buzdítja híveit arra, hogy méltó módon közeledjenek az Úr oltárához, „ne pedig könnyelműen..., s ne is

csak szokásból és formaságból”, hanem „őszintén és tiszta lélekkel”. Lankadatlanul emlegeti, hogy a szentáldozásra való felkészüléshez hozzátartozik a bűnbánat és a hálaadás Krisztusnak üdvösségünkért hozott áldozatáért. Ezért arra buzdítja híveit, hogy teljesen és áhítattal vegyenek részt az Isteni Liturgia szertartásain, s hogy ugyanígy felkészülten részesüljenek a szentáldozásban is. „Kérünk benneteket, ne hozzatok ránk tiszteletlenségetek révén halált, hanem áhítattal és tisztán közeledjetek Őhozzá, s amikor Őt magát látjátok szemetek előtt, mondjátok magatokban ezt: »e test jóvoltából nem vagyok már por és hamu, nem vagyok már rab, hanem szabad; ennek jóvoltából bízom a paradicsomkertben és abban, hogy magamba fogadhatom annak javait, az angyalok örökségét, és hogy majd együtt lehetek Krisztussal«”.

A misztérium szemléléséből aztán természetesen levonja az erkölcsi következtetéseket is, amelyeket hallgatóira vonatkoztat: emlékezteti őket arra, hogy a Krisztus testéből és véréből való részesülés kötelez azoknak a szegényeknek és éhezőknek a segélyezésére, akik körükben laknak. Az Úr asztala az a hely, ahol a hívők fölismerik és elfogadják azt a szegényt és rászoruló, akiről korábban nem vettek tudomást. Mindenkor híveit arra buzdítja, hogy tekintsenek az eukharisztikus áldozati oltáron túlra is, és lássák meg Krisztust a szegényekben, s emlékezzenek arra, hogy a rászorulóknak juttatott ajándék révén ajánlhatnak fel Krisztus oltárán Istennek tetsző áldozatot.

ÖSSZEGZÉS

Valahányszor találkozunk ezekkel az atyákkal – írta II. János Pál pápa egy másik nagy egyházatyja és -tanító, Szent Bazil személyéről, „minden esetben megerősödünk hitünkben és reménységünkben”. Aranyszájú Szent János halálának 1600. évfordulójára Benedek pápánk kifejezésre juttatta azt a hő óhaját, hogy az egyházatyák, „akiknek szavaiban a keresztény hagyomány visszhangzik”, egyre inkább szilárd vonatkoztatási ponttá váljanak az egyház összes teológusa számára. Hozzájuk folyamodni annyit jelent, mint a keresztény tapasztalat forrásaihoz visszatérni, hogy annak friss üdőségét s tisztaságát ízlelgeszük. Mi jobbat kívánhatnánk tehát a teológusoknak, mint hogy újra elkötelezzék magukat a szentatyák bölcsességi örökségének feldolgozására? Ez értékes gazdagodást jelenthet még abban is, ahogyan napjaink problémáiról gondolkodnak.

A pápa Aranyszájú Szent Jánosról szóló levelét a nagy egyházatyja egyik utolsó gondolatsorával zárta, amelyben saját híveit – és persze bennünket is – arra hív meg, hogy az örök értékekről gondolkodjunk. „Meddig leszünk még e földi valósághoz szögezve? Mennyi idő kell még ahhoz, hogy magunkhoz térjünk? Meddig nem foglalkozunk még üdvösségünkkel? Emlékezzünk már végre arra, hogy mi mindenre tett méltóvá Krisztus, adjunk már halált neki, s dicsőítsük őt, nem is csak hitünkkel, hanem tetteinkkel is, hogy elnyerhessük az eljövendő, örök javakat, Urunk Jézus Krisztus kegyelméből és szerető kedvességéből, aki által és akivel legyen dicsőség az Atyának és a Szentléleknek, most és mindörökkön örökké. Amen.”

(A Szent Anna Kolping-házban 2011. november 10-én tartott előadás szerkesztett változata)

Borszentelés – hagyomány és ünnep

December 27-én, Szent János apostol ünnepén az esti szentmise keretében borszentelést tartottak a Minorita templomban. Gergely Miklóst, az Apsus Zrt. vezérigazgatóját, nemzetközi bortanácsadót kérdeztük az évek óta megtartott ünnep eredetéről.

– Honnan ered a hagyomány, hogy éppen Szent János ünnepén szentelik meg a borokat?

– A középkorban a Szent János napi boráldás óvszer volt ördögi kísértések és betegség ellen, és egyben bűcsúital utazások előtt. Ehhez szükséges, hogy a hívő buzgó imával vegye magához a szentelt bort. A 17. századtól kezdve az egy-

ház a bor megáldását bevonja a liturgiába, melynek alapja az a történet, amikor Szent János evangélista egy pogány főpapot térít meg azzal a csodájával, amikor kiissza a méreggel teli kelyhet, és semmi baja nem esik.

– Itt, Miskolcon mióta él ez a hagyomány? Újkeletű dolog, vagy már a háború előtt is volt ilyen?

– Miskolcon a Minorita templomban Kartal Ernő atya vezette be a borszentelést, mint régi hagyományt. Valószínűleg már a háború előtt is szenteltek bort, annál is inkább, mert a víz sok helyen ihatatlan volt, ezért víz helyett könnyű bort ittak. Itt Miskolcon a hívek először furcsán néztek, és nem értették a dolgot, de mára igen közkedvelt a Szent János napi borszentelési mise. Sokan hozzák saját, vagy vásárolt borospalackjaikat szentelésre, és a szentmise végén büszkén viszik a szentelt bort otthonaikba. Sőt, maguk a minorita szerzetesek is elhosszák saját borukat, a Papok Borát Arad-Hegyaljáról.

– Úgy tudom, több borlovagrend is elvitte borát. Hány ilyen rend, egyesület működik a városban, a környéken, milyen létszámmal?

– Miskolc a bükkaljai borvidékhez tartozik, de ha az ősi avasi pincékre gondolunk, azokban a bükkaljai borokon kívül tokaji és egri borokat is tartottak miskolci polgárok, így a résztvevő borrendek is ezen borvidékek köré kapcsolódnak. Ki kell emelnünk a miskolci alapítású István Nádor Borlovagrendet, ők minden évben főszervezői a Szent János napi borszentelésnek, de minden évben részt vesz rajta a bogácsi Szent Már-

ton Borlovagrend, a tokaji Vinum Regnum Rex Vinorum Borlovagrend, valamint a Miskolci Pincék Asztaltársasága is. Az idei borszentelésen az István Nádor Borlovagrend tagokat is avatott.

– Te magad is borász vagy, mondj kérlek magadról, a munkádról, a cégetekről is pármondatot. Hol és milyen bort, borokat termeltek?

– Én magam nem borász vagyok, hanem nemzetközi bortanácsadó, aki a világ- és hazai borokról beszél, mint egy pohárnok vagy divatos szóval sommelier. Pár éve végeztem a londoni székhelyű WSET Boriskolában és jelenleg Tokaj-Hegyalján, Tállyán az Oroszlános Borvendéglőben tartok borkóstolókat. Azért én is készítek bort, például a diógyőri plébánia miseborát én házasítottam, amely nem más, mint egy tokaji furmint sárgamuskotály-cuvée.

– Miért éppen a Minorita templomban rendezik a borszentelést?

– Kartal Ernő atya borissza ember volt. Neki fontos volt a jó bor, és ezt a híveknek is büszkén átadta. Az ő nevéhez fűződik az Arad-hegyljai Minorita Birtok újraélesztése. A borszenteléssel is az volt a célja, hogy a jó magyar bort és mindennapi mértékletes borfogyasztást népszerűsítse.

– Állítólag régen az aszút gyógyszerként használták. Koccintáskor azt mondjuk: egészségedre! Mi ennek a magyarázata?

– A jó bor fogyasztása minden embernek egészségére válhat, ha azt hittel és mértékkel teszi. Magyarországnak kiváló bortermelő adottságai vannak, és különösen büszkéek vagyunk Tokaj-Hegyaljára, az aszúborokra, amelyek méltán világhírűek.

(g)

Demeter István hadinaplója

A sajoszentpéteri római katolikus egyházközség és a Sárospataki Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény tavaly december 13-án, születése évfordulóján, Demeter István emlékestet rendezett a sajoszentpéteri kápolnában. Az est során részleteket olvastak fel a szerző – volt sajoszentpéteri plébános, festőművész, író – kiadatlan hadinaplójából.

Demeter Istvánról így ír mai utóda, Takács Alajos plébános: Demeter István plébános volt Sajoszentpéteren 1959-től 1977 vízkeresztjén bekövetkezett haláláig. Itt kezdett el festeni. Ő bátorította Feledi Gyulát is. A templombelső is kifestette. Sok képe, mintegy 2000 festménye található a sárospataki múzeumban. Festményei sötétek, nehezen érthetők. A káplánjai tisztelték, szerették. A plébánián most mintegy 50 képe van kiállítva a sárospataki múzeum anyagából. December 13-án van születési évfordulója. Ekkor szokta a papokat összehívni, ennek emlékét őrizzük. Édesapja az első világháborúban Oroszországban maradt. Az ő nyomait kutató jelentkező tábori lelkésznek. Akkor írta hadinaplóját.

HADINAPLÓ 1942–43

(részletek)

SZEPTEMBER – Proszkurov

Ideiglenes szálláson, németek közt. Megtalálom ezredemet. Hatalmas laktanyaváros, évszázados patinával, vagy csak az első háború mohosult köveivel, de mintha még halanám a vassarkok taposását, a sarkantyúk zörgését visszhangozni a falakból és az utak kövezetéből. Mindedig valami kíváncsi öröm hozott, mi vár még rám, nem tudom. De este valahogy körülsétáltam, s találkoztam a később versben is kísértő szakállas pásztorral s fekete juhaival, gyötrelmes halálos hangulat lepett meg, a magammaradottság szörnyű érzése, ki törődik itt mással, egyfajta honvágytűzkereszttség, úgy éreztem, ha innen hazamehetek egyszer, még nem lesz kívánságom, nem lesz vágyam, csak az ott-honi légkör, nyelv és vidék, mindegy lesz, milyen munkakörbe kerülök.

Rettentő káromkodás, szörnyű fajtalan beszéd mindenütt. Lelkigyakorlat kellene mindenekelőtt. Prohászka régi jóslatára gondolok: lehetetlen, hogy ez a káromkodós csürhe megnyerje a háborút.

Ezeket a házakat még a cár bátyuska idejében építették. Díszes vasrácsok ajtón, ablakon, tágas termék. Kopogós, nagyköves járdák. Aztán a bolsvisták jöttek, aztán a németek. Mindenkinék itt még a nyoma. Vér és pusztulás, közben-közben reménytelen vagy reménykedő építés, de nem látok egyetlen igazán boldog arcot, sem az idegenek, sem az ukrán bennszülöttek közt. Talán a muszka-tatár foglyok arcán van még valami keleti egykedvű derű. „Széles természet”, sokat kibír, így tanultam. Olyan, mint a határ, amelyen átrobogtunk. Néhol már csépelnek, lehet, hogy még a tavalyit. Volna kenyérmag, s mindenütt éheznek.

Milyen kiélt gyermekarcokat látok. Hiába nézek rájuk melegen, nem tudják mi a szeretet, önzetlenség, nevelés. Vagy csak nem hisznek bennük? Sokat csalódtak mindenfajta egyenruhában? S milyen szellemtelen tömegszobrok állnak játszóparkjukban. Mint akiknek minden mindegy. Nem hisznek semmiben. Kellemetlen, hogy nem engedhetjük őket templomunkba, de ez a parancs. Vasárnap virágot hoztak az oltárra, azután elmentek. Néma hódolat, réveteg ébredezés.

OKTÓBER

Elkészült itteni fényképem. Bizonyos nevetlen száralom néz róla rám, a világot szánom így, eszeveszett, nagy betegségében, halálos játékában. Küldök egyet Z.-nak, aki Böcklin képet küldött, megéri ezeket a sorokat. Super flumina Babilonys illic sedimus et flevimus... S ez a csúnya új világ homályos eszméivel és félszáz évre sem elég erejű lerohanásával mennyire meg tudott zavarni a mieink közül is sokakat. Istent keres a nép és nem talál. Itt most a Sztálin-szobrok helyén Hitler-oltárok állnak, de semmilyen bálvány nem lesz elég, a visszafojtott, várakozásra ítélt ősi szent ösztönök csak aludni tudnak, meghalni nem.

Gondoltam, ha a film kiheveri gyerekkorát, megvehetjük majd kedvenc szerzőink filmjeit s otthon pergetjük, mint ahogy most könyvet olvasunk. Majd nem a tömegízlés és 39 szerző finansziális szempontjai, érdekei dirigálnak, hanem a feltámadt, szent individuum. De lehet, hogy a múzeumok látogatottsága megnő, és mégis többen olvasnak majd könyveket, mint ma, ebben a bolond, nemtudjahova világban. Ott már, ahol a Művészet és a Tudomány beszél, nem csak sokezeréves előítéletekről van szó, hanem az emberiség veleszületett gyengeségéről vagy erősségéről, hosszú gyerekkorunk hosszú sírásáról és szünni nem akaró csodálkozásáról.

A szadista zsidókiévgőz is úgy gondolja, hogy valami jót és szépet keres, csak nem tudja, hol van, a tömeggyilkos szándékú hatalom is népének jólétéről ábrándozik. Ez a sok gyötrellem valami nagy triumfúért, amely vagy meglesz, vagy nem, vagy úgy lesz, ahogy a gyötrelmek okozói gondolják, vagy úgy, ahogy a szenvedők várják, vagy győzelem, vagy béke, de mindenképp teméntelen sok veszteség minden oldalon. Mért nem álltok már meg? Mikor lesz már elég? Északon és Középen már áll a sár, itt is reménytelenül és szakadhatatlanul esik, komor ősz néz ránk, búsongva, s úgy hullajtja a leveleket, mintha mennyasszonyok barna haját tépné. De a feliratok csak rikoltanak: Rader müssen rollen für den Sieg.

Mikor a szentmise evangéliumában olvasom: „et servus nescit, quid fecit Dominus” (azaz: a szolga nem tudja, mit cselekszik az úr), önkéntelenül ministráló legényemre gondolok. Otthon nem ministrált, gyerekkorában sem.

Százados úr, alássan jelentem, beléptem az irodába. – Ez a katonás gondolkodás, ez megy a gyomromra. Minek jelenti, mikor látja már a százados, hogy belépett, s nem állna előtte, ha nem lépett volna be. Mért nem inkább így: Százados úr, alássan jelentem, rendületlenül lopom tovább a napot, mert semmi dolgom az égvilágon.

Egy bakánk ma földön hentergő beteg ukrán lányt legyeztetett egy ággal. Tegnap a németek szemem láttára cibáltak meg egyet hajánál fogva s f.-ba rúgták. S miket hallok a zsidó kivégzésekről! Meztelenre vetkőztetve puffogatják őket halomra, az áldozatok saját kezükkel ássák meg előbb sírgödrüket. Az ilyenek miatt féltennem kell a pillanatnyi győzteseket is. Vae victis, de a kocka mindig forgandó. Éldelegve beszél valaki egy fehértestű és vörös hajú zsidó szépségről, akit látott lebukni gyermekével. A gyermeket előbb elvették tőle, külön végezték ki, aztán a holttestet karjába fogta, úgy halt meg. Égbekiáltó, s mi nem kiálthatunk semerre. Ezek a szegény zsidók, a kicsik, akik itt mertek maradni, nem vétettek. Akkor miért? S rendesen egy német végez ki tömegeket. Az elbukottak közt, mint a széna közt, jár végig, s lő, ahol még piheg valaki.

Nem aludt el a tűz

*Nem aludt el a tűz.
Éjjél tájt fel-fellobog.
Paskolom jégesővel,
hordok rá csurgó iszapot.*

*Délben a fény majd elnyeli tán,
tűz a tüzet, ahogy Isten lángja.
Gyujtom a máglyát, mind, ami fáj még
elkínzott szívem behányja.*

*Nem halt meg a kígyó.
Hajnaltájt reszketve sziszeg.
Kifordítottam a torkát.
Böjt, ima nem veszi meg.*

*Férgemre pedig leborul
denevérszárnyával az este,
s ha az én egem is beborul,
velem együtt hal meg a beste.*

DECEMBER

Születésnapom éjszakája. Zúzos, szakállas fák közt suhanunk, ketten, a sofőrrel, nagy úr vagyok most. Csak az a fő gondom, hogy ha valami partizán kilövi a sofőrt, hogyan megyek tovább. Tanulmányozom a vezetést.

Ezek a fák még látták a cárt, s láthatták apámat is, ki erre masírozhatott. Akkor még ők is fiatalabbak voltak. Huszonnyolc esztendőm legénybúcsúja egyik világháborútól a másikig, ez a nagy zuhanás a veszendő világ hátán, ez a béke egy nehéz hét után s még másfél nehezebb hét előtt: elragadó.

De hopp, baj van! Kocsim megállt. Egy gyanús civil alak ballag felénk, vizsla léptekkel a koromsötétből. S előttünk sorompó leeresztve. Ha többen volnának, meg is ehetnének bennünket. De egy ember is lelőhet, mire gondolkozni kezdünk, mert egyrészt állandó a partizánveszély, egyik erdőből százával sétálnak át, barmaikkal és asszonyaikkal a másik erdőbe ezen a vidéken, s nem állhatja útjukat senki, mert előbb organizál a gépezet, aztán vitatják a kérdést Berlinben és fővezérségen, aztán megint

organizálás következik, s ha mi ketten itt meg is halunk, a szabály szabály marad, másrészt barátságosnak kell lennünk a civil lakosság iránt.

Egy szál gyufát kér az ember és bocsánatot, hogy ezért kénytelen volt leállítani a sorompót, mert senki nem akart neki segíteni egész este a rágyújtásban.

Itthon vagyok, hadiszállásomon. Megvárom már az évfordulót. Még öt perc és átléptem 29. évembe. Nagy alvással kezdem, míg odakint megbékélten dudál a szél. Vagy csak az én lelkem békéje ez a lehült és most már reménytelenül fűthetetlen szobában? De olyan jó így aludni. Akkor, 28 éve nagyobb vihar fújt, s a hófúvás mélyen mélyen aludt minden kikelet. Talán azért voltak olyan esteli színűek a hajnalaim. Már ura vagyok életemnek. A nap lesz az ideálom ebben az esztendőben: Christus Deus noster. Világítani, sugarakat lövellni az elájult világba, meleget Télországba, erőt a lan-
kadó szíveknek. Az ördögnek pedig – mély érzéssel – gutaütést. Adni, míg van miből. Osztogatom a világot, mert nem birtokolják, akiké.

Ma olvasom, hogy Charkov külső részeibe behatoltak az oroszok. Hír hallik, hogy az éjjel már Kijevet bombázták. Igaz-e, nem tudom. Hiszen övék. S még egy hír, hogy Budapesten soha annyi pezsgő nem fogyott, mint ebben a januárban.

Kora reggel tisztigylés. A vezérőrnagy úr mélyen emberi látással és kedéllyel, akasztófahumorról beszél, előrelátó, sokat tapasztalt, demokratikus beállítottságú lélekkel. Minden példája mottószerű igazságot takar és kegyetlenül jellemző. Kiábrándítja a nagyképűeket. Humanizmusra ébreszti a cinikusokat, igazságra az ábrándozókat. Madáchot idézi, a fáraójelenetből: „Amit te eldobsz, ő meg nem nyeri – és új urat keres holnap magának”.

ÁPRILIS

Ukrán húsvét, de nagyon húsvét. A civil tömeget nem lehetett visszatartani. Reggel 6-kor már itt rostokoltak a pászskával, s lobogóval járkáltak fel s alá, lábukat zsákron-
gyokba takarva és csecsemőiket is mellükön hordva. Otthoni híveink nem jöhetnek, úgy vélik, ha „paci gyerekük” van. Sok magyar van itt, Temesvárról, nem akartak román katonák lenni, s inkább szolgálatot vállalnak a németnél. Magyarországon járt ukrán bennszülött is van, hadifogoly volt Kunhegyesen.

Délután ünnepi csónakázás a nagy tavon, békés légkörben. A vízipókok küzdelmét figyelem.

Húsvét hétfőn megint sok civil a második nagymisén. A magyar parancsnok kérdi, mit csináljunk, mert a katonai előírás értelmében tilos a civil lakosság lelki gondozása, és a szentmiséken sem vehetnek részt. Semmit, majd nem vesszük észre. Ő üljön az első sorba, én meg úgyis lesütött szemmel misézek. Ha már a keresztény hadsereg ilyen ellensége a szentmishallgatásnak... Persze, partizánoktól félnek. Nem jönnek azok ide, jobban félnek az Istentől, akit sok keresztény annyira megcsúfol.

MÁJUS

Német kórházakat járok, magyar betegekért. Az úgynevezett „kereszteshadak” istenessége és erkölcsi felől több irányból felmerültek már a nem is alaptalan kétségek...

Orosz betegem is van. Kérdezem, hogy katolikus-e, keresztény-e, vagy kommunista. Nem azt mondja, egyik sem, hanem kozák Kubánból.

Luck gettójában vakmerően sétálok, egyedül, két fiatalember jön szembe a másik oldalán, az elhagyott és üres városrészen, estefelé.

Na, mi lesz? – ez a kérdés az arcukon, s az egyik benyúl a belső zsebébe, tán szépen le is löne a belső zsebből kihúzott revolverrel.

Rovnót is végigsétálok, s olyan impresszióim vannak, mintha ezek a lakosok már látnák a háború kimenetelét, s azt is tudnák, hogy német is, magyar is unja már, összetelefonálnak a partizánokkal, és értelmét veszítette a nagy és komisz játszma, menne már mindenki szívesen haza. Az egyik német vonatvezető pedig, bár tudhatja, hogy fejével játszik, de nyilván arcomon látja, hogy megértem, nyíltan így beszél:

Önként mennék már az angol hadseregbe, freiwillig, freiwillig.

Igen, de hát otthoni házát lebombázták, felesége meghalt, gyerekei itt és Afrikában elesetek. Mit akar még az öreg és magára maradt ember, akit különben sem fűtöttek soha Hitler eszméi.

Lombsátoros májusi szombati mise, Kuzsilovban, gyermekláncvirágos réten, virágzó fák alatt.

Karajevica, ismét ukrán föld. Az öregek tisztelettel köszönnek. Töltött puskával és pisztollyal kocsizunk.

Horodok, leégetett falureszletek. Mellettünk a vészes partizánerdő. A civil nép mindenkitől fél már, a német öli, ha partizángyanús, a partizán ijeszti, ha németbarát. Ha barátságosan szólunk hozzá, akkor sem tudja, mit gondoljon, hátha csak csalogatjuk és lelőjük. Csakugyan, gránátot is szállít a szekerünk.

Hanem ez a hely aztán, az ős parki fákkal, cseresznyevirágzással, a májusban még havasöblű folyóval és a turbinával: elragadó. Innen nehezen megyek tovább. Még az utakat is felsöpörték, mire megérkeztem, régi grecsányi híveim, lombsátort építettek a szentmisének: ez jó, hogy így várnak. Mintha hegyi turistaházban szálltam volna meg, külön szoba, orgona és aranyeső. Ezeket vártam volna ettől a kockázatos úttól, ha várni mertem volna. Írni, vallani kellene már, de rohanás is ez a május, s csak majd messziről, távolról idézem fel ezt a meglepően bőséges tavaszt. S holnap a jó pásztor evangéliuma következik, itt, élet-halál és mélység és magasság, szépség és félelem, gond és szerető figyelem közt.

Megvolt a kivégzés, ilyet sem kívánok sokat látni. Itt van még előttem a levele, feleségének írta, hogy ne várja őt haza, és ne írjon több levelet. Egyébként „egészséges vagyok”. Ebből megértheti az asszony, ha megértheti. A fiú nyugodtnak látszott, rászánta már magát, fél egykor gyóntattam a fogdában, ebédelt, sört kívánt, kapott azt is, pálinkát is bőven, 1 órakor kivitték autón. Mi egy másik autóval utána. A bírakat és a védőt, s tán mindnyájunkat jobban megviselt az esetet. Ő, mint utolsó szavában mondta a feltett kérdésre, felkészült arra, amiről tudja, hogy be fog következni. Álnévre szóló irataival otthon is járt, ott fogták el. Együttműködött az ellenséggel, de hát alig beszámítható ruszin cigány volt, szemmel láthatóan nem a hősök, hanem az imbecillisek fajtájából. Gyermekes arca, vékony kamaszos termete, lányos mozgása

felfelé perdülő félkörszája sokáig nem megy ki emlékeim közül. S beszélni ilyenkor? A magas partra kivezényelt tömegnek, akik messziről nézték, s ki tudja, mikén morfondíroznak magukban... Igen rövid beszédemben a törvény és a hűség eszméivel igen nyomatékosan hangsúlyoztam, hogy ha erre volt erő, legyen erő Miatyánkot mondani még a legfrissebben gyónt lélekért, aki fölött az Isten esetleg másképp ítél, az Isten, akié az utolsó szó, s aki előtt más bűnök is büntetést érdemelnek. Sajnos, a németek gyakrabban és rövidebb úton intéznek ilyeneket. Elég egy defetista kijelentés és nem mennek messzire, csak a legközelebbi szénakazalig.

JÚLIUS

S., az egyik kórház lelkésze és ref. kollégája is velem jött egy bizonyos exhumálandó P. A. örvezető sírjának szemrevételezésére, M.-ba. Aztán tovább mentünk, H. és L. irányába, mert útközben partizánbonyodalmak támadtak, a németek bekerítő mozdulataiba kerültünk bele, a partizánok szemünk láttára bujkáltak búzán és krump-liszáron át egyik erdőből a másikba, mint aki nem lelé honját a hazában, a német meg elméletet gyárt és fejteget a szökés lehetőségéről és a bekerítés módozatairól, aztán jelent, gépel majd és várja a jóváhagyást. A helyzet végig komoly, a partizánok többszázával vándorolnak ismert terepükön, a mieinkből 10–18 katona esik egy helysége. Ám jól fürdőztem L. strandján.

Jellemző a papírháborúra, hogy most heteken át gépelünk, műfordítunk és levelezünk a német hatóságokkal, csak azért, hogy lovainkat, amelyeket olyan sokszor használnak ők is, legeltethessük a Bug partján. Méltán nevetne rajtunk a partizán, ha tudná. S talán az otthoniak sem így képzelik a szövetséges szellemet.

A Szentíráson és a breviáriumon pisztoly nyugszik, így térek nyugovóra.

SZEPTEMBER

Ma még egyszer távbeszélő ügyeletes vagyok, most aztán csakugyan utoljára. Kész már a napiparancs, leváltás, dicséret. Szépen öszülő fák és tajak, galambos, fázó házak. Egy év alatt kb. 50–60 könyvet olvastam s 11 ezer kilométernyit utaztam.

Szép volt a búcsúkihallgatás: „A főtisztelendő úrban egész embert ismertem meg, és kiválóan meg voltam elégedve...”

OKTÓBER 20.

Éjjel fél kettőkor itthon, a szobámban. Te Deum laudamus!

A költői, zenei és festői tehetséget magában egyesítő, profétikus lelkületű római katolikus pap Jászapáti tanyavilágában született 1914. december 13-án. Szülei kisparaszto-k. Apja elesett az első világháborúban, édesanyja 1918 őszén meghalt. A négy árvát a nagyszülők nevelték. A jászapáti elemista és gimnázumi évek után 1929-ben felvették az egri szemináriumba. 1938-ban szentelték pappá. Jászárokszállásról helyezték káplán-nak Kunszentmártonba 1947-ben, ahol két évet töltött. Innen Tiszafüredre került. Ké-

sőbb újszentmargitai plébános, majd 1957-ben kerületi esperes. 1959-től 1977. január 6-án bekövetkezett haláláig Sajószentpéter plébánosa volt. Kunszentmártoni működése idején lelkipásztori munkája mellett hit- és erkölcsstant tanított az általános iskolákban és a parasztdolgozók tanítóképző intézetében. Vezette az 1940-es évek végén még működő katolikus ifjúsági egyleteket, irodalmi esteket szervezett. Versei, tárcái, könyvkritikái katolikus lapokban és más folyóiratokban jelentek meg. A kunszentmártoni Katolikus Körben 1948. április 18-án került sor Demeter István szerzői estjének megrendezésére, ahol versei és zeneszámai hangzottak el. Kiváló szónoki képességgel rendelkezett. 1957-ben jelent meg „Föl a hegyekre” című elmélkedés-kötete. Irodalmi munkássága mellett behatóan foglalkozott filozófiával, pszichológiával, asztrókarakterológiával és grafológiával. 1968-ban fesztiváldíjas film készült róla „Elnevezték prófétának” címmel. A színek világa is vonzotta. Sok ezer lapnyi kép és templomi falfestmények őrzik másfél évtized munkásságának emlékét.

(Jászapáti megemlékezés)

Az 1933-ban az egri szemináriumban készült felvételen Demeter István a legalsó sorban jobbról a harmadik – nyíllal jelölve

MÓZES HUBA

Két költő: Babits Mihály és Reményik Sándor

A hetven éve elhunyt Babits Mihály és Reményik Sándor nevét nemcsak az évforduló véletlene állítja egymás mellé. Mindketten kiemelkedő szerepet játszottak a trianoni békediktátum utáni Magyarország, illetve Erdély irodalmi életében és költészetében.

Az 1883-ban született Babits Mihály a Nagyváradon, 1908-ban megjelent, korszakfordulót jelző *Holnap* című antológia egyik szerzője, a magyar irodalmat megújító, ugyanabban az évben induló *Nyugat* című folyóirat egyik szerkesztője, illetve főszerkesztője, az 1929-től évente adományozott Baumgarten-díj kurátora.

Az 1890-ben született Reményik Sándor az erdélyi olvasók legszélesebb rétegeinek szánt, 1921-ben indított *Pásztortűz* című folyóirat alapító főszerkesztője, egyike azoknak, akiknek a véleményére az 1926-tól Marosvécsen ülésező *Helikon* szabad írói közösség tagjai a leginkább odafigyeltek.

Babits Mihályt és Reményik Sándort a kortársak teljes joggal tartották a két világháború közötti korszak vezető lírikusainak, különös tekintettel arra, hogy napjaik ember- és nemzetpróbáló kérdéseitől tartózkodó természetük ellenére sem zárkóztak el.

Babits Mihály

A hasonlóságok mellett kettejük költészetében el nem hanyagolható különbségek is megfigyelhetőek. Babits Mihály első kötetének megjelenésétől nagy műveltségű poeta doctusnak számított. Reményik Sándor a versformákkal és a trópusokkal keveset törődve, biblikus műveltségének gazdag elemeiből elsősorban retorikai eszközök segítségével építkezett.

A poeta doctus Babits Mihály életművéből olyan nagy hatású alkotásokat idézhetnénk, mint például a *Messze... messze...*, a *Húsvét előtt*, az *Ősz és tavasz között* vagy a *Balázsolás*, de olyan kevésbé ismert, ám nem kevésbé jelentős Babits-versre is ráirányíthatjuk a figyelt

met, mint az eredetileg nagyobb tanulmány részeként, *Ének a Szavak Megtagadásának korából* címmel megjelent *Szittál-e lassú mérgeket?* Ez az 1919 július alcímű vers megdöbbentő erővel érzékelteti, hogyan és miért vált az alcímben megjelölt időszak a Szavak Megtagadásának korává.

Az egymást követő Babits-kötetektől hosszú évekig kihagyott alkotás angol-skót eredetű periódusokból építkező versformájával, de két kulcsszavával, a haza és a szabadság szóval is a *Szózatra*, befejezésével pedig egy másik Vörösmarty-költemény, *Az emberek zárlatára* utal:

*Szittál-e lassú mérgeket, illatok átkait?
jáj, rosszabb, aki kába Szók mérgéből tudva szitt,
melyektől elzsibbad az ész, és megőrül a Tett –
ó, kárhozat, kiben a szó először született,
az ábrándokbahurkoló, álomharanghuzó,
biborszinű, tömjénszagú, trombitahangu szó.
Haza... Szabadság... hallod ezt? ó ember! messze fuss,
mert ellenséged, aki szól, zsarnok és háborus:
mert minden édenek neve vad poklokat büvöl,
s Kasszandra átkát gúnyosan visszarul veri föl.
Hazánk, harsan, s már durva harc dúlja a drága tájt,
s új tusa borzadt oka lesz, ha ki békét kiált.
Eszmét neveznek – és a föld bitókkal fölfakad;
jövőt – és viszik halni már a gyöngye fiukat,
népjavát – s a nép új nyomort lát, újabb szenvedést;
emberközösség: pompa-szó! de kerüld, mint a kést;
szabadság: ez még csábosabb; de vigyázz, ki ne mondd,
mert súlyosabb bilincsbe fogsz botolni majd, bolond!
Ó, varázs van a szavakon, hogy a Teljesedés
fordítva értse mind, s legyen elátkozott vetés,
hol a konkolyt arassa az, ki a buzát veti,
s szíve melegjén ölyvtójást költsön a gerle ki.
Ember azért, ha jót akarsz, tanácsom megfogadd,
és köpd ki fogaid közül a véres szavakat,
sőt hogyha érzed, hogy a szó, ez álnok gyütövény,
ártatlan is, csirázni kezd lelkednek mezején,
égesd föl inkább a mezőt, és legyen kételyed
tikkadt és izzó, mint a láng száraz mező felett.*

Aligha véletlen, hogy Márai Sándor egy emberöltő múlva, *Halotti beszéd* című költeményében éppen a Babits meghonosította versformában, kétharmad részt álarcos Chevy Chase-periódusokban panaszolja majd fel a nyelvvesztésnek a szétszóratásban feltartóztathatatlan folyamatát. Babits maga, pályája végén, a *Jónás könyve* bibliai

parafrázisához kapcsolódó *Jónás imája* drámai jambusaiban fogalmazza újra viszonyát költészetének nélkülözhetetlen eszközéhez, a szóhoz:

*Hozzám már hűtlen lettek a szavak,
vagy én lettem mint túláradt patak
oly tétova céltalan parttalan
s úgy hordom régi sok hiú szavam
mint a tévelygő ár az elszakadt
sövényt jelzőkarokat gátakat.*

*Óh bár adna a Gazda patakom
sodrának medret, biztos úton
vinni tenger felé, bár verseim
csücskére Tőle volna szabva rim
előre kész, s mely itt áll polcomon,
szent Bibliája lenne verstanom [...]*

Reményik Sándor

A *Jónás imája* számvetéséhez közel áll a Reményik Sándor költészetében nyomon követhető önvizsgálat, amelynek köszönhetően a kortársak a költőben a két világháború közötti Erdély egyik leghitelesebb szószólóját látták. De végső soron ugyanennek az önvizsgálatnak a következménye volt az is, hogy Reményik Sándor költészetét a második világháború utáni években sokáig feloldhatatlan vagy legalábbis annak tűnő tilalom sújtotta.

Azóta gyakran idézzük, versmondóink is sűrűn megszólaltatják olyan mozgósító erejű alkotásait, mint például az *Eredj, ha tudsz*, a *Templom és iskola*, az *Ahogy lehet*. De egyetlen költeményének néhány sora is tanúskodhat arról, hogy Reményik Sándor sajátos létfeltételek közt miért és milyen szerepet szánt a magyarul elhangzó szónak. Az *ige* című költeményéből idézek:

*Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek,
És áhítattal ejtsétek a szót,
A nyelv ma néktek végső menedéktek,
A nyelv ma tündérvár és katakomba,
Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek!*

*E drága nyelvet porrá ne törjétek,
Ne nyúljon hozzá avatatlanul
Senki: ne szaggassátok szirmaid
A rózsafának, mely hóban virul.
Úgy beszéljen ma ki-ki magyarul,
Mint ha imádkozna,
Mint ha aranyat, tömjént, myrrhát hozna! [...]*

Babits Mihály betegségében a nagy kezdőbetűvel írt Gazdától kért és remélt segítséget. Reményik Sándor *Kegyelem* című költeményével vallotta, hogy rátalált a gondjait-bajait orvosló egyedüli segítségre:

*Először sírsz.
Azután átkozódsz.
Aztán imádkozol.
Aztán megfeszíted
Körömszakadtig maradék-erőd.
Akarsz, egetostromló akarattal –
S a lehetetlenség konok falán
Zúzod véresre koponyád.
Azután elalélsz.
S ha újra eszmélsz, mindent újra kezdesz.
Utoljára is tompa kábulattal,
Szótalanul, gondolattalanul
Mondod magadnak: mindegy, mindhiába:
A bűn, a betegség, a nyomorúság,
A mindennapi szörnyű szürkeség
Tömlöcéből nincsen, nincsen menekvés!*

*S akkor – magától – megnyílik az ég,
Mely nem tárult ki átokra, imára,
Erő, akarat, kétségbeesés,
Bűnbánat – hasztalanul ostromolták.
Akkor megnyílik magától az ég,
S egy pici csillag sétál szembe veled,
S olyan közel jön, szépen mosolyogva,
Hogy azt hiszed: a tenyeredbe hull.*

*Akkor – magától – szűnik a vihar,
Akkor – magától – minden elcsitul,
Akkor – magától – éled a remény.
Álomfájdídnak minden aranyágán
Csak úgy magától – friss gyümölcs terem.*

*Ez a magától: ez a *Kegyelem*.*

1940-ben Babits Mihály a következőképpen értékelte az ötvenéves erdélyi lírikus addigi pályáját:

„A költő Reményik Sándor évei nehéz évek voltak. Nehéz és küzdelmes kisebbségi évek, ezer veszéllyel és kelepccével. Azt hiszem, ebben a helyzetben senki sem tudott

volna tökéletesebben viselkedni. A költői tehetség nem volt itt elég [...] A versekhez ember kellett [...]”

Az együttlétezésről tanúskodó méltatás hitelét 1941 februárjában a Babits Mihály-nak ajánlott, *Fény-torony* című Reményik Sándor-vers növelte:

*Jaj, Költőtársam, máig legnagyobb,
Utolsó Fárosz az előttem járó
Nagy nemzedék fény-tornyai közül,
[...]
Szeretném megtanulni, Művész, Tőled:
Hogyan fogsz ki a szenvedésen?
[...]
Ó, Fény-torony –
Utolsó Fárosz az előttem járó
Nagy nemzedék fény-tornyai közül –
Úgy örülök, ha szíved még örül.
Maradj még velünk, utolsó Orom –
A másodízben állig fegyveres
Vad világban – Roppant Fegyvertelen –
Maradj velünk, sugárzó Fény-torony --
Nagyon sötét lett künn a tengeren.*

*(Miskolcon, a Lévy József Közművelődési Egyesület pártfogásával
újralalakult Észak-magyarországi Irodalmi Kör első ülésén, 2011 novemberében
elhangzott megemlékezés szerkesztett szövege)*

Biblia az irodalomban

Megjelent Horváth Barna – volt borsod–gömöri református esperes – életműsorozatának új kötete, Biblia az irodalomban címmel. Ezúttal irodalomtörténeti írásai kerülnek összegyűjtve a nyilvánosság elé. A könyvben tematikus időrendben következnek a különböző műfajú munkák, ötven írás.

Elsőként a Bibliát és a bibliafordítás ügyét járja körül, kiemelve a magyar irodalmi nyelv kialakulásában betöltött szerepét és a kálvinizmus, a református egyház nemzetmegtartó erejét. Különösen érdekes Az élet könyve vagy az írástudóké? című tanulmánya, amelyet a genfi egyetem bossey-i intézetében és a zürichi egyetemen írt 1980–81-es tanulmányútján angolul.

Szenci Molnár Albert munkásságát az 1974-es évforduló kapcsán mutatja be. Apáczai Csere Jánosról szóló dolgozatát egy budapesti teológusnapi pályázatra készítette. Árva Bethlen Kata egy ismeretlen, Nagyváradon talált verse szintén olvasható a kötetben, talán egyszer az irodalomtörténészek is „felfedezik”. A szerző ezenkívül Pécsely Király Imre, II. Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos, Kiss József és Ady Endre

hitvallásáról és az Egressy család szerepéről értekezik. Tompa Mihályról több tanulmány, cikk és ígéhirdetés olvasható.

A könyvben húsz tétel Lévay Józsefhez kapcsolódik. Horváth Barna 1985-től foglalkozott a költő hagyatékával, s új megközelítésekkel gazdagította a Lévay-szakirodalmat. A templomokban prédikációkban és műsorokban, a világi ünnepeken beszédekben emlékezett meg a költőről. A közéletben, a sajtóban igényesen és markáns véleményekkel szólott hozzá a Lévayval kapcsolatos kérdésekhez. Dallamot szerzett a költő Mikes című verséhez. Könyveket szerkesztett Lévay hagyatékából. Sajószentpéteri lelkipásztorként, a borsod–gömöri egyházmegye espereseként támogatta a költővel kapcsolatos tevékenységeket. A Biblia az irodalomban lapjain teljes képet kapunk Horváth Barna Lévayval kapcsolatos munkásságáról.

A könyvet mintegy harminc, részben közgyűjteményekben található, eddig publikálatlan kép illusztrálja, jegyzet és névmutató egészíti ki.

(Horváth Barna: Biblia az irodalomban. AmfipressZ, Budapest, 2012.)

Leo Maasburg: Teréz anya

Leo Maasburg osztrák pap 1982-es pappá szentelését követően sok éven át kísérté Teréz anyát Rómában, Indiában és számos útja során. Teréz anya 1997-es halálát követően tagja volt annak a bizottságnak, amely a „szegények angyalának” boldoggá avatását előkészítette. Kötetében felidézi a kereszténység egyik legnagyobb, mindenki által tisztelt személyiségével kapcsolatos emlékeit.

Leo Maasburg rengeteg olyan történetet mesél el Kalkuttai Boldog Terézről, amelyek egyértelműen bizonyítják: Teréz anya és nővérei számára egyetlen pillanatig sem volt kétséges, hogy Jézus nem hagyja magukra őket. Teréz anya a szegényekben és szenvedőkben valóban Jézus testét látta, amelyet odaadással szolgált, nem törődve azzal, hogy ez mennyire megvalósítható. Amikor 1948. augusztus 16-án Krisztusnak engedelmessé levette a Loreto-nővérek ruháját, és elindult a nyomornegyedek felé, teljesen rábízta magát Jézus gondviselésére és vezetésére, egyetlen kofferje és egyetlen táskája volt. Az általa alapított Szeretet Misszionáriusainak ma több mint 750 háza, „tabernákuluma” van világszerte és több mint ötezer nővér szolgálja a szegények legszegényebbjét. A könyv szerzője szerint Teréz anya „egyetlen pillanatig sem akarta, hogy a Szeretet Misszionáriusai az ő műve legyen, ez kizárólag Krisztusé volt”.

Leo Maasburg a gyengédség hatalmában látja Teréz anya és nővéreinek a titkát. „Az embereket nem különleges intellektuális vagy szociális teljesítményével ragadta meg, hanem mert látták, milyen gyengéden, együttérzően és odaadóan bánt mindenkiel. Ez megérinti a szívet: amikor az emberek megérik, mennyire szeretik őket. Teréz anyánál ez csak Isten szeretetének továbbadása volt, amit Tőle kapott.” Jézus Krisztus missziós küldetését Teréz anya úgy értelmezte, hogy „csak egyetlen Isten van, és ez az Isten mindenkié. Ezért mi emberek az emberségünket tekintve Isten előtt mind egyenlők vagyunk”. Teréz anya számára alapvetően fontos volt, hogy ő és nővérei példája mindenkit segítsen abban, hogy közelebb kerüljön Istenhez. A könyv szerint mélységesen tisztelte az embereket, hitüket, vallásukat, a katolikus hitet senkire sem akarta ráerőltetni, „nem tanítást közvetített, hanem inkább a tanítás gyümölcsét... , a tevékeny szeretetet. Szíve telve volt szeretettel, a kezei pedig a gyakorlatban valósították meg ezt a szeretetet”. Leo Maasburg felidézve a Teréz

anya mellett töltött éveket, idézi híres mondását, csak egy ceruza akar lenni Isten kezében, s hozzáteszi: „Jézus felé mutató ujj. Saját jelentéktelenségének tudata volt az életszentség felé vezető első lépése”.

A könyv szerzője szerint Teréz anya nem volt naiv, világosan látta a világban folyamatosan működő és romboló rosszat, de tudatosan elhatározta, hogy szeretetben és reményben él. A nővérek tréfásan azt mondták, hogy Teréz anya még az ördögnek is megbocsátana. Ő viszont vallotta, hogy a rosszhírű emberekért sokkal jobb imádkozni, mintsem állandóan a bűneiket emlegetni. Figyelmeztetett, hogy mindnyájan bűnösök vagyunk, mindnyájan rászorulunk Isten irgalmára. Teréz anya segíteni akart az embereken, nem pedig vádolni vagy elítélni őket, és segített is, a szegényeknek, kábítószereknek, AIDS-betegeknek: „Halálukban elkísért hindukat, muszlimokat, keresztényeket és ateistákat. Szeretetének nem volt határa, nem tett faji, vallási vagy világnézeti különbséget. Így mutatta meg nekünk, hogy milyenek kell lennie a keresztény szeretetnek.”

Leo Maasburg állítja, hogy Teréz anya mindenkit megérintett lelkileg, akivel találkozott, senki nem tudta kivonni magát a belőle áradó szeretetsugár hatása alól. Reméli, hogy általa ő is megváltozott. Többek között megtanulta Teréz anyától, nem az a lényeg, hogy mivel foglalkozunk az életben, hanem az, hogy azt szeretettel csináljuk. Még az asztaltörlést is olyan szeretettel kell végeznünk, hogy az valóban ragyogjon a tisztaságtól. Teréz anya hitvallása volt, hogy a szeretettel cselekvés mellett csak imádkoznunk kell, és vigyáznunk arra, nehogy elrontsuk Isten művét.

Teréz anya a döntései előtt mindig több ember véleményét is kikérte, és amikor úgy látta, hogy minden együtt van, akkor imádkozott, majd döntött. Ez a döntés aztán sziklaszilárd maradt. „Ilyenkor ő volt a ’jóakarató diktátor’, ahogy némelyek nevezték” – írja a szerző.

Több történet olvasható a kötetben, hogy az Istennel való kapcsolat mennyire élő és valóságos volt Teréz anya és a közösség életében, s ez a hatás kihatott azokra is, akik kapcsolatba kerültek velük. Az egyik szerint a kalkuttai házban kifogyott a liszt, és pénzük sem volt, hogy vásároljanak. A konyhás nővér szomorúan közölte a hírt Teréz anyával, aki azonban utasította, hogy menjen a kápolnába imádkozni. Amíg a nővér imádkozott, egy ismeretlen jelent meg az ajtóban, és egy nagy zsák lisztet hozott.

Egy másik történet a könyv szerzőjével esett meg. Egyik alkalommal hosszabb ideig tartózkodott Kalkuttában és rengeteg videót, fényképet készített Teréz anyáról, a nővéreiről és a szegények legszegényebbjeiről. Ezt követően elutazott Moszkvába – ez még a Szovjetunió idején történt –, majd innen Rómába. A szovjet fővárosba nem akarta magával vinni a képeket, mert félt, hogy elkobozzák. Ezért Teréz anyára bízta azokat, hogy ha majd Rómába utazik, vigye magával. Amikor ez megtörtént, minden csomag megvolt, csak a filmes doboz nem. Teréz anya azt tanácsolta Leo atyának, imádkozzon Páduai Szent Antalhoz, aki „köztudottan mindenféle elveszett tárgy égi pártfogója”. Ő megfogadta a tanácsot, és felajánlott Szent Antalnak 50 dollárt. Ám a filmes doboz az újabb járással sem érkezett meg, s az illetékesek való-

színűnek tartották, hogy elveszett. Ekkor Teréz anya azt tanácsolta, hogy Leo atya úgy ígérje meg az 50 dollárt, hogy az kenyér lesz a szegényeknek. „Erre ő különösen érzékeny.” Leo atya így tett, a „jutalmat” pedig fölemelte 100 dollárra, s ezt követően megérkezett a filmeket tartalmazó csomag, a hivatalnokok és a könyv szerzőjének legnagyobb meglepetésére.

Talán nem mindenki tudja, hogy a Szeretet Misszionáriusainak is van névjegykártyájuk – amit a könyv szerzője tréfásan „üzleti kártyának” nevez –, amit Teréz anya kérésére egy építész tervezett, akinek a felesége rendszeresen segített a nővéreknek. A szöveget Teréz anya írta: „A csend gyümölcse imádság! / Az ima gyümölcse hit. / A hit gyümölcse szeretet. / A szeretet gyümölcse szolgálat. / A szolgálat gyümölcse béke”. Az Istentől korábban eltávolodott építész pedig ismét megtalálta a hitét.

Kiemeli a könyv szerzője Teréz anya erős lelkiességét, többen meg voltak győződve róla, hogy a szívekbe lát, ezért olyan dolgokról is szólt, amelyekről egyáltalán nem tudhatott, vagy még nem következtek be. Egyszer Spanyolországban keresett házat AIDS-es árvák számára, s egy Pascual nevű fiatalember, életvidám utazási ügynök vitte az autóján. Az út végén azt kérte Teréz anyától, dedikáljon neki egy könyvet. Ő azt írta: „Kedves Pascual Atya”. A fiatalember otthon eldugta a könyvespolcán a kötetet a többi könyv mögé, nehogy a barátai meglássák, és kigúnyolják. Eltelt tíz év, s Pascual a könyvespolcát rendezgetve, megtalálta a kötetet. Újra felnyitotta, elolvasta az ajánlást, ami prófétai jövendölés volt. Időközben ugyanis pap lett, amit tíz évvel korábban még elképzelhetetlennek tartott volna.

Tele van a kötet ezekhez hasonló történetekkel, amelyek még közelebb visznek bennünket Kalkuttai Boldog Teréz egészen kivételes személyiségéhez. A szegények legszegényebbikét krisztusi szeretettel szolgáló Teréz anyát valóban jellemezte az Isten szeretetébe vetett végtelen bizalom, a hit hegyeket tengerbe vivő ereje és a Jézus Krisztusból táplálkozó, soha meg nem haló remény

(Vigilia Kiadó 2010.)

(Forrás: Magyar Kurír)

BÉKEFY LAJOS

Parókiák az egykori NDK-ban

A LELKÉSZCSALÁDOK ÉS A LELKÉSZLAKOK TÖRTÉNELMI SZEREPE

Ismeretes, hogy Angela Merkel német kancellár NDK-beli evangélikus parókián nőtt fel, édesapja lelkész volt. Joachim Gauck, a szövetségi elnöki pozíció nagy esélyese pedig protestáns lelkészi szolgálatot végzett az egykori szocialista országrészben. A „Focus” és a „Spiegel” nevű közismert magazinok felvetik a kérdést: Milyen befolyása van ezek alapján a politikára a német protestantizmusnak? A válaszok olykor nyersekek, mellbevágóak, máskor elgondolkodtatóak.

Forrás: pro-medienmagazin.de; Focus.de; Spiegel.de.

Az NDK-s parókiákon a szövetségi demokrácia nőtt fel

Peter Sloterdijk német filozófus a *Focus*nak adott interjújában annak a véleményének adott hangot, hogy *Joachim Gauck* szövetségi elnökjelölt „lelkészi identitásával sok embernek igencsak hamar az idegeire fog menni”. A Spiegelben pedig *Dirk Kurbjuweit* ennek szinte ellenkezőjeként így fogalmaz: az NDK-beli protestáns parókiákról érkező emberek meglehetősen eredményesek a politikában. Már most lehet olyan kommentárokat hallani, olvasni, amelyek szerint a Merkel és Gauck által képviselt „ennyi protestantizmust igazából semmivel sem szolgáltuk meg, érdemeltük ki”. Ez az interpretáció is a mai sikerfilozófustól származik. Kurbjuweit persze ezt is másként látja. „Az NDK-s parókiákon, lelkészlakokban olyan embertípus érlelődött meg, nőtt föl, amelyik ideális a szövetségi demokrácia szempontjából: intelligens, képzett, választékosan beszélő, értelmes, keresi a konszenzust és nagyon szereti a szabadságot.” Az ország nyugati felében nem voltak ilyen „káderképzők”.

Szolgáló mentalitás az egyháztól a politikáig

Nem csak Merkel kancellár és Gauck szövetségi elnökjelölt pályafutása erre a bizonyíték a *Spiegel* szerint. Ezt a megállapítást és tényt támasztja alá a thüringiai tartományi miniszterelnök asszony, *Christine Lieberknecht* (CDU) és az SPD-s politikus, *Markus Meckel* is, akiket a Spiegel szerzője nemes egyszerűséggel csak „protestáns parókiaembereknek” nevez. Lieberknecht asszony lelkészcsaládban nőtt fel, maga is lelkész lett. Teológusként kezdte életét *Rainer Eppelmann* vagy Markus Meckel is. A lelkészcsaládi miliőben jól működött a közösségi emlékezet és emlékeztetés arra a

világra, amelyben a protestáns, azaz evangélikus és református lelkészek a szolgálat attitűdjét hagyták örökül gyermekeiknek, s ezt a fajta szolgáló mentalitást a politikusi pályafutásban a lányok-fiak átvitték, alkalmazták a politikára is.

Weber kötelességtikájának leképezői

Merkel és Lieberknecht ráadásul olyan apát tudott magáénak, aki viszonylag kevés időt töltött velük, mivel állandóan mások élete érdekében róttá az utcákat, városokat, a gyülekezet volt az elsőrendű számára, szüntelen kötelességteljesítésben élt. Ez a hivatástudat az, amiről Max Weber, a világszerte ismert heidelbergi szociológus a 20. század első felében megírta „protestáns hivatásetikáját”, illetve ennek az erkölcsi attitűdnek a hatalmas felhajtóerejét a kapitalizmusban. Angela Merkelen ez különösen is érződik: politikusi kötelességeit elhivatottsággal és komoly felelősségtudattal teljesíti. Az érvelés az ő legfőbb erénye, nem pedig a „szép beszéd”.

Ellenséges környezet, s amit meg kellett tanulni

A korábbi NDK állambiztonsági szolgálata számára az állam első számú ellensége az ilyen gyermekeket nevelő protestáns egyház volt. Mindenekelőtt pedig az egyházban a lelkészgyerekeket tekintette igen veszélyesnek. Ebben az ellenséges környezetben nőttek fel a papgyerekek. Így Angela Merkel is, akinek már nagyon korán meg kellett tanulnia, hogy vigyázzon a „nyelvére”, beszédére, óvatosan bánjon a szavakkal. Amit otthon a politikáról mondtak, arról az iskolában neki is hallgatnia kellett. A médiademokrácia szempontjából ez valóban igen jó iskola volt – véli a Spiegel-cikk szerzője. A politikusi igazi ellenségei ugyanis saját szavai, amelyekkel eszközt ad másoknak arra, hogy megfogják őt. Merkel is megtanulta a kivárást, hogy ne előre, hanem időben szólaljon meg, de akkor pengeéles határozottsággal, félreérthetetlenül.

A protestáns lelkészcsaládok egyensúlyteremtő léggömbje – a parókiák történelmi szerepe

Az NDK-ban született és felnőtt papgyerekek politikai sikertörténeteinek a hátterében rejtőzik még pár jelentős motívum: például a radikalizmus elutasítása és a kompromisszumkészség. A forradalom a politikában legtöbbször nélkülözi a szemérmét és az értelmet. A forradalmár felheccelt, radikális, gyakran szélsőséges ember. Ezzel a tulajdonsággal el lehet jutni ugyan a politikai szakításhoz, de nem az építéshez. Merkel és mások órája mindig a forradalmi változás után jön el, ők azok, akik a csendes háttérből érkeznek meg, szorgalmasak, érvelésük erőteljes, van érzékük a felelősségvállalásra és a kompromisszumra. Az egyensúlyozás politikai művészei ők. S ez egyértelműen a parókiák öröksége, szelleme, amelyben személyiségük kibontakozott. De nem túlzás talán az sem, ha most így fogalmazok: ez a parókiák történelmi hozzájárulása a nagypolitikához, s ez nem kevés. Sem Németországban, sem Hollandiában, sem Svájcban vagy az USA-ban, de Erdélyben, Temesvárt vagy az anyaországban sem.

„Magyarország ügye ma Európa ügye”

NYÍLT LEVÉL ORBÁN VIKTORHOZ

Az egyik legnagyobb példányszámú lengyel katolikus hetilap, a Niedziela internetes oldalán csatlakozhatnak az egyetértők a magyar miniszterelnökhöz címzett levélhez.

A levél kezdeményezője *Jerzy Robert Nowak* törté-

nész professor, aki a hazafias jobboldal egyik ikonja, rendszeresen publikál jobboldali orgánumokban, de a Radio Maryja egyik vezető kommentátora is. Több magyar vonatkozású könyve jelent meg, elsősorban a rendszerváltozás előtt. Általában mély rokonszenvvel kíséri Magyarországot, az ottani eseményeket, tud is magyarul.

A „Magyarország ügye ma Európa ügye” című íráshoz az azzal egyetértők a lap internetes oldalán csatlakozhatnak aláírásukkal. A www.niedziela.pl weboldalon *Orbán Viktor* portréjával és magyar nemzeti színekkel külön lapot nyitottak erre a célra.

A csatlakozók száma gyorsan emelkedik. Mindjárt a második helyen *Andrzej Nowak* történész professor szerepel, a krakkói Jagello Egyetem Történettudományi Intézetének helyettes vezetője, az egyik legjobb külpolitikai (keleti politikai) elemző az országban, az *Arcana* című igen rangos politikai-történelmi publicisztikai havilap főszerkesztője. De ott van az aláírók között számos egyetemi rektor és docens, tudományos kutatók sora, jó néhány jobboldali véleményformáló szerző, számos katolikus pap, katolikus oktatási intézmények vezetői – rangos értelmiségi társaság gyűlt össze.

A LEVÉL GYORSFORDÍTÁSA:

*Orbán Viktor Úrnak, Magyarország miniszterelnökének
Mélyen Tisztelt Miniszterelnök Úr!*

A magyarok számára drámai időkben, amikor szégyenletes külföldi hajtóvadászat folyik az Ön kormánya és hazája ellen, ezúton is ki szeretnénk fejezni mély azonosulásunkat az Ön reformintézkedéseivel, minden hazafias érzésű lengyel ember teljes szívből jövő szolidaritását. Csodáljuk az Ön kormányának bátorságát, amellyel a külföldi tőke igája és az Európai Unió nagy országainak dominanciája alól próbál

kiszabadulni, kiállva a magyar vállalkozások és az összmagyar nemzeti érdekek mellett. Irigyeljük az őszinte hazaszeretetet és a vallásos értékek tiszteletét sugárzó új magyar alkotmányt. Ugyancsak csodálattal adózunk mindannak, amit Miniszterelnök Úr személyes szerepvállalásával tett a magyar patriotizmus újjáépítése és a magyar nemzeti méltóság újjáteremtése érdekében, s annak a rendíthetetlen elkötelezettségnek, amellyel Ön következetesen megvédi Hazáját különböző nemzetközi fórumokon. Az elmúlt két évtized szégyenletes lengyel mulasztásainak tükrében annál inkább lenyűgöz bennünket a lendület, amellyel az Ön kormánya hozzákezdett a kommunisták büntetteinek elítéléséhez, és mai örököseik nemzetellenes viselkedésének leleplezéséhez. Az önök programja és tevékenysége valóságos és követendő útmutatást jelent Lengyelország számára is annak érdekében, hogy esélye legyen kijutni abból a mocsárból, amelybe a posztkommunista Demokratikus Baloldali Szövetség (SLD), valamint az olyan liberális formációk, mint a Demokrata Unió (UD), a Szabadságunió (UD) és a Polgári Platform (PO) juttatták.

Itt és most nincs helyünk arra, hogy felsoroljuk az Ön kormányának mindazokat a sokrétű eredményeit, amelyeket elért a kommunizmus maradványainak felszámolásában és az idegen érdekeket szolgáló baloldali liberalizmus visszaszorításában. Legjobb publicistáink és megfigyelőink ugyancsak mély elismerésüket fejezik ki a magyarországi változások iránt, és csodálattal adóznak azért, amit az Ön kormánya alig másfél év leforgása alatt cselekedett, a nemzeti érdekek védelmétől kezdve, a keresztény értékek tiszteletén és a hazafiasság erősítésén át a családpolitikáig, a kommunizmus zárványainak felszámolásáig. Mindebből eredően elismerésünket kívánjuk kifejezni, s közvetíteni Önnek a hazafias gondolkodású lengyelek lelkesedését az Ön kormányának tevékenysége iránt, és személyesen Önnek is, mint egész Közép-Európa reformjainak utat mutató vezetőnek, egy nagy formátumú államférfinak, akiből talán egy, ha megjelenik évszázadonként. A mintegy kétszáz éve született lengyel nemzeti himnusz többek között azt mondja „Példát adott Bonaparte, miként győzhetünk”. Most akár úgy is szólhatnánk, hogy „Példát adott Orbán Viktor, miként győzhetünk”. A magyarországi változások sikere számunkra a remény és a lelkesedés forrásává vált. Miniszterelnök Úr, az Ön személyében olyan embert látunk, aki egyesíti magában a magyar történelem legnemesebb hagyományait: II. Rákóczi Ferenc kuruc felkelőinek kockázatvállaló hősiességét, az 1848-49-es szabadságharc áldozatkész nemzeti fellángolását, ugyanakkor magévá téve a „legnagyobb magyar”, gróf Széchenyi István realizmusát, józan és pozitív gondolkodását. Úgy ismerjük Önt, Miniszterelnök Úr, mint Lengyelország következetesen közeli barátját, melyet már korai munkájában is kifejezett, amikor a Szolidaritás mozgalmról értekezett. Támogatásunk és együttérzésünk kifejezésekor ezért még fokozottabban ki kívánjuk emelni bátorságát és elszántságát a szükséges reformok megvalósításában, mindazt a számtalan fontos kapcsolatot figyelembe véve, amelyek közös történelmünk során egybefonták Magyarországot és Lengyelország sorsát. Hivatkozni kívánunk azokra a történelmi pillanatokra is, amikor e nem mindennapian erős hagyományos kapcsolataink együttes fellépésre készítettek nemzetünket az idegen agresszió ellen. Jó emlékezetünkben őrizzük a II. Rákóczi Ferencnek

és kurucainak nyújtott lengyel segítséget, azoknak a lengyel önkénteseknek az emlékét, akik 1848-49-ben a magyar szabadságharc oldalán fogtak fegyvert, köztük Bem József tábornokét, aki szoros barátságba került a legnagyobb magyar költők egyikével, Petőfi Sándorral. Nem felejtjük azt sem, hogy 1920-ban, a lengyel-bolshevik háborúban Magyarországról önkéntesek akartak jönni a megsegítésünkre, s bár a csehek ellenállása ezt meghiúsította, a sorsdöntő Varsói Csatára mégis megérkeztek a létfontosságú magyar löszerszállítmányok, amelyek nélkül a lengyel győzelem nem lett volna lehetséges. Emlékszünk Teleki Pál miniszterelnök rendíthetetlen álláspontjára, amikor 1939 szeptemberében megtagadta a német csapatok felvonulását magyar területeken át Lengyelország felé, s arra, hogy a világháború alatt mintegy 140 ezer lengyel katonai és polgári menekült meleg vendégszeretetre talált Magyarországon. Emlékezünk arra is, hogy 1956. október 23-án a lengyelországi események kapcsán kifejezett magyar szolidaritás felvonulása jelentette a kezdetét a magyarországi szovjetellenes felkelésnek. A fülünkben cseng a budapesti Bem-szoborhoz áradó 300 ezres tömeg skandalása, mely szerint „Lengyelország utat mutat, kövessük a lengyel utat!” Napjaink Lengyelországában egyre többen formálják időszerűvé ezt a jelmondatot a következőképpen: „Magyarország utat mutat, kövessük a magyar utat!” Mindez csak tovább lelkesít bennünket arra, hogy az Ön kormányának hatalmas reformjait támogató hangok sorában különös erővel zendüljön fel a lengyel társadalom hazafias rétegeinek szava. A magyar függetlenség nagy harcosa, Kossuth Lajos 1831. június 23-án a Zemplén-megyei közgyűlésen kijelentette: „Lengyelország ügye Európa ügye!” Aktualizálva a híres magyar szavait, mi most azt mondjuk: „Magyarország ügye Európa ügye!” A mai Magyarország a legbátrabban és messze hangzóan lép fel a kis és közepes európai nemzetek önrendelkezése védelmének ügyében a nagy államok, a multinacionális konszernek és pénzüzetek diktátumaival szemben. Európa minden nonkonformista, szabadságszerető társadalmi csoportjának megértését és szolidaritását kell, hogy kiváltsa ezzel. Ismételten hangsúlyozni kívánjuk csodálatunkat és elismerésünket mindazért, amit az Ön kormánya tesz annak érdekében, hogy megszabadítsa Hazáját az idegen függőségtől, és egyre növekvő felháborodással fogadjuk a külföldi pénzügyi körök, valamint a David Cohn-Bendit és Adam Michnik-féle baloldali és liberális formációk hajszeját Magyarország ellen. Hiszünk abban, hogy az Ön kormánya a magyar nemzet túlnyomó része odaadásának és bizalmának köszönhetően átveszel minden vihart. Ennek jelképes megnyilvánulása volt a hatalmas, félmillió tüntetés 2012. január 21-én Budapesten, s az Országház előtt.

Szolidaritást vállalva az Ön kormányának és egész nemzetének erőfeszítéseivel kívánjuk, hogy Miniszterelnök Úr győzedelmesen kitartson mindvégig az aljasság és a tapsadás elleni harcban.

Varsó, 2012. január 22.

Húszéves a Fráter György Katolikus Gimnázium

A katolikus iskolának az a hivatása, hogy a teljes életre vezessen el – fogalmazta meg *Ternyák Csaba* egri érsek február elsején, a Fráter György Katolikus Gimnázium és Kollégium fennállásának 20. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen.

Az ünnepi alkalom az iskola aulájában kezdődött, ahol az iskola kórusainak közreműködésével diákok mutatták be az iskola névadójának, az erdélyi fejedelemség megszervezőjének, Fráter György esztergomi érseknek, bíborosnak az életét.

Lóczy Tamás atya, az intézmény igazgatója köszöntötte a meghívott vendégeket, többek között *Ternyák Csaba* érseket, *Seregély István* ny. érseket, *Katona István*, valamint *Palánki Ferenc* püspököket, *Zsiga Marcell* országgyűlési képviselőt, *Mariscsák István* volt igazgatót, a volt és jelenlegi tanárokat és természetesen a diákokat.

LÓCZI TAMÁS:

Hasznos állampolgárokat nevelünk az egyháznak, nemzetnek, családnak

„Ünnepnapra jöttünk össze, amely különleges mindannyiunk számára. Olyan jó végignézni rajtatok így, ünnepi ruhában, bár sokak arcán inkább a megilletődés, izgalom van, hiszen a mai napra bizonyos produkciókkal kellett készülnötök, de remélhetőleg egyre többekben ott van az oldottság, az öröm, a felszabadult érzés, amelyet az ünnep kelt az ember szívében.

Maradandó lesz számomra egész életemben az, amit veszprémi hittudományi főiskolás koromban tanultam erkölcssteológia professzoromtól, dr. *Osztie Zoltán* atyától. Az ember a természetfölöttiségét, a transzcendenciáját két dologban éli meg. Az egyik a játék, a másik az ünnep. Két olyan dolog, amire csak az ember képes a teremtett világban. Két olyan dolog, amely nem szolgálja azt, hogy több pénzünk legyen, hogy legyen mit ennünk, hogy ruházkodjunk, ami nem a mindennapok profitorientált hangulatát

tükrözi. Amikor játszik az ember, megáll az idő. Feledésbe merülnek a tennivalók, az ember belemerül, belejátssza magát abba a helyzetbe, amiben van. Önfeledt és igazán ön-maga tud lenni. Kicsit a mennyországban, kicsit ebben a világban.

Ehhez hasonló az ünnep is, hiszen ünnepelni szintén csak az ember képes, egy értelemmel és szabadakarattal rendelkező lény, aki reflektálni tud önmagára, aki képes hálát adni, összegezni, megállni, elgondolkodni és tervezni. Ez tehát a játék mellett a másik olyan tényező az ember életében, amely a természetfölöttit lopja be ebbe a földi világba. Hiszen az ünnep szintén nem arról szól, hogy valami kézzelfogható dolgot szerezzünk általa. Az ünnep „nem éri meg” ebben a világban, hiszen helyette dolgozhatnánk, termelhetnénk, létrehozhatnánk valamit. De mi emberek tudjuk, hogy ünnep nélkül az életünk sivár és üres lenne. Gondoljuk csak el, hogy mi lenne egy olyan világban, ahol nincs ünnep, nincs játék, nincs önfeledt megállás. Az az élet lehet, hogy többet produkálna anyagilag, lehet, hogy nagyobb jólétet biztosítana, de milyen áron? Úgy, hogy közben elveszítenénk önmagunkat, igazi emberségünket, kapcsolatainkat, mindazt, ami ebből a világból a többi teremtmény közül kiemel bennünket. Azt hiszem, nem tévedek nagyot, ha Isten-képességünket, a játék és az ünnep perceiben tudjuk legjobban megvalósítani. Ezért a mai ünnep talán az egyik leghasznosabb napja tanévünknek, hiszen ma lelkiekben gyarapodhatunk. Abban, hogy az élet nemcsak állandó hajtás, abban, hogy nem lehet mindent csak számokkal, statisztikákkal mérni. A keresztény ember tudja, hogy kell idő a lecsendesedésre, a megállásra, az összegzésre, az erőgyűjtésre, arra, hogy a tekintetünket végre a horizontális szintről felemeljük az ég felé. Úgy éljünk, hogy tudjuk ezt az életet túlélni. Ezért fontos az ünnep.

Tisztelt ünneplő közönség, meghívott vendégek, kedves fráteresek!

A katolikus iskola, így a miénk is, saját pedagógiai programjában, küldetésnyilatkozatában megfogalmazza, hogy céljának leginkább azt tekinti, hogy keresztény értelmiségieket, hasznos állampolgárokat adjon az egyháznak, a nemzetnek, a családnak is. Ez a legfontosabb, amit át tudunk adni, amit meg tudunk tanulni ebben az életben. Természetes, hogy lényegesek azok a tudásbeli ismeretek, amelyek eligazítást adnak ebben az életben. Persze, hogy fontosak azok a tantárgyak, amelyek által mindazokat a képességeket és adottságokat, amelyeket a Gondviselés nekünk adott, kibontakoztassuk. Az is fontos, hogy valaki megtalálja ebben a világban a maga sajátos küldetését és hivatását, amelyet csak ő tud elvégezni. De mindez akkor nyer értelmet és értéket, ha odabenn, a lélekben, a szívben, az emberségben napról napra gyarapodunk. Ehhez segít bennünket az ünnep.

Nem kis büszkeséggel mondhatom el, hogy iskolánk, a Fráter György Katolikus Gimnázium húszéves fennállása óta sikeresen tudta ezt a küldetését megvalósítani ebben a világban. Nem akartam személyeskedni, személyeket említeni ebben a beszédben, de nem tudom kihagyni, hogy meg ne köszönjem az egri érsekségnek, főegyházmegyének a segítséget ennek az iskolának létrehozásában, megteremtésében. Elsősorban Seregély István érsek atyának, aki mindig is fontosnak tartotta a keresztény nevelést, oktatást. Tizenöt esztendőn át tevékenyen részt vett abban, hogy mi itt szabadon tudjunk dolgozni, élni. Ugyanilyen hálával tartozom Ternyák Csaba érsek atyának, az elmúlt öt évben nyújtott támogatásért, segítségért. Külön köszönöm Mariscsák István igazgató

úrnak azt, hogy előttem, a húsz évből 19 esztendőn keresztül, tehát lényegében ennek az iskolának egész eddigi fennállásában személyiségével, hitével, példamutatásával és lelkesedésével megteremtette, kiépítette azokat a feltételeket, mind épületileg, mint személyekben, amelyek lehetővé teszik számunkra, hogy ma itt ünnepelhetünk.

Ahogy mondtam, a keresztény katolikus iskola feladata az, hogy keresztény értelmiséget, jó állampolgárokat adjon az egyháznak és a nemzetnek. Nagy büszkeség, hogy ezek közül ketten itt vannak körünkben. Élő bizonyítékai annak, hogy ez az oktató-nevelő munka eredményes. Hiszen Bárdos Krisztián érseki titkár atya és dr. Zsiga Marcell alpolgármester úr volt diákjaink. Köszönjük nekik azt, hogy engedték, a jó Isten alakítsa, formálja őket. Hogy szívesen fogadták az itt tanító, oktató, nevelő dolgozó személyeknek a tanácsait, útmutatásait, és megtalálták az életben, az egyházban és a polgári életben azokat a felelősségteljes beosztásokat, amelyeket ma betöltenek. Persze nem lehet önmagában, pozíciókban és foglalkozásokban mérni egy ember értékét. Ezért ideteszem lélekben, mindazok nevében a hálámat, akik megvalósították, mint volt fráteresek ebben a világban azt, hogy jó családapákká, csalápanyákká, tisztességes, becsületes dolgozó emberré, hazájukat, nemzetüket, közösségüket szerető állampolgárokká váltak az elmúlt húsz évben, az itt eltöltött évek nyomán.

Tisztelt ünneplő közönség! Kedves fráteresek!

Húszéves a Fráter György Katolikus Gimnázium. Egy húszéves ember tele van erővel, tervekkel, lelkesedéssel. Hiszem és remélem, hogy mi is ebben a fázisban vagyunk az iskola történelmében. Rengeteg dolgot megalkottunk, megteremtettünk, amiért joggal lehetünk hálásak a mindenható Istennek. De legalább ennyi, vagy még több feladat áll előttünk a jövőben, azért, hogy az egyre nagyobb kihívásokat teremtő társadalom előttünk álló nehézségeit az általunk átadott értékeknek nyomán kicsit bővítsük, szebbé és jobbra tegyük.

Kedves vendégek, tisztelt tanári kar, kedves munkatársaim, kedves fráteresek!

Ezekkel a gondolatokkal, az ünnep, a játék gondolatával és az elmúlt húsz év olyan eseményeinek felidézésével, amikre büszkék lehetünk, szerettem volna emlékezni a mai napon, és tekintetemet elsősorban a mindenható Isten felé emelni, aki mindehhez erőt adott, aki mindehhez az útmutatást megadta a számunkra. Köszönöm azoknak, akik az elmúlt húsz év során ebben az iskolában dolgoztak. Azoknak is, akik már nem lehetnek közöttünk, és azoknak is, akiket ma itt szeretettel köszönhetünk. Köszönjük, hogy átadták nekünk a stafétabotot, hogy jó alapokat építettek, amelyeket mi folytatni tudunk. Köszönöm nektek, kedves diákok azt, hogy napról napra vállaljátok azt a küzdelmet, ami sokszor nem könnyű. Tudom, hiszen én is, és mindannyian voltunk diákok, hogy komoly erőfeszítés az embernek akaraterőben, tudásban, időben, áldozatban az, hogy tanuljon. A legfontosabb az, hogy éreztétek, érezzük mindannyian belülről azt, hogy a mindenható Isten nagy dolgot bízott ránk, nagy küldetésünk van, és hogy az egész világ szegényebb lesz akkor, ha te nem valósítod meg ezen a földön azt, amiért születted. Mindannyian gazdagodunk, az egész közösség, az egyház, a család, a nemzet, ha ti is és mi is, napról napra kegyelmével megesszük azt, amihez erőt, tudást, képességet kaptunk.

Mindenkinek nagyon szép további ünneplést kívánok, ezekkel a gondolatokkal ünnepélyesen megköszönöm az Istennek és mindannyiunknak az elmúlt húsz évet.”

Az ünnepség a Minorita-templomban szentmisével folytatódott, ahol Ternyák Csaba érsek Dávid király példáját idézte, aki jobban szeretett volna Isten kezébe kerülni, aki irgalmas, mint az emberek kezébe. Az evangéliumban pedig azt olvassuk, hogy Jézus az emberek hitetlensége miatt nem tudott csodát tenni Názáretben: alávetette magát emberi hozzáállásuknak, hitetlenségüknek. Az Isten alávetette magát az embernek: Mária igenje nélkül nem születhetett volna meg, Mária és József gondoskodása nélkül nem nőtt volna fel.

Mi sokszor félünk a másik embertől, az Isten viszont az üdvösséget bízta az emberre. Ahol a hitet befogadják, ott csodák történhetnek – fogalmazta meg a főpásztor. Ma sok ember Isten nélkül akarja életét megoldani, de emiatt sokszor csődbe kerül. A katolikus iskolák segíteni tudnak abban, hogy a világot a maga teljességében lássuk, hivatása az, hogy a teljes életre vezessen el, hogy felismerjük a teremtett világ, és az ember alkotóját.

Jézus Krisztus kezünkbe adta magát – emelte ki Ternyák érsek, szenvedésében, halálában szeretete nyilvánult meg. A katolikus iskolák ennek a hitnek, szeretetnek csíráját tudják elültetni a lelkekben, és a növekedést majd az Isten adja.

A szentmisét követően került sor az iskola dísztermének, az újonnan kialakított Fráter teremnek a megáldására. Itt Seregély István ny. érsek idézte fel az egyházi iskola 20 évvel ezelőtti indulásának eseményeit.

SEREGÉLY ISTVÁN:

Munkájukat lássák szárba szökkenni, és gyümölcsöt hozni

„Amikor az ember tudja, hogy már nem sok idő van hátra ezen a földi életúton, akkor az emlékeiből él. Ezek közé az emlékek közé tartozik ennek az iskolának az alapítása. Mondanom sem kell, hogy az emlék kettős követelményt juttat eszembe, amely alól nem tudtam kitérni. Először is félttem az iskolaalapítástól. Engem senki nem tanított iskolát szervezni, senki nem tanított új intézményt egy váratlanul jött rendszerváltozás után pályára állítani, de ugyanakkor tudtam, hogy a római katolikus anyaszentegyház, mióta van, jövőt építő, iskolaépítő, -fenntartó intézmény volt, és ennek nekem eleget kell tenni. Ebből merítettem bizalmat, a másik oldalát ennek az emlékeknek, amely az iskolával kapcsolatban felébredt bennem.

Kettős iskolaalapítási igény jelentkezett Miskolcon. Az egyik az újonnan épült avasdéli gimnázium, a másik egy katolikus gimnázium, amely átveszi a hajdani miskolci Fráter György Gimnázium feladatát és szolgálatát ebben a városban. A félelemnek és a bizalomnak eredménye lett, hogy mind a kettőt el tudtam indítani. Az ezeréves egri egyházmegye, mint a két gimnázium induló fenntartója, vállalta a kockázatot. Egyrészt az első aggodalom, amelyet nem egy támogatóval számon kellett tartanunk, hogy lesznek-e hősök, akik egy rendszerváltás utáni bizonytalan körülmények között vállalják az iskolában az oktató-nevelői munkát. Nem titok, hogy Magyarországon akkor a még iskolában tanító pedagógusok nagy része már marxista főiskolán szerezte a képesítését, s vállalja-e egy keresztény szellemű intézetben a jövő nemzedék, a mindenható Isten földi népe szándéka szerinti formálását? A másik aggodalom, hogy lesznek-e hősök a

szülők között, akik beíratják gyermekeiket egy ilyen, kívülről szorgalmasan támadott elgondolást képviselő iskolába. S végül, hogy lesz-e feltétele, hogy ezt az iskolát hosszú távon, anyagilag is fenn tudjuk tartani. Nem volt nehéz látni azt a gondot, hogy az iskolától néhányan azt várták – legyen az oktató, szülő vagy gyerek –, hogy az egyház máról holnapra megteremti azokat a nyugati körülményeket, amelyeket az emberek hamisan ugyan, de a nyugattól vártak. Erre nem volt lehetőségünk. Ezért szeretném megköszönni, és hálámat kifejezni az intézet első tantestülete iránt, amelyik nem hátrált meg, amikor látta, hogy sem anyagilag, sem szakmailag, sem politikailag nem állunk olyan szilárd alapokon, amelyet biztonságosnak lehetett volna nevezni. Isten áldja meg őket! Munkájukat lássák szárba szökkenni, és gyümölcsöt hozni.

Köszönöm a szülők bátorságát, akik idehozták gyermekeiket, és hálás vagyok azért, hogy a gyermekszám sajnálatos magyarországi csökkenése ellenére ez az iskola nem küzd gyerekhiánnyal, pedagógusnak sem kellett feleslegessé válnia az iskolát fenntartó nevelő és oktató szolgálatban. Ez pedig annyit jelent, hogy az iskola jól végzi a dolgát. Ha jól végzi, merem kívánni az itt felnövő nemzedéknek, hogy hálával gondoljon vissza majd erre az intézetre, az alma materre, és azokra a tanárookra, akik itt adják át nekik a jövőndő magyar értelmiség európai rangú általános műveltségét, mert ez a gimnázium feladata. Kívánom, hogy éppen úgy emlékezzék vissza ez a nemzedék iskolájára és tanáraira, ahogy én szeretettel emlékezem a háború alatt engem európai szintű szolgálatra felkészített iskolámra.

Mit várunk a jövőtől? Csak azt merem mondani, amit már annyiszor hangsúlyoztam, hogy egy ország jövője a kiművelt emberek számának szaporodásától függ, akik bármelyik területén az életet fenntartó emberi munkának, a jövő számára biztonságot adó családnak, és az emberi becsületes munkát támogató szolgálatnak a szellemében nézi a magyar jövőt. Ezért én már csak imádkozni tudok, de azoknak, akik ebben az iskolában tanítanak, akik ide küldik a gyerekeiket, azt kívánom, bízzanak abban, hogy az ezeréves keresztény magyar múlt most is kiemel bennünket ebből a sajnos Európa által is ellenünk acsarkodó közszellemből.

Éljen a Fráter György nevet viselő gimnázium tantestülete, növendékei, a hozzájuk kapcsolódó családok, és áldja meg a mindenható Isten mindazt a törekvést, érte mondott imát és áldozatot, amelyből eddig élt és ezután is élni fog.”

Mariscsák István volt igazgató, aki indulástól kezdve 19 éven át vezette az intézményt, legnagyobb élményeként azt fogalmazta meg, hogy olyan munkatársai lehettek, akik „nagybetűs emberek” voltak, mertek áldozatot hozni a közösségért.

MARISCSÁK ISTVÁN:

Felelős, keresztény gondolkodású értelmiséggé váljanak

Kedves Vendégeink!

Azért vagyok itt, hogy köszöntsem egykori iskolámat. Azt, hogy egykori iskolám, sokak nevében mondhatom, hiszen ülnek itt a hallgatóság körében többen, akik ide jártak, akár mint diák, akár mint tanár, de a jósorsunk és az élet előrehaladta kikö-

vetelte, hogy az iskolánk már egykori legyen. Mire is kell emlékezni a húsz évre visszatekintve? Olyan sok minden tolul fel ilyenkor az emberben, hogy válogatnia kell az emlékek közül. Én azt szeretném elmondani, hogy legnagyobb élményem az volt, hogy olyan munkatársakat tudhattam magamnak, akik kivételes EMBEREK. Így, csupa nagybetűvel, akik nem hátráltak meg a nehézségek láttán, mertek lemondani egyéni érdekeikről, és a közösségért áldozatot hozni. Ez a legnagyobb dolog. Hogy ilyen tanárok voltak, nem a magam érdemének gondolom, hanem a jó Isten kegyelmének. Én egy eszköz voltam, örülök, hogy az lehettem 19 éven át, megtiszteltetésnek érzem, és büszkének is magamat, hogy értéket teremtett az iskola.

Mint fizikatanár tudom, minden megoldást azzal kezdünk, hogy becslést végzünk. Most én is becslést végzek, hogy nagyságrendileg el tudjuk helyezni, hány embert érintett az, hogy ide, a katolikus gimnáziumba járt, ő, vagy családtagja. Végzett nálunk nagyjából 1500 érettségiző, most jár ide 600 gyerek, tehát túl vagyunk a kétezren, ami egy kisebb falu. Nekünk lehetőségünk volt egy kisebb faluban napról napra foglalkozni velük, azokat, amiket mi értékeknek tartunk, átadni és ezáltal megteremteni, építeni a házat, ami remélhetőleg még fejlődik tovább. De ha még bátrabban becslünk, szorozzuk meg hárommal ezt a számot, mondván, hogy egy gyereknek két szülője van, meg van még négy nagyszülője, vannak szomszédai, ha mindezeket összeadjuk, már nem is olyan kis falu, akikre mi hatást fejtettünk ki a hírünk által, az bizony – és most igazán nagyot merek mondani – egész Miskolc városa is lehetne.

Nagy szerencsénk, hogy szinte velünk párhuzamosan elindult a református, majd a jezsuita gimnázium, majd pár évre rá az evangélikus gimnázium is, és így, ebben a városban rendkívüli lehetőség volt, hogy felmutassuk ezt a keresztény egységet, és e négy gimnázium, a régi hat (állami) mellett, meghatározó tudott lenni. Úgy érzem, hogy a következő nemzedék, amikor beleérik abba, hogy egy közösségért felelős döntéseket hozzon, vagy akár csak a saját munkahelyén, hiszen ne mindig csak a kiemelkedő beosztásúakra gondoljunk, hanem azokra is, akik szorgalmasan, becsületesen végzik akár tanári, akár kétkezi munkájukat, hogy ők is üzenetet küldjenek a világba, hogyan állnak a munkájukhoz. Mennyire becsületesen, vagy csak a nyereségre koncentrálva, vagy épp másoknak jót akarva. Hiszem, hogy ezt az értéket sikerült kialakítani, továbbadni. Annak örülök, hogy miután átadtam, nagy bizalommal és szeretettel Lóczy Tamás atyának a helyem, úgy vettem észre, hogy az iskola értékteremtésben még lendületesebb, még sokkal szebb lett, a gyerekek jobb viselkedésűek.

Megköszönve mindazoknak, akik továbbviszik ezt a munkát, kívánom, csatlakozva érsek atya jókívánásaihoz, hogy sok örömük legyen, mint ahogy nekem sok örömöm volt ebben a házban, ebben a teremben is, amiben gyönyörködöm, mert nagyon szép lett. Bizonyára nagyon sok olyan eseménynek fog helyet adni, ami hozzájárul ahhoz, hogy az itteni gyerekek felelős, keresztény gondolkodású értelmiséggé váljanak, és merjék azt a sorsot felvállalni, amit felmutattunk nekik.”

A felújított Fráter-termet Ternyák Csaba érsek áldotta meg.

(A február elsején tartott ünnepségen elhangzott beszédek szerkesztett változatai)

Megemlékezés Mindszenty József bíboros, hercegprímás emléktáblájánál

Testvéreim a hitben!

Mindszenty József egyik vágya az volt, hogy egymillió rendszeres magyar imádkozó legyen. Jézus mondta: ahol ketten, hárman vagy többen összegyűltök az én nevemben, ott vagyok köztetek, és amit imádságotokban kértek, megadatik. Ezért hát azt kérem tőletek, hogy együtt imádkozunk. Imádkozunk abban a templomban, ahol Mindszenty bíboros emlékére ezen emléktáblát felhelyeztéték. Ennek az imának az aktualitását az is adja, hogy olyan szent helyen vagyunk itt a templomban, a földet az éggel összekötő emberi alkotásban, amelyet Isten dicsőségére építették őseitek. A templomban, ahol világít az örökmécse és pislákolnak a gyertyák, jelezvén az örök világosságot, az örök életet. A templomban, ahol megszabadulhatunk bűneink terhétől. A templomban, ahol azt mondhatjuk: Uram jó nekünk itt lenni. A templomban, ahol hálát adhatunk a Teremtőnek, népünk, nemzetünk reménybeli feltámadásáért is. A templomban, ahol az emléktáblára tekintve örökké emlékezhetünk népünk, a magyarság „vértelen vértanú” hősére, Mindszenty József bíboros, hercegprímásra.

Abban a reményben mondjuk el most imánkat, hogy az ő neve is felkerül egykor a boldogok, szentek sorába, az Úr felé való közbenjáróink népes táborába. Imádkozunk hát ezért is!

Kiválasztott ez a nemzet a sok-sok szentjével. Boldogok és büszkék lehetünk arra, hogy olyan sok szentet hordoztak magzatként az ősanák szívük alatt. Amint ez a tábla is mutatja, nem szakadt meg a sor a mai napig sem. És ha már imádkozni fogunk, emlékezzünk itt és most arra a hatmillió meg nem született apró vértanúra is, akik az abortusz áldozatai lettek. Lehetséges, hogy gorombasággal vádoltok, amikor ezen ünnepi alkalommal őket is megemlétem. Sokat gondolkoztam azon, hogy megtehetem-e ezt. De ha már imádkozni készülünk, gondoljunk rájuk is és kérjük a Teremtő bocsánatát ezekért a tettekért.

Istenünk a látható és láthatatlan világ Teremtője és Ura, a Mindenség Ura és Uralkodója, a szeretet Ura és Parancsolója! Világosítsd meg hazánk minden vezetőjét, hogy tenni tudjanak és akarjanak a szegénység és elhagyatottság ellen. Világosítsd meg mindnyájunk elméjét, hogy megértsük azt, hogy az igazi szegénység nem elsősorban éhesnek, mezítelennek és hontalannak, hanem szeretetlennek és elhagyatottnak lenni. Segíts minket abban, hogy gyakoroljuk a szeretet parancsát és e szerint éljünk otthonunkban, munkahelyünkön, hazánkban és a világban. Uram adj egyházunknak olyan papokat és főpapokat, akik elfogadják Mindszenty bíboros egész életét betöltő és irányító azon gondolatát, hogy aki köztetek a legnagyobb, az legyen a többi szolgálja, és aki magát megalázza, azt Isten felmagasztalja.

Amikor megkaptam ezt a számomra nagyon megtiszteltető felkérést, hogy Mindszenty bíboros látogatásának emlékére elhelyezett emléktáblánál rövid beszédet mondjak, gondolkodás nélkül azonnal igennel válaszoltam. Igennel, mert vannak családi emlékeim arról a szomorú időről, melynek vértanúja volt Mindszenty bíboros. Emlékszem azokra a félelmetes időkre, amikor az egyházat, annak minden felekezetét oly sok gyalázat és rettenet érte a hatalom részéről. Emlékszem az 50-es és 60-as évek gyalázataira is. Nem árt, ha erre a mostani ünnepélyes alkalommal is gondolunk, és nem felejtünk. Emlékszem elhunyt görög katolikus pap apámra, akit ugyancsak bűntettek és megaláztak ebben az időben. Emlékszem Édesanyámra, akit mint papfeleség tanítónőt tiltották ki állásából, majd húsz éven át. Azt hiszem, mindnyájunknak van mire emlékezni, van mit nem felejtenünk, és van mit megbocsátanunk a szeretet krisztusi parancsa alapján.

A legnehezebb helyzetben akkor vagyok, amikor arra gondolok, hogy mit emeljek ki Mindszenty bíboros hercegprímás életművéből. Mit lehetne kiemelni abból a hatalmas és tanulságos életműből a ma embere számára. Az Isten szeretetét? A megintgathatatlan hitet? Az engedelmisséget vagy alázatot? A népének, hazájának – melyet a bíboros Szent Pannóniának nevezett – rendíthetetlen, alázatos szolgálatát? Nem, nem lehet külön-külön egyiket sem kiemelni. Ahogy a temetésén elhangzott, az egyháztörténelem óriási alakja, korunk vértanúja volt ő. Ezért hát arra gondoltam, álljon most előttünk az a legteljesebb és mégis rövid összefoglaló, melyet a máriacelli sírfeliratról idézek: *„Ez a márványkö fedí most – míg a felszabadult haza földjébe megtérhet – Mindszenty József maradék porait. Született Csehimindszenten 1892 március 29-én; pappá szentelték Szombathelyen 1915-ben, négy év múlva Zalaegerszeg plébanosa, majd 25 év után veszprémi püspök; 1945-ben esztergomi érsek, Magyarország bíboros hercegprímása. Helytállt Istenért, Egyházért és szenvedő népéért. Az elnyomó hatalom kétszer vetette fogságba, 1949-ben pedig életfogytiglani börtönre ítélte. Bilincseit 1956-ban a felkelt nép verte le. Miután a szovjet erőszak leigázta az országot, 15 évig az Amerikai Egyesült Államok budapesti követségén kapott menedéket. Engedelmisségből vette magára a számkivetés nehéz keresztjét, s aggastyánként lett a világban szétszórt magyarság hű pásztora és igaz atyja. Meghalt Bécsben 1975. május 6-án.”*

A rendszerváltásig a máriacelli kegytemplomban nyugodott. Mindnyájan tudjuk, hogy hamvai ma már olyannyira szeretett kedves hazájában nyugszanak. Az esztergomi bazilikában, a Szent Lászlóról elnevezett kápolnában helyezték örök nyugalomra.

(Az emlékbeszéd egy kicsit bővebb formában hangzott el a sátoraljaújhelyi nagy római katolikus templomban.)

ADEPTUS-H
MÉLY-ÉS MAGASÉPÍTŐ ZRT.

a HÍDÉPÍTŐ Csoport tagja

Azt, hogy Ön kezében tarthatja ezt a folyóiratot és elolvashatja a benne leírtakat, sokban köszönhetjük az

ADEPTUS-H Mély- és Magasépítő Zrt.-nek

(vezérigazgatója: Komáromi Gyula), mely vállalat nagylelkű támogatásával megteremtette a kiadás feltételeit. Köszönetünk jeléül illesztettük kiadványunkba ezt az oldalt, amely rövid bemutatása az ADEPTUS-H Zrt.-nek, és annak a szemléletnek, amely irányítja a vállalat vezetőit.

Komáromi Gyula életútját, vallott felfogását családja határozta meg, melybe beleszületett: református lelkipásztor édesapa és tanítónő édesanya gyermekeként. Az 50-es évekbeli Balmazújvároson egy ilyen családnak csak egy célja lehetett: erős erkölcsi nevelésben részesíteni és minél hamarabb biztos kenyeret adni a gyerekek kezébe. Az építőipari technikumot Debrecenben végezte, majd Budapesten szerzett építőmérnöki diplomát.

Állami nagyvállalatnál kezdődött azoknak az embereknek a szakmai élete, akik később 1992-ben megalapították saját vállalatukat, az ADEPTUS-t. A vállalat sikerének záloga a baráti légkör, a jó szellemű csapatmunka.

A 70-es, 80-as évekhez képest a magyar építőipar ma európai szinten teljesít. Az ADEPTUS munkáját minősíti, hogy fennállása óta három alkalommal részesült Építőipari Nívódíjban. A nagy szakmai elismerést jelentő nívódíjat először 2001-ben a tolcsvai bor- és szőlőfeldolgozó üzem (Tokaj-Oremus Kft.) építéséért, majd 2006-ban az aggteleki Baradla-barlang Vörös-tó–Jósvafő közötti szakaszának felújításáért, ill. a Vörös-tói látogatóépület kivitelezéséért (konzorcium egyik tagjaként) kapta meg a vállalat.

A harmadik nívódíjat 2007-ben vehette át a cég az erdőbényei borászati üzem (Béres Borászat) kivitelezéséért.

Fentiekén túlmenően hosszasan sorolhatnánk az elmúlt 20 év alatt felépített létesítményeket, melyek között kórházak, missziós központok, templomok, iskolák, szociális létesítmények, hidak, erőművek szerepelnek.

Az ADEPTUS megalakulása első pillanatától kezdve folytat karitatív tevékenységet is, anyagi lehetőségei függvényében. Gyermekétkeztetést, rákellenes alapítványt, inkubátorházat, ökumenikus szeretetszolgálatot éppúgy támogatnak, mint B.-A.-Z. megye művészeti és kulturális eseményeit, valamint számos sportegyesületet. Ezen túlmenően segítséget nyújtanak munkatársaiknak is, akár egészségügyi probléma, akár lakásfelújítási gondok megoldása terén.

Az ADEPTUS-H Mély- és Magasépítő Zrt.

közepes nagyságú vállalkozás. Vezetői jól tudják, mit jelent az emberek számára a segítség, és örömeikre szolgál, ha a vállalatnak anyagi lehetősége nyílik egy-egy jó ügy támogatására.

ADEPTUS-H
MÉLY-ÉS MAGASÉPÍTŐ ZRT.

a HÍDÉPÍTŐ Csoport tagja

3525 Miskolc, Szepessy u. 3-5.

Telefon: (46) 501-391, 412-706 • Telefax: (46) 501-397, 501-398

E-mail: adeptus.mi@mail.datanet.hu

CÉGÜNK TEVÉKENYSÉGI KÖRE: építőipari fővállalkozás

• magasépítés • mélyépítés • acélszerkezet-gyártás, -szerelés

E számunk szerzői

Dr. Békefy Lajos PhD, református lelkész

Bodnár Dániel újságíró

Demeter István (1914–1977) festőművész, író, volt sajozszeptéri plébános

Gróf Lajos újságíró

Dr. Gyulai Ákos egyetemi tanár, Miskolci Egyetem

Jeney Edit újságíró

Kojsza Péter újságíró

Lóczy Tamás r. k. pap, a Fráter György Katolikus Gimnázium igazgatója

Mariscsák István oktatási tanácsadó, Egyházmegyei Katolikus Iskolák Főhatósága

Dr. Mózes Huba irodalomtörténész, ny. egyetemi tanár

Dr. Orosz Atanáz, a miskolci apostoli exarchátus püspök-exarchája

Palánki Ferenc egri segédpüspök, miskolci helynök, a Mindszenti egyházközség plébánosa

Pálfi Zsuzsanna református lelkész

Dr. Seregély István ny. egri érsek

Szarvas István, a Szent István Rádió igazgatója

Prof. dr. Szathmáry Sándor ny. református teológiai professzor

Szilvay Gergely újságíró

Dr. Ternyák Csaba egri érsek

Tartalomjegyzék

Nemes Nagy Ágnes versei (3)

ÜNNEPEK – ALKALMAK

PALÁNKI FERENC: Az új élet világossága (5)

KOJSZA PÉTER: „Mindnyájan el fogunk változni”
Egyetemes imahét Miskolcon (7)

PÁLFI ZSUZSANNA: Szingliként a házasság hetében (9)

SZATHMÁRY SÁNDOR: Halhatatlanság vagy/és feltámadás (11)

EGYHÁZ ÉS TÁRSADALOM

JENEY EDIT: *Elöljárók*: Komáromi Gyula,
az ADEPTUS-H Mély- és Magasépítő Zrt. vezérigazgatója (22)

SZARVAS ISTVÁN: Ifjúságról, papnevelésről, a cigánypasztorációról,
a katolikus iskolákról és a karitásról

Újévi interjú dr. Ternyák Csaba egri érsekkel (30)

SEREGÉLY ISTVÁN: Gondolatok a közoktatásról (36)

Az ősmagyar hagyományörzés és a belső keresztény, katolikus hit (42)

SZILVAY GERGELY: Ne csak az egyház életéről szóljon a katolikus média! (53)

EGYHÁZ ÉS TÖRTÉNELEM

OROSZ ATANÁZ: *Egyháztanítók*: Aranyszájú Szent Jánosról

XVI. Benedek pápa alapján (57)

Borszentelés – hagyomány és ünnep (63)

Demeter István hadinaplója (65)

EGYHÁZ ÉS KULTÚRA

MÓZES HUBA: Két költő: Babits Mihály és Reményik Sándor (72)

Biblia az irodalomban (77)

BODNÁR DÁNIEL: Leo Maasburg: Teréz anya (78)

KITEKINTŐ

BÉKEFY LAJOS: Parókiák az egykori NDK-ban (81)

„Magyarország ügye ma Európa ügye” (83)

ÉVFORDULÓK

Húszéves a Fráter György Katolikus Gimnázium (86)

GYULAI ÁKOS: Megemlékezés Mindszenty József bíboros,
hercegprímás emléktáblájánál (92)